

NORRTÄLJE KOMMUN

Fördjupad översiktsplan för skärgården

Antagen av kommunfullmäktige 2005-08-29

Komplement till
Översiktsplan för Norrtälje kommun 2004-2015

Innehållsförteckning

1	FÖRDJUPNINGENS DISPOSITION	4
2	FÖRHÅLLANDE TILL ANDRA KOMMUNALA PLANER OCH PROGRAM.....	4
3	BESKRIVNING AV SKÄRGÅRDENS NATUR- OCH KULTURLANDSKAP	5
4	SYFTE OCH AVGRÄNSNING AV PLANOMRÅDE	6
5	LÅNGSIKTIG HÅLLBARHET OCH STATLIGA MÅL	7
6	VISION – SKÄRGÅRDEN 2015	7
7	ÖVERGRIPANDE MÅL OCH STRATEGIER.....	8
7.1	ÖVERGRIPANDE MÅL	8
7.2	ÖVERGRIPANDE STRATEGIER	9
8	TEMATISKA REDOVISNINGAR.....	10
8.1	FASTBOENDE OCH LOKALT NÄRINGSLEV	10
8.1.1	<i>Befolkning</i>	<i>10</i>
8.1.2	<i>Näringsliv.....</i>	<i>11</i>
8.1.3	<i>Kommunal service och dagligvaruhandel</i>	<i>12</i>
8.2	INFRASTRUKTUR OCH KOMMUNIKATIONER.....	13
8.2.1	<i>Replipunkter och bryggor.....</i>	<i>14</i>
8.2.2	<i>Person- och godstransporter.....</i>	<i>14</i>
8.2.3	<i>IT.....</i>	<i>15</i>
8.2.4	<i>Elförsörjning</i>	<i>17</i>
8.2.5	<i>Vindkraft.....</i>	<i>17</i>
8.2.6	<i>Återvinningsstationer för förpackningar och övergripande samordningslösningar</i>	<i>17</i>
8.3	SKÄRGÅRDEN OCH DET FRAMTIDA EU	17
8.4	STATLIG MARK I SKÄRGÅRDEN	18
8.5	FISKE	19
8.5.1	<i>Yrkesfiske och fiskodling</i>	<i>19</i>
8.5.2	<i>Det fria handredskapsfisket.....</i>	<i>20</i>
8.6	NATUR, KULTURMILJÖ, STRANDSKYDD OCH EKOLOGISKT KÄNSLIGA OMRÅDEN	20
8.6.1	<i>Det samlade riksintresset för natur och kultur</i>	<i>21</i>
8.6.2	<i>Strandskydd.....</i>	<i>21</i>
8.6.3	<i>Ekologiskt känsliga vattenområden och havsvikar</i>	<i>22</i>
8.7	MUDDRING	24
8.8	HUSHÅLLNING MED GRUNDVATTEN OCH SMÅSKALIGA AVLOPPSLÖSNINGAR	25
8.9	FRITIDSHUSBEFOLKNING	26
8.10	RÖRLIGT FRILUFTSLIV, BÅTLIV OCH BESÖKSNÄRINGEN	27
8.11	HÄLSA OCH SÄKERHET	29
9	INRIKTNINGSPLANERING FÖR OLIKA SKÄRGÅRDSOMRÅDEN	30
9.1	INDELNING AV SKÄRGÅRDEN	30
9.2	SKÄRGÅRDSOMRÅDEN	32
9.2.1	<i>Norra arkipelagen utanför Herräng.....</i>	<i>32</i>
9.2.1.1	<i>Befintliga förhållanden.....</i>	<i>32</i>
9.2.1.2	<i>Framtida inriktning.....</i>	<i>32</i>
9.2.2	<i>Arholma arkipelag</i>	<i>34</i>
9.2.2.1	<i>Befintliga förhållanden.....</i>	<i>34</i>
9.2.2.2	<i>Framtida inriktning.....</i>	<i>35</i>
9.2.3	<i>Tjockö arkipelag.....</i>	<i>44</i>
9.2.3.1	<i>Befintliga förhållanden.....</i>	<i>44</i>
9.2.3.2	<i>Framtida inriktning och plankartor.....</i>	<i>47</i>
9.2.4	<i>Spillersboda arkipelag</i>	<i>54</i>
9.2.4.1	<i>Befintliga förhållanden.....</i>	<i>54</i>

9.2.4.2	Framtida inriktning.....	54
9.2.5	<i>Länna norra skärgård</i>	56
9.2.5.1	Befintliga förhållanden.....	56
9.2.5.2	Framtida inriktning.....	56
9.2.6	<i>Länna södra skärgård</i>	59
9.2.6.1	Befintliga förhållanden.....	59
9.2.6.2	Framtida inriktning.....	60
9.2.7	<i>Blidö/Yxlan</i>	62
9.2.7.1	Befintliga förhållanden.....	62
9.2.7.2	Framtida inriktning.....	63
9.2.8	<i>Gräskö, Norröra - Söderöra</i>	66
9.2.8.1	Befintliga förhållanden.....	66
9.2.8.2	Framtida inriktning.....	68
9.2.9	<i>Ytterskärgården</i>	71
9.2.9.1	Befintliga förhållanden.....	71
9.2.9.2	Framtida inriktning.....	71

Bilagor: Länsstyrelsens yttrande över samrådsversion maj 2004 av fördjupning av översiktsplan för skärgården daterad 2004-10-14

1 Fördjupningens disposition

I kapitel 2 redovisas planens förhållande till andra kommunala planer och program vilket är viktig för en förståelse för samspelet mellan olika plandokument. Kapitel 3 ger en beskrivning av skärgårdens unika miljö. Därefter, i kapitel 4, följer en redovisning av planens syfte samt avgränsning av planområde.

Kapitel 5, 6 och 7 redovisar de statliga miljökvalitetsmålen som har bäring på skärgården, kommunens vision för skärgården samt övergripande kommunala målsättningar och strategier.

Därefter följer kapitel 8 som innehåller ett antal tematiska avsnitt. I dessa redovisas specificerade delmål, riktlinjer och åtgärder för respektive ämne som gäller hela skärgårdsområdet generellt. I vissa fall är redovisningarna mycket korta beroende på att ämnet behandlas utförligt i ett annat plandokument. I dessa fall hänvisas läsaren till aktuell plan.

Efter de tematiska avsnitten följer kapitel 9 som redovisar olika delområden i skärgården där syftet är att i korthet beskriva befintliga förhållanden samt att ange framtida inriktning för respektive skärgårdsområde.

2 Förhållande till andra kommunala planer och program

Planen för skärgården är en nedbrytning av översiktsplanen för Norrtälje kommun för kommunens skärgårdsområde. **Det är dock viktigt att vara medveten om att denna plan inte ersätter den kommunomfattande översiktsplanen i skärgården utan att den utgör en komplettering.** Motivet till detta är att planen för skärgården annars hade blivit alldeles för omfattande och därmed svårtillgänglig. Upplägget medför att alla fullständiga redovisningar av riks-, regionala och lokala intressen gällande natur och kulturmiljö, rörligt friluftsliv, förordningar och föreskrifter, natura 2000 områden mm redovisas i sin helhet i den kommunomfattande översiktsplanen. I skärgårdsfördjupningens kartor redovisas emellertid var det finns olika typer av allmänna intressen, föreskrifter och förordningar mm så att dessa blir möjliga att slå upp i kommunens översiktsplan. Det krävs således att läsaren i vissa fall förankrar sig i kommunens översiktsplan för att få helheten eller för att se vilken rekommendation som exakt gäller för ett specifikt avgränsat område.

Förutom kommunens översiktsplan finns det fem program, antagna eller som ska antas av kommunfullmäktige, som också utgör förutsättningar för den fördjupade översiktsplanen för skärgården.

I ”Lokal Agenda 21 för Norrtälje kommun” (antagen 1995) och ”Aktionsplan för biologiskt mångfald” (antagen 1997) finns mål främst för bevarande av skärgårdens natur- och kulturvärden.

Mål för skärgårdsturismen finns i kommunens handlingsprogram för turismutveckling 1999-2005 (under revidering) samt i Mål och strategier för Roslagssamarbetet för turism 2003-2006 - dvs gemensamma mål för roslagskommunerna Vaxholm, Österåker, Norrtälje och Östhammar.

I ett skärgårdspolitiskt program ”Skärgården – Hållbar framtid” (antagen år 2000) finns mål och åtgärder som i första hand syftar till att förbättra förhållandena för de fastboende och näringslivet. Den grundläggande betydelsen av att hushålla med kultur- och naturvärden utifrån ett långsiktigt perspektiv så att ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet uppnås som en symbios poängteras. Även vikten av en fungerande skärgård för turism, det rörliga friluftslivet och fritidshusbefolkningen behandlas, om än kortfattat. I programmet finns också en sammanställning över samtliga kommunalt antagna mål gällande skärgården. Det övergripande målet för skärgården och delmålen för fastboende och näringslivet som redovisas i ”Skärgården – Hållbar framtid” är infogade och uppdaterade i denna plan.

Kommunens ”Bryggplan”, som ska antas under hösten 2005 är också en viktig förutsättning. Bryggplanen, som syftar till att ge riktlinjer för kommunens hantering av replipunkter och bryggor i skärgården, sammanfattas i avsnittet ”Infrastruktur och kollektivtrafik”.

Avslutningsvis är det viktigt att observera att dessa fem program också fortsättningsvis gäller för skärgården och att dessa inte ersätts av denna plan.

3 Beskrivning av skärgårdens natur- och kulturlandskap

I Östersjön, längs de svenska och finska kusterna, finns en övärld som i flera avseenden är enastående i världen. Den största koncentrationen av öar, ögrupper och sammanhängande skärgårdar finns i ett band från Stockholm över Åland till Åboland. Här finns långt mer än 100 000 öar, holmar och skär. Stockholms skärgård består av ca 30 000 öar, holmar och skär varav ca 10 000 finns i Norrtälje kommun. Från Norrtälje stad till de yttre öarna är avståndet över 50 km. Den nord-sydliga utsträckningen är ca 140 km. Öarna är mestadels bergiga och uppbyggda av 1 – 2 miljarder år gamla graniter, gnejser och gnejsgraniter med inslag av t.ex. urkalksten och pegmatit. Den är i de stora dragen utformad som en flack yta och utgör rötterna av en nederoderad bergskedja (den s.k. Svekofenniska bergskedjan). Genom förkastningar och otaliga sprickbildningar har bergytan utbildats till dagens sprickdalslandskap med en småbruten, kuperad terräng. Skärgårdarna har uppstått där sprickdalslandskapet i låg lutning sänker sig ned under havsytan. Under den senaste istiden täcktes landet av ett kilometertjockt istäcke som gled fram över det spruckna berget och slipade av kanterna, varvid släta hållar uppstod framförallt på öarnas nordliga sidor. Vid landhöjningen ur havet har vågorna svallat och omlagrat allt löst material så att hållarna blottlagts och sten, grus, sand m m hamnat längst ned i sprickor och sänkor. Landhöjningen pågår fortfarande i Norrtälje kommun med ca 4 mm varje år. Nya skär stiger upp ur havet, sund och vikar grundas och sankängar övergår i fastmark. Skärgårdslandskapet är, den gamla bergrunden till trots, ett ungt och ständigt föränderligt landskap.

Den yttre skärgården karaktäriseras av öppna havsvidder och spridda, täta grupper av små öar och skär. Längre in finns mellanskärgården där ögrupper blandas med större öar och fjärdar. Innerskärgården domineras av stora öar åtskilda av sund och enstaka mindre fjärdar. Längst ut finns en kalkskärszon där kala klippor dominerar, men på de större öarna finns också lågväxande vegetation av bl a enbuskar, ljung och bärris. I den yttre och till viss del i mellanskärgården finns också en zon med s.k. maritim lövskog. Lövskogen är av två skilda slag, dels en fattig björkskog i hållmarkernas sänkor, dels ängslövskogar med al, ask, asp som dominerande trädslag. Ängslövskogen som växer på väl-dränerade jordar har ett artrikt fålskikt. Lövskogen är sannolikt klimatiskt betingad men har även uppstått genom mänskliga aktiviteter. Innanför lövskogszonen vidtar en barrskogszon med tall som det dominerande trädslaget. Även granskog, tallmossar och lövkärr förekommer på öarna. Skärgårdens djurliv karaktäriseras av det rika fågellivet där ejdern är den särklassigt vanligaste arten. Omkring hälften av de svenska bestånden av ejder, svärta och labb samt en fjärdedel av landets bestånd av tobisgrissla, tordmule, roskarl, skrântärna, storskrake och knölsvan häckar i skärgården. Stockholms skärgård är vidare ett av landets starkaste fästen för havsörn och gråsäl.

Skärgårdens kulturhistoria är förknippad med jordbruk, fiske och sjöfart. Bebyggelse och andra kulturspår finns över hela övärlden. Även i ytterskärgården har några öar periodvis haft fast befolkning, främst under 1800-talet. Ytterskärgården har dock i första hand nyttjats för vår- och höstfiske efter strömming. På åtskilliga öar finns bebyggelse i form av fiskebodas kvar från denna tid. Båt- och annat friluftsliv är nu dominerande aktiviteter i en stor del av mellan- och ytterskärgården. I innerskärgården finns fortfarande jordbruk och mark som nyttjas för skogsbruk. Dessutom har området ett speciellt värde som nationallandskap med sin unika karaktär. Skärgårdslandskapet är etablerat inom svensk konst, film, litteratur och musik och finns därför som sinnebilder hos allmänheten. I ett nationallandskap är det således även den vanliga naturen och kulturen och dess upplevelsevärden som behöver skyddas. Området har också stor betydelse för många olika friluftssintressen.

Det finns ett förslag till världsarvområde som omfattar den del av mellan- och ytterskärgården som är minst påverkad av exploatering. Detta innebär att kalkskärzonen, lövskogszonen och den yttre barrskogszonen ingår i förslaget. Det är ett område av enastående naturskönhet och ekologiskt, vetenskapligt värde och därtill av oskattbart värde för ett stort antal människors friluftsliv och naturupplevelser. Största delen är belägen i Norrtälje kommun. Liknande områden finns i Finland men de är i större utsträckning bebyggda med fritidshus. Ministerrådet och Naturvårdsverket anser att

områdets ytvidd, stora sammansatta naturvärden och höga grad av integritet gör det lämpat att representera Östersjöns urbergsskärgårdar i Världsarvlistan

4 Syfte och avgränsning av planområde

Skärgården är en av kommunens mest betydelsefulla tillgångar och en av de viktigaste profilbärarna. En sådan strategisk resurs måste givetvis tas tillvara på ett positivt sätt eftersom det i sin förlängning kan leda till ökad inflyttning, fler etableringar av företag, växande besöksnäringen samt bevarande av oersättliga kultur- och naturvärden mm. En tydlig strategi innebär också att det blir färre konflikter mellan olika intressen vilket i sin förlängning ger en starkare medborgaranda.

En väl förankrad strategi för skärgården torde således ha ett stort värde för samtliga aktörer och intressen i skärgården samt för kommunens utveckling som helhet. Om kommunens image som skärgårdskommun förstärks innebär det att fler lockas till vår kommun, både som företagare, fastboende och besökare. Sammantaget kan detta leda till ökad sysselsättning, höjning av skatteintäkter, utbildningsnivå mm vilket i sin tur leder till ytterligare positiva effekter.

Syftet med denna komplettering av översiktsplanen är därmed att utveckla den kommunala skärgårdsstrategi som finns påbörjad i programmet ”Skärgården – Hållbar framtid”. Planens syfte är således att visa kommunens intentioner för användning av mark och vatten vilket i korthet innebär följande:

- att medverka till en ändamålsenlig struktur av bebyggelse, grönområden, kommunikationsleder och andra anläggningar
- att främja goda miljöförhållanden och en långsiktigt god hushållning med mark- och vattenområden, energi och råvaror,
- att främja en från social synpunkt god livsmiljö.

Planen ska också rationalisera och förenkla beslutsfattandet där innehållet ska fungera som underlag för att belysa enskilda beslut i ett långsiktigt sammanhang. Detaljplanering och bygglovgivning kan då rationaliseras och förenklas och ärendehantering bli snabbare och mer rättvis. Behovet av planeringsprinciper för hela skärgårdsområdet samt möjligheter för utveckling av utpekade skärgårdssamhällen (Arholma och Tjockö) samt övriga öar utan fast landförbindelse med speciell betydelse ska redovisas.

Det är emellertid viktigt att förstå att det finns en mängd inbyggda målkonflikter vilket inte går att undvika. Ambitionen blir således att inom ramen för denna plan väga olika intressen mot varandra utifrån principiella ställningstaganden där enkelhet och tydlighet eftersträvas. Det är dock oundvikligt att det kommer att krävas fall till falltolkningar utifrån gällande lagstiftning.

Planen ska även ge en samlad bild av hur det är önskvärt att skärgården utvecklas i framtiden (långsiktiga mål) och fungera som ett underlag i diskussioner med landstinget och staten i avsikt att påverka beslut, som inte kommunen råder över.

När det gäller avgränsningen är det meningen att fokus ska vara riktat mot skärgårdens övärld. Planen har därför koncentrerats på öar utan fast landförbindelse och de ”replipunkter” på fastlandet som är viktiga för skärgården. Replipunkter har här getts en vid betydelse och innefattar tillgängligheten till den service, arbete, utbildning mm på fastlandet som skärgårdsborna och övriga som vistas i skärgården har behov av. Kartan på sidan 31 visar vilka delar av skärgården som ingår i den här planen för skärgården. **Det ska dock framhållas att skärgården och kusten har ett ömsesidigt beroende av varandra och att det alltid måste finnas en helhetsyn som genomsyrar kommunens planering och åtgärder.** Det pågår en systematisk översyn av prioriterade replipunkter och det kan också bli nödvändigt att upprätta specifika program för att uppnå goda helhetslösningar där målet är attraktiva replipunkter/orter med en egen stark identitet, god miljö, utbyggd service, vitalt näringsliv mm. Ett exempel där ett program ska upprättas är Räfsnäs. Se vidare avsnitt 8.2.1 Replipunkter och bryggor.

5 Långsiktig hållbarhet och statliga mål

Utgångspunkten för Norrtälje kommuns översiktliga planering är att ge förutsättningar för att vår kommun utvecklas mot en långsiktig hållbarhet. Begreppet hållbar utveckling myntades av Brundtlandkommissionen och kan definieras som en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

Utifrån riksdagens övergripande mål som antogs 1999 har 15 statliga miljökvalitetsmål arbetats fram. Dessa ska vara en ledstjärna för myndigheter, företag, markägare och medborgare när de fattar beslut, använder eller vistas i vår gemensamma miljö. De miljökvalitetsmålen som har bäring på skärgården är:

1. Frisk luft
2. Grundvatten av god kvalitet
5. Hav i balans, levande kust och skärgård
6. Ingen övergödning
9. Ett rikt odlingslandskap
11. God bebyggd miljö
12. Giffri miljö
15. Begränsad klimatpåverkan

Dessa nationella miljömål utgör i tillämpliga delar således både utgångspunkter och målsättningar för såväl kommunens översiktsplan som fördjupningen för skärgården där de statliga miljökvalitetsmålen anger intentionerna för användningen av kommunens mark- och vattenområden, d v s våra framtida livsbetingelser. Det innebär att Norrtälje kommun, som är en ekokommun¹, har beslutat att arbeta för en utveckling mot ett mer kretsloppsanpassat samhälle byggt på en ekologisk grundsyn där livsmiljön ger människor möjlighet att uppnå hög livskvalité och god hälsa. (Se vidare i Översiktsplan för Norrtälje kommun för en utförligare redovisning gällande långsiktig hållbarhet och statliga miljömål).

6 Vision – skärgården 2015

I kommunens översiktsplan redovisas den kommunala visionen för Norrtälje som antogs av kommunfullmäktige i februari 2001 och som reviderades under våren 2004. Med kommunens vision som grund har sedan nedanstående vision för skärgården, som inte gör anspråk att vara heltäckande, formulerats. Istället är syftet med visionen att lyfta fram några utvalda frågor med strategisk betydelse.

Visionen

Ett viktigt avstamp i det skärgårdspolitiska arbetet togs år 2000 när kommunfullmäktige antog programmet ”Skärgården – Hållbar framtid”. Det första konkreta resultatet var inrättandet av ett skärgårdsråd. Rådet öppnade upp för en konstruktiv dialog mellan företrädare för skärgården och kommunledningen vilket resulterade i ett allt bättre samarbetsklimat som gagnat utvecklingen i skärgården på många olika sätt.

Den medvetna satsningen på att skapa välfungerande replipunkter i kombination med bättre kollektivtrafik, som påbörjades i början av första decenniet på 2000-talet, har visat sig ge goda effekter. Samordningen av taxor mellan SL och WÅAB underlättade väsentligt för resenärerna. När behoven av allmänna kommunikationer, möjligheter till parkering och båtplatser mm getts tillfredställande långsiktiga lösningar har förutsättningarna för en levande skärgård förbättrats påtagligt. Genom översynen av replipunkterna har även skärgårdssamhällena med utpekade replipunkter getts möjlighet både till bättre miljö och till förutsättningar för företagande genererat av resandeströmmarna. Detta har resulterat i ett välfungerande samspel mellan kusten och arkipelagerna utanför. Antalet fastboende på öarna har ökat samtidigt som fritidshusboende har ökat sin vistelsetid i skärgården. Även besöksnäringen och det rörliga friluftslivet har ökat i omfattning. Allt sammantaget har gett en markant ökning av marknadsunderlaget vilket gett ett dynamiskt näringsliv och dessutom

¹ En Ekokommun innebär ett medlemskap i föreningen Sveriges ekokommuner där kravet är att det finns ett antaget program där målet är ett uthålligt samhälle enligt Agenda 21.

säkrat utbudet av både kommersiell och offentlig service. T ex har butikerna på Arholma och Tjockö tillräcklig omsättning för att vara bärkraftiga och de sommaröppna butikerna på Rödlöga respektive Högmarsö har ett bra underlag från maj till september.

En annan viktig orsak till den positiva utvecklingen är att statsmakterna sett över reglerna för fastighetsskatt, förmögenhetsskatt och småföretagande så att boendet och företagandet i skärgården getts helt andra möjligheter än i början av 2000-talet.

De kreativa lösningar för att skapa nya bostäder för permanentboende har burit frukt. Det finns flera olika exempel på lokala lösningar där det byggts attraktiva hyresbostäder med humana hyror. Detta har bl a bidragit till den viktiga förnyringen av skärgårdsbefolkningen. Den kommunala servicen i form av barnomsorg, skola, äldreomsorg mm fungerar bra med ett utbud som också är anpassat för de boende i skärgården. Kommunens strategi med att behålla de små skolorna i skärgården och på landsbygden förkortar resandet för skolbarnen vilket ger många positiva effekter. Omsorgen, som ansvarar för verksamheterna äldreomsorg, särskilda omsorger och socialpsykiatri, klarar sitt mål att ge samma service och stöd till kommuninnevånarna oberoende av var de bor i kommunen. Norrtälje sjukhus garanterar närhet till sjukhusvård.

Kommunens genomtänkta hantering av strandskyddet har bidragit till en positiv utveckling. De oersättliga naturvärdena och tillgången till stränderna för det rörliga friluftslivet har värnats samtidigt som det getts möjlighet för tillkomst av strandnära bebyggelse där så varit lämpligt.

De största utmaningarna har varit och är fortfarande att åstadkomma långsiktigt hållbara lösningar gällande vatten och avlopp. Här har det dock visats stor kreativitet och uppfinningsrikedom och det finns numera en mängd olika lokala tekniska lösningar att tillgå. Det är allt från extremt vattensnål teknik och avsaltningsanläggningar till olika lösningar för att hantera avloppsfrågorna lokalt ute på öarna. Det finns också en effektiv entreprenadbaserad organisation för slamtömning för fastighetsägare som önskar en sådan service.

En ytterligare betydelsefull faktor är utbyggnaden av IT-kommunikationer. När det gavs tillgång till bredband var det många som såg sin chans att bosätta sig och i vissa fall flytta ut sitt företag i skärgårdsmiljö. För övrigt är det mycket vanligt med olika former av distansutbildning, distansarbete, ”distanskonferenser”, handel via Internet etc. vilket medfört att många valt att bo i attraktiva miljöer och resa till olika aktiviteter.

En av skärgårdens absolut viktigaste styrkor numera är att alla natur- och kulturvärden har värnats och berikats så att skärgårdens enastående attraktivitet och det biologiska mångfalden säkrats. Många kände osäkerhet inför att skärgården skulle pekas ut som världsarv år 2010. Det har dock visat sig att detta istället bidragit till att stärka skärgårdens dynamiska utvecklingskraft. En annan bidragande faktor är att den pågående omvandlingen av Norrtälje stads hamn till en attraktiv port mot Östersjön. Från hamnen utgår numera ett flertal turistbaserade båtlinjer till ö-världen utanför där det erbjuds rika möjligheter rekreation som är långsiktigt hållbar. De återkommande skärgårdsmarknaderna är också mycket populära och lockar folk från hela Mälardalen.

Yxlan och Blidö har en stark positiv utveckling. Även skärgårdssamhällena Arholma och Tjockö har en långsam men säker ökning av den bofasta befolkningen och även näringslivet blir allt mer varierat och robust. Öarna Norröra, Söderöra och Gräskö har haft en inflyttning, vilket till en stor del beror på att WÅAB numera erbjuder en bra kollektiv båttrafik som möjliggör arbetspendling. Framtiden ser ljus ut.

7 Övergripande mål och strategier

7.1 Övergripande mål

Det övergripande målet, som redovisas nedan, har antagits av kommunfullmäktige inom ramen för det skärgårdspolitiska programmet ”Skärgården – Hållbar framtid”.

Det är möjligt att urskilja tre olika ”intressegrupperingar” i skärgården. Det är utvecklingen för de bofasta och det lokala näringslivet, bevarande av miljö-, natur- och kulturvärden samt skärgårdens

betydelse för rekreation och upplevelser för det rörliga friluftslivet, turismen och fritidshusbefolkningen (observera att turismen och det rörliga friluftslivet ”hänger ihop och att det många gånger är samma sak). Dessa grupperingar **är varandras förutsättningar** men det ryms också många motsättningar. Utifrån denna något grova förenkling har den övergripande målsättningen formulerats enligt nedan:

Att främja en levande och långsiktigt hållbar skärgård genom:

- **att verka för goda möjligheter till utveckling för bofasta och näringsliv**
- **att värna och berika miljö-, natur- och kulturvärden**
- **att bidra till goda förutsättningar för det rörliga friluftslivet, turismen och fritidshusbefolkningen**

Hur det övergripande målet ska uppfyllas beskrivs i nedanstående övergripande strategier, i de olika tematiska avsnitten i kapitel 8 samt i kapitel 9 som avhandlar de olika skärgårdsdelarna. Givetvis finns det också beskrivningar i den kommunomfattande Översiktsplanen, Bryggplanen, Skärgården – Hållbar framtid, Agenda 21 och Aktionsplanen för biologiskt mångfald som anger hur utvecklingen ska påverkas i önskad riktning.

7.2 Övergripande strategier

Med syfte att påverka utvecklingen mot det övergripande målet som innehåller dimensionerna ekologisk, ekonomisk och social långsiktig hållbarhet redovisas nedan de viktigaste strategierna för Norrtäljes skärgård. Observera att dessa inte är sorterade i prioritetsordning utan följer strukturen i det övergripande målet. Inom parentes anges vilka plandokument som behandlar hur strategien är tänkt att genomföras.

- Att främja utvecklingen för bofasta och lokalt näringsliv genom att bidra till tillkomst av småskaliga bostäder samt lokaler för näringsliv och föreningsliv genom tydlig myndighetsutövning, snabb handläggning, genomtänkt hantering av kommunal mark mm (Skärgården – Hållbar framtid och denna plan).
- Att verka för transportinfrastruktur med fungerande replipunkter, bryggor och kollektivtrafik utifrån de behov som finns hos olika reskategorier. Högst prioritet har de bofasta och det lokala näringslivet, därefter följer de fritidshusboende, det rörliga friluftslivet och turismen i nämnd ordning. (Skärgården – Hållbar framtid, Bryggplan, samt avsnittet Infrastruktur och kommunikationer i denna plan).
- Att säkerställa tillgången till och kvalitén på den kommunala servicen minst på 2004 års nivå och att den kommunala myndighetsövningen ska vara effektiv, tydlig och begriplig för medborgarna. (Kommunomfattande översiktsplan, Skärgården – Hållbar framtid, denna plan).
- Att fortlöpande verka för en statlig översyn av fastighetsskatt, förmögenhetsskatt samt regler för småföretagande så att förutsättningarna för att bo och driva småskalig verksamhet i skärgården stärks. (Skärgården – Hållbar framtid, denna plan).
- Att verka för att skärgården får tillgång till en utvecklingsbar IT-infrastruktur med tillräcklig kvalitet för strömmande multimedia. (Skärgården – Hållbar framtid, Kommunens IT-plan).
- Att all utveckling och exploatering sker med hänsyn till en långsiktigt ekologisk hållbarhet. Ny och omvandling av bebyggelse ska utformas med hänsyn till kultur och naturmiljö. Ny bebyggelse bör främst tillkomma inom eller i anslutning till redan bebyggda områden. Undantag kan göras för byggnader som krävs för näringsverksamhet. Hänsyn ska tas till kulturmiljö- och naturvärden samt friluftslivets intressen. Vatten och avlopp ska kunna ges långsiktigt hållbara lösningar. (Kommunomfattande översiktsplan, Agenda 21, Plan för biologiskt mångfald, denna plan).

- Att värna och berika skärgårdens höga natur- och kulturmiljövärden. Speciell uppmärksamhet ska riktas mot strandskyddet där ambitionen är att tydliggöra vilka av våra stränder som absolut måste skyddas mot mänsklig påverkan och å andra sidan var det är möjligt med kompletterande bebyggelse. (Kommunomfattande översiktsplan, Agenda 21, Plan för biologiskt mångfald, denna plan).
- Att kommunen skall verka för att utveckla turist- och besöksnäringen enligt intentionerna i kommunens gällande handlingsprogram för turismutveckling, Roslagssamarbetets gemensamma mål och strategier för turismutvecklingen samt kommande handlingsprogram, så att skärgården blir ett attraktivt och tillgängligt res- och utflyktsmål. Kommunen ska aktivt verka för ekoturismmärkta aktiviteter. Genomgående ska hänsyn till långsiktig ekonomisk social och ekologisk hållbarhet beaktas. I dessa hänsyn ingår att givetvis att beakta de fastbonde och det lokala näringslivet.

8 Tematiska redovisningar

8.1 Fastboende och lokalt näringsliv

En levande skärgård är troligtvis ett av de mest slitna uttrycken. Ändå inrymmer detta begrepp många viktiga dimensioner. Om skärgården ska bevaras och utvecklas som den fantastiska kultur- och naturbygd som den är idag behövs fastboende och ett fungerande lokalt näringsliv som har rimliga förutsättningar. Att skärgården stannar utan fastboende och lokalt näringsliv är ett oemotsägbart faktum.

I kommunens skärgårdspolitiska program ”Skärgården hållbar framtid”, som antogs av Kommunfullmäktige år 2000 konstateras följande:

”Kommunens engagemang i skärgården ska genomsyras av att kommunen koncentrerar sig på att bidra till en så funktionell ”arena” som möjligt. Med arena menas de samlade förutsättningarna för aktörerna i skärgården. Fokus ska således riktas mot infrastruktur, kommunal service, planering och myndighetsutövning, lobbyverksamhet mot staten beträffande förändringar av skatter och lagstiftning m.m. Sammantaget gäller det att bidra till att förutsättningarna för att bo och driva företag i skärgården blir så gynnsamma att inga andra stödåtgärder behövs samt att skärgårdens natur- och kulturvärden bevaras till kommande generationer.”

Med ambition till att bidra till måloppfyllelse har det inrättats ett skärgårdsråd, och det pågår ett arbete med en översyn av replipunkter samt framtagande av en bryggplan. Det har också genomförts en upphandling av bredbandskommunikation som kommer att öka skärgårdens tillgängligheten genom IT-kommunikation. Förhandlingar gällande förbättrad kollektivtrafik pågår fortlöpande med ansvariga huvudmän, WÅAB och SL. Framtagande av denna plan är också ett led i att tydliggöra kommunens intentioner och underlätta myndighetsutövning mm. I ”Skärgården – Hållbar framtid” finns det ytterligare resonemang och åtgärder om hur betingelserna för de fastboende och det lokala näringslivet behöver utvecklas och stärkas. Detta program ska följas upp under år 2006.

För att tydliggöra kommunens vilja formulerades ett antal mål i programmet för fastboende och lokalt näringsliv i skärgården. Dessa mål, som gäller befolknings-, näringslivsutveckling, tillgång till service, infrastruktur och IT, har infogats i denna fördjupning med samma inriktning men med målår 2015. Nedan redovisas dessa mål samt hur måloppfyllelse ska nås i korthet. För mer utvecklade resonemang hänvisas till programmet Skärgården – Hållbar framtid.

8.1.1 Befolkning

Kommunens mål är:

- Att skärgårdsbefolkningen främst på öar utan bro till fastlandet ska öka med minst 10 % mellan år 2005 - 2015.

Norrtälje kommun har cirka 25 öar utan fast landförbindelse med bofast befolkning, och totalt bor det drygt 1300 personer på dessa öar. Vår skärgård utgör således en glest befolkad del av kommunen. De två största öarna befolkningsmässigt är Yxlan med 400 invånare och Blidö med 640. Därutöver finns det följande öar som 2003 hade minst 10 bofasta: Arholma - Krokholmen (55), Tjockö - Fejan (73), Högmarsö (31), Söderöra (25), Löparö (18), Stomnarö (10) och Gräskö (12). Resterande öar har få invånare som bor permanent hela året.

De flesta av öarna som var bebodda år 1975 har relativt oförändrad eller ökad befolkning. De öar som ökat påtagligt är Blidö, Yxlan, Arholma, Tjockö och Högmarsö. Samtliga dessa öar har relativt goda kommunikationer, och således är sambandet mellan positiv befolkningsutveckling och kvalitén på kommunikationerna tydlig. De öar som minskat sin befolkning är i första hand de öar som ligger långt ut i skärgården. Under 1990-talet har antalet fastboende i skärgården varit relativt oförändrat, och det är endast på Arholma, Blidö och Yxlan som invånarantalet har ökat.

För att nå målet med ökad befolkning krävs det bostäder. I dagsläget finns det ett omfattande utbud av fastigheter i skärgården där det är möjligt att bo permanent. Problemet är således inte utbudet utan snarare prisnivån. Att lyckas öka tillgången till permanentbostäder till rimliga priser i skärgården har också erfarenhetsmässigt visat sig svårt. De höga fastighetspriserna i kombination med fastighetsskatten motverkar sålunda permanent utflyttning i skärgården eftersom det för många hushåll är svårt ekonomiskt att både klara av den höga beskattningen samt amortera och betala räntor för de stora lån som kan krävas för att köpa fastigheter med höga marknadsvärden. De höga prisnivåerna medför också att permanentbostäder vid försäljning ofta övergår till fritidshus eftersom det ofta är resursstarka fritidsboende som har råd att köpa. Problematiken förstärks också av att det finns många restriktioner för nybebyggelse i den känsliga skärgårdsmiljön samt att fastighetsbolagen i dagsläget inte ser någon lönsamhet i att satsa på hyresbostäder i skärgården. En annan viktig begränsning för fler bostäder i skärgården är vattenförsörjningen och avloppshanteringen. Det är viktigt att detta ges en långsiktig hållbar lösning. Kommunens uppfattning är att det är nödvändigt med lokala initiativ som kan utgå från företag, föreningar, kooperativ och enskilda där kommunens roll är att bistå och stötta dessa initiativ. De åtgärder som kommunen beslutat om i syfte att på sikt underlätta för permanentboende i skärgården är:

- Att kommunal mark lämplig för byggnation av hyresbostäder så långt som möjligt ska hållas tillgänglig utifrån ett utvecklingsperspektiv för skärgården.
- Att kommunen ska verka för sänkt fastighetsskatt genom att påverka statsmakterna via lobbying och uppvaktningar.
- Att kommunen i planeringen och vid myndighetsutövning beaktar skärgårdsbefolkningens behov av bostäder för permanent boende och stödjer och bistår den typen av satsningar.
- Att kommunen aktivt deltar i diskussionerna som förs på regional nivå och inom olika skärgårdsorganisationer beträffande att ge förutsättningar för en rimlig bostadsförsörjning för skärgårdsbefolkningen.

8.1.2 Näringsliv

Kommunens mål är:

- Att antalet arbetstillfällen i skärgården främst på öar utan bro till fastlandet ska öka med minst 20% åren 2005 - 2015.
- Att antalet företag i skärgården främst på öar utan bro till fastlandet ska öka med minst 10 % åren 2005 - 2015.

Det finns ungefär 280 företag och ekonomiska föreningar etablerade på öarna utan fast landförbindelse. Dessa företag har knappt 200 anställda, och majoriteten av företagen har inte några anställda. Nästan tre fjärdedelar av företagen är belägna på Blidö och Yxlan.

De traditionella skärgårdsnäringarna är självklart vanligt förekommande samt företag som serverar den stora sommarbefolkningen. Det är dock tydligt att nya branscher börjar göra sitt intåg. Det kan vara

olika typer av företagstjänster, fastighetsverksamhet, förlagsverksamhet, databehandlingsverksamhet etc. Listan kan göras lång. Utan tvekan är här utvecklingen av IT en starkt bidragande faktor.

Goda förutsättningar för lokalt näringsliv är av fundamental betydelse för en levande skärgård. Det är dock viktigt att ha en konsensus beträffande rollfördelningen mellan stat, landsting, kommun och näringsliv. Förenklat bör det offentliga koncentrera sig på att skapa den goda arenan med sund lagstiftning, rimlig beskattning och bra vägar/bryggor/telekommunikationer (staten), bra kollektivtrafik till lands och sjöss och god sjukvård (landstinget) samt bra kommunal service och omsorg, effektiv handläggning av olika plan-, bygglov och tillståndsärenden samt bidra till rationella lösningar vid replipunkter (kommunen). Näringslivets roll är att upptäcka goda affärsidéer och omsätta dessa i företagsamhet.

Det är viktigt att kommunen har en positiv syn på företagande och på ett aktivt sätt hjälper till inom sina ansvarsområden. Skärgårdsrådet utgör här en viktig kanal för kommunikation mellan näringsliv och kommunala beslutfattare.

Viktiga frågor för näringslivet är lagstiftningen gällande arbetsrätt, skatter och avgifter, tillgång till riskkapital, hjälp med lokaler och rekrytering av arbetskraft, kommunal tillståndsgivning och avgifter, effektiv kommunal handläggning av ärenden gällande företagsamhet m.m. Det pågår ett arbete med att ta fram ett nytt **kommunalt näringslivsprogram** som samordnas med ett nytt program för turismutvecklingen samt med roslagskommunernas gemensamma mål och strategier för turism i Roslagen. Näringslivsprogrammet är i hög grad inriktat mot att förbättra nämnda förutsättningar utifrån företagarnas perspektiv.

I den småskaliga strukturen finns det många lokala producenter av livsmedel. Det är angeläget att regler för småskalig livsmedelsproduktion och hantering ses över så att denna del av företagssamheten ges möjlighet till utveckling vilket ofta också är positivt för miljö och kulturlandskap. Kommunen ska således via lobbying verka för en översyn av detta regelverk. Det pågår också projekt som syftar till att stärka den lokala livsmedelsmarknaden i kommunen delvis finansierade med kommunala bidrag.

8.1.3 Kommunal service och dagligvaruhandel

Kommunens mål är:

- Att kvalitén och tillgången till den kommunala servicen i skärgården minst ska behålla 2004 års nivå.
- Att antalet livsmedelsbutiker och tillgång till post i skärgården inte ska minska utifrån 2004 års nivå.

Vid framtagandet av "Skärgården – Hållbar framtid" framkom det inte någon allvarlig kritik mot hur kommunen tillhandahåller sin service gällande barnomsorg, skola och äldreomsorg.

Det ska inrättas kommunal slamtömning av avloppsbrunnar i skärgården. Tekniska kontoret utreder frågan och ska lägga ett förslag till lösning under 2005 (se vidare avsnitt 8.8 Hushållning med grundvatten och småskaliga avloppslösningar). Med anledning av den kommunala slamtömningen rekommenderar kommunen att det på öar eller fastland utan vägförbindelse med fler än 30 fastigheter så skall fastighetsägare, förening eller annan bereda plats för och utföra brygga eller ramp som medger angränsning från havet för lastning och lossning av renhållnings- och slamtömningsfordon.

För omsorgsförvaltningen som ansvarar för verksamheterna äldreomsorg, särskilda omsorger och socialpsykiatri gäller målet att ge samma service och stöd till kommuninnevånarna oberoende var de bor i kommunen.

Beträffande skolskjutsar tillämpas inte kommunens avståndsregler eftersom barnen inte själva kan klara av sin skolväg över vatten till fastlandet.

I Norrtälje stad finns Rodengymnasiet som erbjuder ett brett urval av gymnasieutbildningar med cirka 1600 elever. För att alla ungdomar skall ges möjlighet till gymnasiestudier betalar Norrtälje kommun antingen bidrag till dagliga resor eller inackorderingstillägg. Resebidrag täcker kostnaderna för busskort och vissa fall transport med bil eller båt till närmsta busshållplats. Kravet för att få bidrag är

att avståndet från bostaden till skolan är minst 6 km. För att få ersättning för resor mellan bostaden och busshållplatsen krävs att avståndet är minst 6 km. För dem som måste åka båt görs i varje enskilt fall överenskommelse om en skälig ersättning. Kommunen är inte skyldig att, och betalar inte ut högre resersättning per läsår än vad som motsvaras av kostnaden för 9 månaders inackorderingsbidrag. Den som är gymnasieelev och skriven i Norrtälje kommun kan få inackorderingsbidrag t o m första halvåret han/hon fyller 20 år, om resvägen mellan hemort och skolort är 10 mil eller mer eller restiden är längre än 3,5 timmar t o r /dag. Gångtid kan få tillgodoräknas efter särskild prövning eller att det inte finns fungerande dagliga kommunikationer mellan hemort och skolort eller det finns särskilda skäl.

Den pågående utbyggnaden av bredband ger framgent allt större tillgång till olika former av distansutbildning. Gymnasieskolan - Rodengymnasiet, Vuxenutbildningen –CLL, Centrum för livslångt lärande och Utbildningscentrum erbjuder allt fler möjligheter till distansstudier. Sedan Utbildningsnämndens infrastrukturprojekt Vetgirot har en satsning på en infrastruktur för vuxnas lärare pågått. Idag är utbyggnaden av den infrastrukturen ett uppdrag för CLL, som nu har en strategi för att vidareutveckla de minilärcentra som finns på Vaddö och Blidö samt i Hallstavik och Rimbo. I Edsbro, Länna och Bergshamra planeras minilärcentra finnas inom 1 år. Begreppet Vetgirot är namnet på de personella nätverk som finns/byggs upp kring varje minilärcentra. Utbildningscentrum erbjuder ett stort utbud av högskole- och universitetskurser inom ramen för det s k NITUS-samarbetet.. Inom en snar framtid kommer det att kunna erbjudas webbaserad kommunikation med både tal och bild. Av den anledningen är det av största vikt att både säkra en IT-infrastruktur med tillräcklig kvalitet för strömmande multimedia och beakta möjligheterna att i samarbete med t ex byföreningar, affärer och lokala entusiaster skapa fler minilärcentra på de större öarna i skärgården. De kommer att öka tillgängligheten till gymnasieutbildning, vuxenutbildning och högskolestudier.

En speciell aspekt är behovet av att anpassa olika verksamheter med kommunalt ansvar till utvecklingen med ökade vistelsetider som t ex delårsboende i fritidshus. Det kan gälla sophämtning, sopstationer och återvinning, miljöfarligt avfall, slamtömning mm som måste ges långsiktigt hållbara lösningar med kostnadstäckning. Utvecklingen med ett allt högre utnyttjandegrad av fritidshusen och dess konsekvenser för behoven och kraven på kommunal service ska nogsamt följas av den kommunala organisationen.

Sammantaget gäller det således att fortlöpande bevaka att nuvarande kvalitet och tillgång till kommunal service bibehålls i skärgårdsområdet. Genom distansutbildningar i kombination med bredband kommer tillgängligheten till gymnasial och eftergymnasial utbildning att utvecklas.

I programmet ”Skärgården – Hållbar framtid” behandlades hur kommunen ska bidra till stärkta förutsättningar för butiker i skärgården. Det ska ske genom:

- Att kommunen verkar för att det inrättas miljöstationer vid de ö-butiker som har behov.
- Att kommunen verkar för det inrättas en färja som ombesörjer slamtömning och hämtning av sopor från miljöstationer.
- Att kommunen stödjer butikerna vid ansökningar gällande systemutlämning, spel, apotek etc. Butikerna bör få möjlighet att erbjuda så många tjänster som bedöms som möjligt med hänsyn till kvalitén (handlarens egen bedömning).
- Att ge skärgårds- och glesbygdsbutikerna kommunal ersättning för utförande av kommunal service som idag ges gratis, t ex turistinformation, utdelning av information från kommun etc.
- Att kommunen vid myndighetsutövning i möjligaste mån beaktar butikernas behov av utveckling.
- Att kommunen verkar för att butikerna får möjlighet att dra nytta av IT-utvecklingen.

8.2 Infrastruktur och kommunikationer

Om skärgården ska ges goda förutsättningar för utveckling krävs det en god infrastruktur i form av replipunkter, bryggor, IT-nät, elförsörjning mm samt fungerande kommunikationer. Detta har således en hög prioritet, och de offentliga insatserna bör koncentreras på de delar av infrastrukturen som är strategiskt viktiga för skärgårdens framtida utveckling. Det är dock viktigt att vara medveten om att kommunen inte är huvudman för alla delar och kommunens möjligheter i dessa fall är att försöka påverka ansvariga att genomföra nödvändiga åtaganden.

8.2.1 Replipunkter och bryggor

Kommunens mål är:

- Att av kommunen utpekade strategiska replipunkter ska fungera utifrån ett sammanvägt utvecklingsperspektiv för kusten och skärgårdens övärld beträffande viktiga bryggfunktioner, parkering och båtplatser till år 2008.
- Att bryggorna i skärgården ingår i en fungerande struktur enligt prioriteringen och intentionen i kommunens Bryggplan.

I dagsläget är standarden på de olika replipunkterna varierande och det finns behov av upprustningar och förbättringar. Bristen på väl fungerande replipunkter medför samhällsekonomiska kostnader såsom lägre tillgänglighet till skärgården, besvärliga förhållanden för fastboende, sämre förutsättningar för näringslivet, sämre image för Norrtälje som skärgårdskommun etc. Det är således angeläget att översynen av replipunkter, som initierades i programmet Skärgården – Hållbar framtid, även fortsättningsvis prioriteras. De prioriterade replipunkter är Vettershaga, Urö - Solö, Bromskär, Norrsund (delen för godstransport, övrigt prioritet 3), Köpmanholm (delen för angöring till skola/förskola, övrigt prioritet 3), Östernäs, Kapellskär, Spillersboda, Räfsnäs, Simpnäs och Östersjö.

Vid översynerna av replipunkterna ska det sökas goda lösningar både för boende vid replipunkt och för användare av replipunkterna. Detta gäller hamnfunktioner, parkeringar, kollektivtrafik, boendemiljö, förutsättningar för service och näringsliv, minimering av störningar och olycksrisker etc. I Bryggplanen ges förslag på hur arbetet med översynerna kan organiserar och genomföras.

I kommunens Bryggplan ingår 80-talet bryggor (inklusive nämnda prioriterade replipunkter) vilka har prioriterats utifrån givna kriterier. Gjorda prioriteringar i Bryggplanen samt angivna åtgärder i programmet Skärgården – Hållbar framtid kommer att utgöra grund för kommunens aktiva medverkan för att uppnå en fungerande helhet med replipunkter, bryggor och kollektivtrafik. Kartan på sidan 16 redovisar replipunkter och bryggor samt nuvarande kollektivtrafiknät. Nedan sammanfattas de viktigaste åtgärderna:

- Översynen av replipunkterna är prioriterad och ska bedrivas enligt modellen som beskrivs i Bryggplanen. Högst prioritet har Räfsnäs och Bromskär.
- Kapellskär har ett strategiskt läge och det är ett kommunalt intresse att inleda framåtsyftande diskussioner med Stockholms hamnar, Landstinget och andra intressenter om hur utvecklingen ska ske framgent (se vidare avsnitt 9.2.8 Gräskö, Norröra – Söderöra).
- Kommunal mark i anslutning till de prioriterade replipunkterna ska så långt som möjligt hållas tillgängliga för lämpliga ändamål utifrån ett utvecklingsperspektiv för kust och skärgård.
- Kommunala åtaganden gällande bryggor i skärgården ska styras utifrån gjord prioritering i Bryggplanen.

8.2.2 Person- och godstransporter

Kommunens mål är:

- Att fungerande kollektivtrafik finns för arbets-, service- och fritidsresor året runt för öarna Yxlan, Blidö, Högmarsö, Arholma, Lidö, Tjockö, Fejan, Söderöra, Norröra, Gräskö, senast år 2005 (innebär i första hand utökad trafik till Söderöra, Norröra och Gräskö).
- Att av WÅAB definierad minimistandard² för kollektivtrafik inrättas för övriga öar med minst 10 bofasta.
- Att fungerande kollektivtrafik finns för serviceresor för fastboende minst två gånger i veckan för de öar som ännu inte fått ovan nämnd minimistandard.
- Att fungerande kollektivtrafik finns, anpassad utifrån behov, till och från öar med arbetsplatser eller större turistinriktade anläggningar.
- Att öar med omfattande fritidsbebyggelse har fungerande kollektivtrafik för fritidsresor helger och sommartid.

² Minimistandard innebär två turer från och till ö under morgon och sen eftermiddag samt en kvällstur i veckan.

- Att det inrättas en godsfärja med flexibel linjedragning och avgångsfrekvens utifrån aktuell efterfrågan.

I avsnittet ”Trafik och transportinfrastruktur” i översiktsplanen för kommunen redovisas kommunens strategiska syn i sin helhet beträffande kollektivtrafik, där skärgården utgör en del. I ”Skärgården – Hållbar framtid” diskuteras skärgårdens kollektivtrafik utförligt. Större farleder i kommunens skärgård redovisas på kartan 31. Kommunens hamn- och farledssystem är av stor framtida strategisk betydelse, både för skärgårdens och för hela kommunens utveckling.

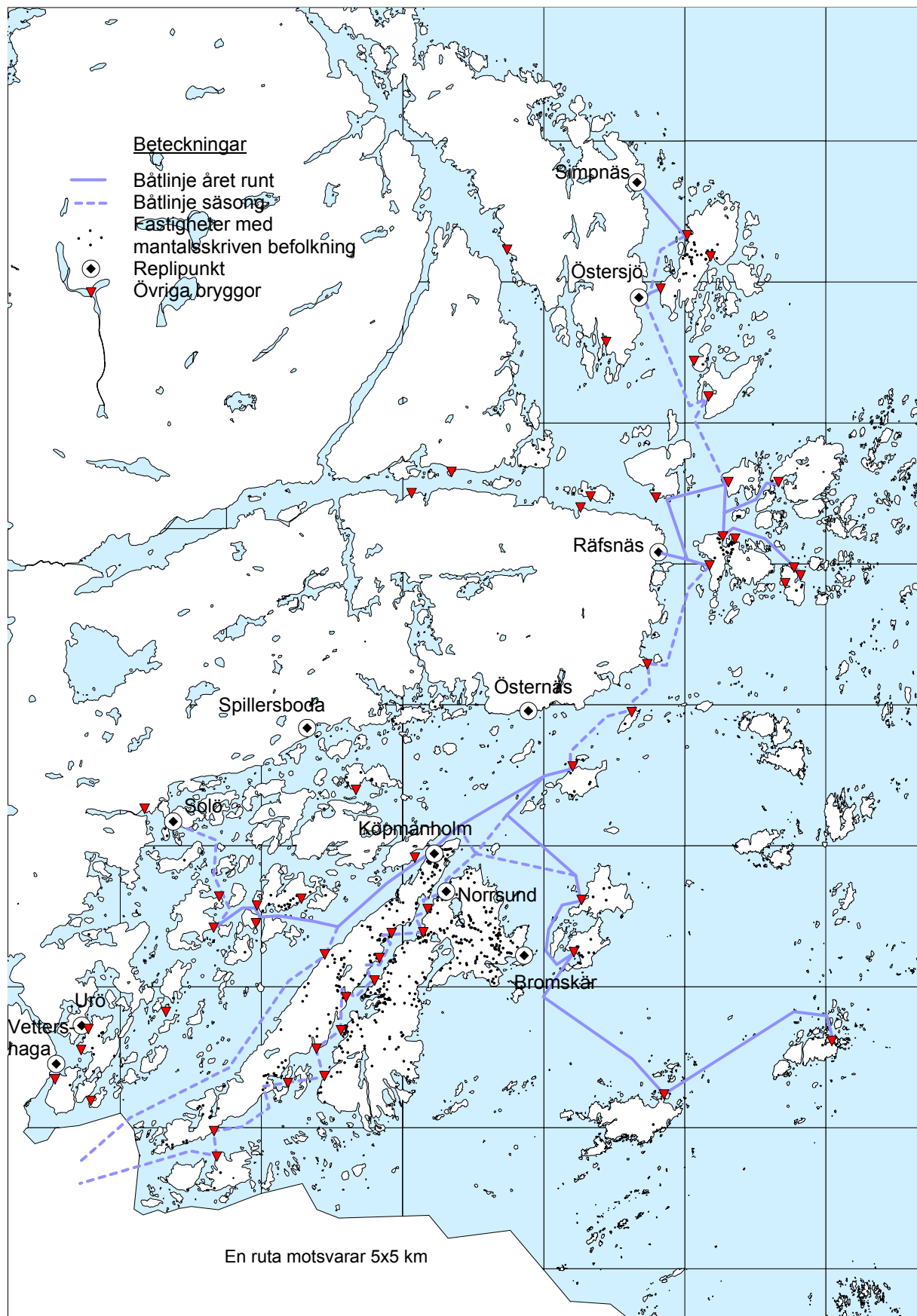
En fungerande trafikstruktur i skärgården är ett av de mest verkningsfulla medlen för att ge förutsättningar för en ”levande” skärgård. När det gäller den kollektiva båttrafiken krävs det gemensamma åtgärder från SL, WÅAB och Norrtälje kommun för att kunna erbjuda pendlingsmöjligheter. Kommunen har ingen kollektiv- eller godstrafik i egen regi. Kommunen verkar således för bättre trafik genom att försöka påverka WÅAB och SL att utveckla skärgårdstrafiken samt genom att ställa resurser som används för skolskjutstrafik till förfogande för samordningslösningar. Inriktningen bör således vara att samordna de samhällsbetalda transporterna så att bästa möjliga utbud åstadkoms. Ansvar för denna samordning bör WÅAB ta som huvudman för den kollektiv båttrafiken. I syfte att underlätta för de kollektiva resenärerna bör också SL:s och WÅAB:s biljettsystem samordnas. Den mest bristfälliga kollektivtrafiken finns i kommunens södra skärgårdsdelar, och det är mycket angeläget att åtgärda detta.

8.2.3 IT

Kommunens mål är:

- Att möjlighet finns till bredbandskommunikation och uppkoppling online för en konkurrenskraftig kostnad där det finns efterfrågan i skärgården till senast år 2006. (Program för utbyggnad av IT-infrastruktur som antogs av Kommunfullmäktige 2002).

Det är prioriterat att skärgården ges tillräckliga möjligheter till telekommunikation. Staten ger stimulansbidrag till utbyggnad av IT-struktur i de delar av landet där det saknas marknadsmässigt underlag, d.v.s. lands- och glesbygd samt skärgård. Kravet för detta var dock att kommunerna upprättade ett kommunalt infrastrukturprogram vilket Norrtälje gjort. Enligt detta är Furusund, Köpmanholm, Yxlan, Blidö samt angivna skärgårdssamhällen Arholma och Tjockö prioriterade. Det fanns även avsatta medel för lokala initiativ där byföreningar och andra organisationer kunde ansöka om statliga bidrag. Eftersom det inte inkom några lokala förslag ingår även dessa medel i det som redan upphandlats. Kommunens strategi att arbeta vidare enligt intentionerna i kommunens program för utbyggnad av IT-infrastruktur som antogs av Kommunfullmäktige 2002. Eventuellt kommer det att rymmas fler orter inom ramen och fortsatt utbyggnad kommer både ske av Telia och Norrtälje energibolag (Neab). Kommunen har avtal med Norrtälje Energi om att utbyggnaden till prioriterade orter och skärgårdssamhällen i skärgården ska vara klar under 2005. En komplikation är att staten fryst bidragen under 2005 vilket kan ge en viss försening.

8.2.4 Elförsörjning

Kommunens mål är:

- Att elförsörjningen till skärgården är säker och pålitlig.

Planområdet berörs av hög- (22 kV, 11 kV) och lågspänning (0,4 kV). Vattenfall vill därför få möjlighet att yttra sig över kommande detaljplanläggning i skärgården. Starkströmsföreskrifterna ELSÄK-FS 1999:5 ska alltid tillämpas. Dessa anger bl a för de aktuella ledningarna att det horisontella avståndet mellan spänningsförande ledare och byggnad eller byggnadsdel eller brännbart upplag ska uppgå till minst fem (5) meter från högspänningsledningarna. Markens höjd får inte förändras så att föreskriftenligt avstånd till ledningarna inte uppnås. Vidare vill vi informera om att Vattenfall Eldistribution gör stora satsningar på att förstärka och isolera hela högspänningsnätet i skärgården för att tillgodogöra den förändring som sker med att fritidshus numera används som permanentboende.

Kommunen ska fortlöpande bevaka och påverka ansvariga för högspänningsnätet så att risken för strömavbrott når en acceptabel lägsta nivå.

8.2.5 Vindkraft

År 2002 antog Riksdagen en proposition om ett nationellt planeringsmål för vindkraft på 10 TWh från vindkraft 2015. Med anledning av detta har Länsstyrelsen pekat ut ett riksintresseområde för vindkraft som har cirkelytan 63 km² där 59 km² och har ett bottendjup som är mindre än 30 meter i vår skärgård. Området, som inte har varit förremål för en noggrannare avgränsning, redovisas på kartan på sidan 31.

8.2.6 Återvinningsstationer för förpackningar och övergripande samordningslösningar

Det saknas i nuläget en fungerande struktur för förpackningsavfall. Det behöver pekas ut lägen i skärgården där Förpackningsinsamlingen kan placera ut behållare. Lämpliga lägen kan vara vid butiker eller allmänna bryggor. En inventering bör kunna göras i samråd mellan Förpackningsinsamlingen, kommunens renhållning samt kommunala planerare med ansvar för skärgården.

Kommunen ska bidra till att få tillstånd övergripande samordningslösningar när så är kostnadseffektivt. Exempel på detta kan vara hantering och insamling av miljöfarligt avfall, transporter av tungt gods etc.

8.3 Skärgården och det framtida EU

Kommunens målsättning för EU-arbetet redovisas i kommunens internationella strategi.

Norrtälje har idag en tydlig förankring i de internationella frågorna. Den politiska majoriteten i kommunen har i sin borgerliga överenskommelse för mandatperioden 2002-2006 uttryckt följande:

"Det internationella samarbetet som Norrtälje kommun bedriver ska vara målinriktat med fokus på utveckling. Syftet ska vara att ömsesidigt ge kunskap och information om hur vi kan utveckla vår verksamhet för kommuninvånarnas bästa. Norrtälje ska spela en aktiv roll i Stockholmsregionens Europa och Östersjösamarbete. Deltagande i viktiga EU-projekt ska fortsätta och intensifieras".

I Norrtälje kommun är skärgården det enda område som har möjlighet till regionalt stöd, dvs. stöd från en strukturfond s.k. "Mål 2 Öarna". Detta stöd ges till regioner/områden som behöver hjälp för att nå en positiv utveckling både ekonomiskt, ekologiskt och kulturellt. Mål 2 vill förstärka och jämna ut skillnader och göra regionen/området attraktivt året om.

Norrtälje kommun deltar i ett EU-projekt och har tillsammans med andra kustkommuner tillgång till en så kallad EU lots som är anställd för utveckling av regionalstödet. Ett antal projekt i kommunens skärgårdsområde har finansierats via Mål 2 öarna och Mål 3 växtkraft. Norrtälje kommun ser ett

intresse i att stödja en fortsättning av ett EU lotsarbetet (skärgårdsutvecklare) när det pågående projektet avslutas i september 2005.

I och med inträdet av de nya medlemsländerna i EU kommer strukturfonderna att förändras. Strukturfonderna och Interreg ansatserna kommer att sammanfattas i tre huvudmål, konvergens, konkurrenskraft och territoriellt samarbete. Mål 1 (som idag berör större delen av norra Sverige) kommer försvinna för att ersättas av mål 2.. Mål 3 som idag inriktas på att hjälpa arbetslösa och mot social ekonomi kommer ingå som en del i mål 2. Fokus kommer vara att utveckla konkurrenskraft och tillväxt. Beträffande det nya mål 2 kommer det troligen att vara upp till nationella myndigheter att bestämma vilka som ska få stöd. För Skandinavien kommer dock Mål 2 troligtvis att få en begränsad betydelse.

EU ser större möjligheter med att utveckla gemenskapsinitiativet Interreg. EU har beslutat att regional utvecklings politik ska grundas på en europeisk strategi som ska ge vissa riktlinjer som sedan ska "översättas" i nationella strategier. Under vilka former detta kommer att ske är under diskussion. EU vill öka det politiska intresset för sammanhållningspolitiken och förtydliga strukturfondsmedlen.

Interreg kommer i fortsättningen att kallas "territoriellt samarbete". Interreg A kommer att finnas kvar, kanske även i en form som kommer att kallas för regional ramorganisation (RFO). RFO ska vara en "Interreg light version". Övriga gemenskapsinitiativ som Urban och Leader+ kommer troligen att försvinna. Sjögränser blir gränsområden vilket kan betyda att Sverige nästan fullt ut kan delta i nya interreg 4a. Det finns dock ett förslag att en sjögräns inte får vara bredare än 150 km. Detta är en inriktning som Sverige inte stödjer och lobbying pågår för att motverka detta. Det kommer också att göras förändringar inom Interreg 3b och 3c.

Utifrån dagsläget är det inte troligt att skärgården kommer att pekas ut som ett speciellt målområde. Vid utgången av 2006 kommer troligen bara möjligheten med Interreg programmen att finnas kvar.

Det bedrivs idag en stor lobbyverksamhet för att behålla skärgården som särskilt målområde, både från ideella organisationer och offentliga myndigheter. Vad utgången blir är inte klart förrän tidigast under hösten 2005.

Unionen förväntas att växa ytterligare under de närmaste åren med inträde för länderna Bulgarien och Rumänien under 2007. Turkiet som medlemsstat har aktualiserats och landet kommer troligen att börja få förhandla om sitt medlemskap inom det närmaste året. EU länderna strävar också efter att uppfylla Lissabonagendan, total sysselsättning, till år 2010.

8.4 Statlig mark i skärgården

Område av riksintresse för totalförsvaret redovisas på kartan på sidan 31. Inom dessa förordnandeområden ska vid fråga om nyexploatering eller detaljplanläggning försvarets intressen prioriteras. Innan kommunen meddelar beslut om förhandsbesked eller bygglov ska kommunen samråda skriftligt med försvarsmakten.

Försvarsmakten, Vaxholms Amfibieregemente (Amf 1), håller för närvarande på med ett omfattande omstruktureringsarbete angående skjut- och övningsfält i skärgården. Detta arbete är till år ännu inte klart och är till viss del även avhängigt riksdagens kommande försvarsbeslutet, men kan komma att påverka Norrtälje skärgårdsdel i hög grad. Länsstyrelsen avser så fort underlag erhålles från Försvarsmakten vidarebefordra detta till Norrtälje för hantering och eventuell anpassning av planen för skärgården. Underhand har det till Länsstyrelsen framförts att nämnda underlag kommer att presenteras till kommande höst (år 2005). Intill dess nytt beslut fattas gäller det förordnande, som redovisas ovan, om prövning av förhandsbesked och lov enligt 12 kap. 4 § PBL som Länsstyrelsen fattade beslut om den 1 juli 2003. Förordnandeområdenas omfattning kommer troligtvis att någon gång under planperioden att ändras och får då hanteras i samband med att planen för skärgården aktualitetsprövas.

Staten äger nästan 10 % av markytan i Stockholms skärgård. Administrativt är det ordnat så att Fortifikationsverket är markägare och Försvaret hyr den mark de behöver. Ett försvarsbeslut är fattat, vilket innebar att allt kustartilleri, bl a i vår kommun, har lagts ned. Detta kommer att få en stor

påverkan på markanvändningen i skärgården och ett omfattande arbete pågår med att avveckla befintliga försvarsanläggningar. Försvarets avsikt är att säga upp hyresavtalen för anläggningar som inte behövs vilket medför att Fortifikationsverket kommer att försälja många av de fastigheter Försvaret sagt upp.

Vid försäljning av statlig mark kan marken i princip övergå till de tre offentliga ägare – staten, kommunen och Skärgårdsstiftelsen – som kan garantera allmänhetens tillträde eller det fjärde som är privat ägande. Ändamålskommittén, som bl a hanterat statlig mark i skärgården, bildar underlag till en proposition som bereds av Finansdepartementet. Här föreslås bl a en lagändring så att även hänsyn till det rörliga friluftslivet ska göras i samband med försäljning av statlig mark i skärgården.

Norrtälje kommun anser att statens markinnehav är av strategisk betydelse i skärgården, och att det därför är angeläget att alltid pröva andra allmänna användningsområden än de statliga före eventuell försäljning. Kommunen har också av Fortifikationsverket fått ett muntligt löfte att ingen mark ska säljas utan att kommunen informeras före eventuell försäljning.

En möjlig användning som kan övervägas är sambruk. Försvaret kanske behöver byggnaderna eller bara marken en kort tid av året – i övrigt kan mark eller byggnader användas av någon annan. Det skulle ge möjlighet till ett merutnyttjande av de fastigheter som Försvaret väljer att behålla till gagn för skärgårdens utveckling. ÖB och Fortifikationsverket har för närvarande överläggningar om hur regelverket ska ändras så att sambruk ska möjliggöras.

Inom kommunen finns följande enskilda försvarsfastigheter i nuläget. Förslag på framtida användning för respektive fastighet har diskuterats av SIKO och redovisas för de olika skärgårdsdelarna i kapitel 9. Fastigheterna är; Blå port och Karskär (behålls av försvaret), Norra Arholma, Granö på Arholma, Vätöberg, Fejan, Gisslingö, Söderarm/Torskär, Yttre Hamnskär, Manskär, Roten, Råstensudde, Åmyren, Måssten, Understen, Svenska Högarna. De försvarsanläggningar som inte ingår i ett specifikt avgränsat planområde redovisas nedan eftersom de ändå kan ha betydelse för skärgårdens utveckling.

På Vätö ligger Vätöberg som lämnas av Försvaret till Fortifikationsverket vid årsskiftet 2004/05 där bl a stenbrottet har ett kulturhistoriskt intresse. På ön Roten utanför Singö är försvarsanläggningarna avvecklade och där finns det fyra hus med plats för 40 personer med framdraget vatten och starkström. Försvaret vill ha dessa kvar som avlastning till LvSS och för hemvärnet under helger. Huvuddelen av året kommer det att stå tomt. Det finns således möjlighet till någon form av sambruk. Råstensudde beläget på Singö är en utgångspunkt för färd till Roten. Här är Försvarets anläggningen nedlagd men ej urplockad och det finns en barack med 7-8 sovplatser. På fastigheten Åmyren, belägen på Singö, finns inget kvar av militärens utrustning och även baracken är nedmonterad. Ön Måssten utanför Singö är förslagen som naturreservat. På ön Understen är allt återställt och bergrummen igengjutna. Ön är ett sk kronoskär som ingen har lagfart på. Den går inte att nå med båt annat än vid lugnt väder, vid övriga väderlekstyper krävs det helikopter.

8.5 Fiske

Under senare år har det kommit larmrapporter vad gäller fisketillgång och fiskereproduktion i Östersjön. Fiskeriverket har fattat beslut, på förslag från Länsstyrelsen, om tre områden i kommunens skärgård där fiske ska förbjudas från 1 april till den 15 juni. Dessa är Singö, Söderfladen/Furusund och Kudoxa/Vidinge och sammanfaller med utpekade ekologiskt känsliga havsvikar. Kommunen stödjer dessa initiativ och anser att åtgärder som leder till långsiktigt hållbar fisketillgång i Östersjön är mycket viktiga. Se vidare i avsnittet 8.6.3 Ekologiskt känsliga vattenområden och havsvikar.

8.5.1 Yrkesfiske och fiskodling

Grisslehamn och Räfsnäs är de två hamnar i kommunen som ska fungera för det yrkesmässiga fisket och hamnarnas funktionalitet för detta ska behållas.

Kartan på sidan 31 redovisar de två områden i Norrtälje kommun som är av riksintresse för yrkesfisket. Det är dels ett område öster om Grisslehamn, dels Havssvalget mellan Idö och Gisslingö. Fiskeriverket överväger en omprövning av riksintressenas omfattning.

Rekommendation: De redovisade vattenområdena är av riksintresse och ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande.

Lagrum: Miljöbalken 3 kap 4 §.

Gränsen för trålfiske anges i Fiskeriverkets författningssamling FIFS 2004:36. Gränsens dragning bör fortlöpande bevakas så att denna inte går för långt in med risk för fiskebeståndes långsiktiga reproduktionen och tillgång.

Fiskodling är en del av fiskerinäringen. Fiskodlingverksamhet regleras dels av miljölagstiftningen och dels av fiskelagstiftningen. För det senare söks alltid tillståndet från Länsstyrelsen. För fiskodlingar med en produktion över 20 ton per år görs även miljöprövningen av Länsstyrelsen. För mindre odlingar ska en anmälan göras till kommunen.

8.5.2 *Det fria hundredskapsfisket*

Norrtälje kommuns intention beträffande hundredskapsfiske är att värna allmänhetens tillgång till hundredskapsfiske, öka vattenägarnas incitament att bedriva fiskevård, skapa förutsättningar för finansiering av den allmänna fiskevården, värna långsiktigt hållbart förvaltande av fisket (säkrad tillgång och biologisk mångfald) samt stärka förutsättningarna för fisketurism. Dessa ambitioner är emellertid delvis motstridiga, och det krävs en insiktsfull balansgång så att mesta möjliga måluppfyllelse uppnås.

Norrtälje kommun, som har stor potential i sin besöksnäring, betraktar allmänhetens tillgång till skärgårdens rekreationsvärden, där möjligheten att fiska är ett värde, som en viktig strategisk utvecklingsfaktor. Genom hög attraktivitet lockas besökare till Roslagen och vår kommun som i sin tur ger förutsättningar för att utveckla olika former av företagsamhet etc. Kommunen anser att fisketurismen, rätt hanterad, har en stor utvecklingspotential och kan bli en viktig inkomstkälla i framtiden och bidra till en levande skärgård. Möjligheten att fiska är också av stor betydelse för det rörliga friluftslivet.

Vattenägare, som upplever att staten 1985 konfiskerade rätten till fisket, känner sig utsatta för en orättvisa när de förlorat bestämmanderätten över sina fiskevatten. Före reformen med fritt hundredskapsfiske hade vattenägare som ville förmedla värdefulla lokala kunskaper till fiskare en god möjlighet till detta i samband med försäljningen av fiskekort. Detta var värdefullt för att värna återväxten av fisk och skydda det känsliga fågellivet. Möjligheten till försäljning av fiskekort gav både intäkter och incitament till att bedriva fiskevård.

Näringsidkare som bedriver fisketurism behöver i dagsläget varken begära tillstånd eller träffa avtal med samfälligheter m fl eller enskilda vattenägare. Här borde det vara krav på att företag som bedriver fisketurism ska träffa avtal med förvaltare av fiskevatten.

Kommunens uppfattning är att det är viktigt att stärka incitamenten för lokala vattenägare att bedriva fiskevård genom att dessa återfår rätten att sälja fiskekort inom de vattenområden där den ekologiskt långsiktiga hållbarheten säkras. Det skulle mildra eventuella konflikter mellan vattenägare och andra fiskeintressenter och dessutom skulle möjligheterna till överföring av värdefull information från vattenägare till fiskekortsköpare stärkas. Under planperioden bör kommunen i syfte att bibehålla ett attraktivt fritidsfiske medverka till införande av skydd för värdefulla fiskarters reproduktionsområden. Det handlar också om att skärgårdsbor ska ges möjlighet att få en utkomst på sina fiskevatten. Formerna för detta bör utarbetas av naturvårdsverket och fiskeriverket tillsammans med representanter för fiskevattenägarna, yrkesfiskarnas och fritidsfiskets organisationer. Se vidare i naturvårdsverkets bevarandestrategi för kust och skärgård.

8.6 Natur, kulturmiljö, strandskydd och ekologiskt känsliga områden

Norrtälje kommuns ostörda ytterskärgård och inner- och mellanskärgård med dess öar, skär, stränder, stora djup, grunda vikar, sund, skogar och kulturlandskap är av utomordentligt stor betydelse för många växter och djur som är knutna till just denna miljö. I ett internationellt perspektiv utgör skärgården det mest unika och skyddsvärda i hela Norrtälje kommun.

Observera att samtliga riksintressen, regionala intressen, lokala intressen, Natura 2000 områden samt övriga förordnanden och föreskrifter gällande natur- och kulturmiljö redovisas i den kommunomfattande översiktsplanen, del 2. Här finns också motivtexter, rekommendationer samt hänvisningar till aktuellt lagrum. **Den kommunomfattande översiktsplanen antagen av kommunfullmäktige år 2004 måste således beaktas vid all planering, myndighetsutövning eller annan hantering gällande skärgården.**

8.6.1 Det samlade riksintresset för natur och kultur

Kust- och skärgårdsområdet i Norrtälje kommun är med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns inom området i sin helhet av riksintresse enligt 4 kap 1 – 2, 4 §§ miljöbalken. Riksintresset omfattar ungefär 4 100 km² vilket motsvarar cirka 70 % av kommunens totala yta. Därutöver är delar av skärgården av riksintresse för naturvärden, friluftslivet och kulturmiljövärden enligt miljöbalkens 3 kap 6 §. I skärgårdsområdet finns många Natura 2000-områden, naturreservat, fågelskyddsområden och salskyddsområden samt Ängsö nationalpark.

Områdesrekommendationer

Motiv: Det redovisade kust- och skärgårdsområdet är med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns inom området i sin helhet av riksintresse. Det är viktigt att dessa värden bevaras för framtiden och inte förstörs genom storskalig exploatering.

Rekommendation: Riksintresset ska skyddas. Exploateringsföretag och andra åtgärder får komma till stånd endast om det inte påtagligt skadar områdets natur- och kulturvärden. Exploateringsföretag och andra åtgärder ska särskilt bedömas med hänsyn till bevarandeintresset. Detaljplaner ska alltid åtföljas av en miljökonsekvensbeskrivning. Vid bedömning av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön ska turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas. Fritidsbebyggelse får endast komma till stånd i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Rekommendationen utgör inte hinder för utveckling av befintliga tätorter, det lokala näringslivet eller för utförande av militära anläggningar

Lagrum: Miljöbalken 3 kap 6 §, 4 kap 1 – 2, 4 §§

8.6.2 Strandskydd

Strandskydd gäller generellt 100 meter upp på land och 100 meter ut i vattnet från strandlinjen vid normalt vattenstånd. På vissa ställen gäller utökat strandskydd till 300 meter upp på land och ut i vatten. Strandskyddet syftar till att trygga allmänhetens tillgång till platser för bad- och friluftsliv samt att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtliv. Detta innebär att det är förbud mot åtgärder som väsentligen försämrar livsvillkoren för djur- och växtarter eller som begränsar allmänhetens tillgång till stranden. Den allra största delen av skärgårdens öar och skär omfattas av strandskydd. På vissa platser med detaljplaner är strandskyddet upphävt, t ex på delar av Norröra, Söderöra, Gräskö, Blidö och Yxlan.

För att få vidta åtgärder i strandskyddat område krävs strandskyddsdispens, som kan ges om särskilda skäl finns. Medför åtgärden väsentlig försämring för växt- och djurlivet ska inte dispens medges. Strandskyddsdispens ges av byggnadsnämnden utom i ytterskärgården och i naturreservaten där Länsstyrelsen är beslutsmyndighet.

Under år 2001 genomförde Norrtälje kommun en kustinventering i kommunens inner- och mellanskärgård. Syftet var att på en översiktlig nivå kartlägga exploatering i strandzonen och naturvärden. Inventeringen genomfördes genom att bryggor och ett antal biotoper med generellt höga naturvärden inventerades genom flygbildstolkning. Inom studieområdet fanns det cirka 11500 ha strandskyddad landareal (inkl både 100 m och 300 m strandskyddad landareal). Totalt bedömdes 47 % (5 406 ha) av den strandskyddade landarealen inom studieområdet ha höga naturvärden. Inventeringen av bryggor resulterade i att 8 175 bryggor noterades längs Norrtälje kommuns kust. Hela 91 % av alla tolkade bryggor utgjordes av bryggor med 4 eller färre antal båtplatser. Resultatet av inventeringen ska användas som ett underlag till kommunens översiktliga planering samt till olika typer av handläggning (till exempel ett bygglöv).

Oexploaterade öar (med avseende på bebyggelse) samt områden som pekats ut i inventeringen med högt naturvärde (t ex ädellövskogar, havsstrandängar med flera) bedöms hysa så hög biologisk mångfald att hänsyn till dessa värden ska tas vid en eventuell exploatering av mark- och vattenområden. För att få en heltäckande bild av vilka värden våra strandområden har bör även strändernas tillgänglighet och värden för friluftslivet samt växt- och djurlivet i våra grunda vattenområden kartläggas.

Områdesrekommendationer

Motiv: Syftet med strandskyddet är att trygga allmänhetens tillgång till platser för bad- och friluftsliv samt att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Många kuststräckor i Norrtälje kommun är exploaterade av fritidshus. Det är viktigt att strandskyddsområdena bevaras för framtiden.

Rekommendation: Natur- och friluftslivsvärdena i de strandskyddade områdena ska bevaras. Dispenser från strandskyddet får endast ges om det finns särskilda skäl och om någon av de dispensmöjligheter som miljöbalken anger kan uppfyllas. Kommunens kustinventering ska användas som underlag vid bedömning av dispens från strandskyddet.

Lagrum: Miljöbalken 7 kap 13 - 18 §§

Fortsatt arbete

I vissa områden med strandskydd var stränderna redan exploaterade före strandskyddets införande. På andra strandskyddade områden har byggnation skett. Detta innebär att det idag finns strandskydd på strandområden där allmänhetens tillträde är utsläckt och naturvärdena sannolikt låga eller obefintliga. I syfte att få ett verklighetsanpassat strandskydd kan något eller några områden väljas ut för en djupare studie över vilka strandområden inom gällande strandskydd som är bebyggda och saknar värden för friluftslivet och naturvärden och därmed kan upphävas. Även det motstående kan bli aktuellt, att strandskydd införs på nya oskyddade områden med höga frilufts- eller naturvärden. En sådan studie kräver en detaljerad inventering i fält. Förändringar i strandskyddet beslutas av Länsstyrelsen.

8.6.3 Ekologiskt känsliga vattenområden och havsvikar

Kommunens mål är:

- Att sjöars, vattendrags och kustvattnens värden från natur-, kultur- och estetiska synpunkter ska värnas.
- Att föroreningar inte ska begränsa sjöars, vattendrags och kustvattnens värde för fiske och friluftsliv.
- Att halterna av fosfor och kväve i sjöar och vattendrag samt i havet successivt ska minska.

Vattenkvaliteten i våra yttre kustvattenområden styrs av näringstillståndet i Ålands hav och i egentliga Östersjön. Här spelar luftnedfallet av kväve och utsläppen från andra länder en stor roll. Varje år tillförs kommunens kustvatten totalt ca 2 500 ton kväve och ca 39 ton fosfor. Under 1900-talet har tillförseln till Östersjön av kväve ökat med 4 gånger och fosfor med 8 gånger. De senaste 20 åren har halterna av kväve och fosfor i Östersjöns ytvatten ökat med 1 - 2 % per år. Dessa höga halter har i sin tur orsakat en ökning av algerna i vattenmassan vilket medfört att siktdjupet har minskat. Vid en jämförelse med mätningar från 1960- och 1970-talen har siktdjupet försämrats i kommunens kustvatten. Detta har medfört att blåstångens djuputbredning i kommunens yttersta kustband minskade mellan åren 1948 och 1984. I den senaste undersökningen (mellan åren 1988 och 1992) har minskningen dock upphört.

Vattenkvaliteten i våra inre kustvattenområden är däremot helt beroende av våra egna utsläpp av kväve och fosfor. De härstammar främst från gödselhantering, reningsverk, enskilda avlopp och Hallsta pappersbruk.

Som ett resultat av de ökade närsalthalterna har siktdjupet i kommunens försämrats vid en jämförelse med mätningar från 1960- och 1970-talen. Detta har medfört att blåstångens djuputbredning i kommunens yttersta kustband minskade mellan åren 1948 och 1984. I den senaste undersökningen

(mellan åren 1988 och 1992) har minskningen dock upphört. Den viktigaste förutsättningen för att upprätthålla liv i bottenarna är att de aldrig utsätts för syrebrist. Den bottenfaunaundersökning som genomfördes under åren 1988 till 1992 visade att återkommande syrebrist finns i anslutning till punktkällor i Norrtälje-, Edebo- och Bergshamraviken samt vid Vaddö kanal och vid Penningbyåns mynning.

Olika sorts organismer utför det viktiga arbetet med att bryta ner det organiska materialet i alger m.m. som hela tiden ”regnar ner” över bottenarna. En av de allvarigaste riskerna är att denna belastning blir så stor att det uppstår syrebrist inom dessa djupområden varvid svavelväte bildas. Detta är orsaken till uppkomsten av så kallade döda bottenar. Den viktigaste förutsättningen för att upprätthålla liv i bottenarna är att de aldrig utsätts för syrebrist. Vi har idag inte någon närmare kunskap om var syrefria bottenar förekommer, men den bottenfaunaundersökning som genomfördes under åren 1988 till 1992 indikerar dock att sådana finns inom flera områden i kommunen.

Enligt Miljöbalkens 3 kap 3 § ska mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt så långt som möjligt skyddas. Sådana områden kan vara av olika karaktär beroende på vilken ekologisk funktion de har. Enligt miljöbalken kan följande områden betraktas som ekologiskt särskilt känsliga; områden som är hårt belastade av miljöföroreningar av olika slag, områden med instabila produktionsförhållanden och ogynnsamma återväxtförutsättningar, områden som inrymmer växt- och djurarter som är rödlistade (dvs löper risk i varierande grad att försvinna från landet) eller områden som har särskilda ekologiska värden. Områdena är i första hand utpekade utifrån naturmiljöns känslighet och inte från områdenas särart för vetenskapen eller friluftslivet. Grunda havsvikar och trösklade havsvikar är stadda i en ständig förändring p.g.a. landhöjningen. Dessa miljöer har en viktig funktion såsom uppväxtmiljö för många fiskarter. Här finns även sällsynta och missgynnade kransalger. De grunda vikarna i kust- och skärgårdsområdena är viktiga häckningsplatser för fåglar. Ca 10 % av Östersjöns produktiva grundområden finns i Norrtälje kommuns skärgård. Detta medför att Norrtäljes skärgård är av stor betydelse för den biologiska produktionen i hela Östersjön.

I Norrtälje kommun finns ett stort antal trösklade och grunda havsvikar, av vilka flera är oexploaterade. Några av dem är relativt opåverkade och har höga naturvärden. Det gäller t.ex. Ö och V Lermaren samt Söderfladen på Svartnö, Finnalaffjärden, Bofjärden och Samnäs-fjärden.

För att de grunda havsvikarnas värden ska bestå krävs en viss försiktighet med åtgärder som kan skada miljön. Exempel på åtgärder som kan skada områdenas miljö är muddringar, anläggning av marinor, småbåtshamnar, bryggor, fiskodlingar, åtgärder på land såsom nybyggnad och dikning.

Under senare år har bristen på kunskap om och skydd av den marina miljön uppmärksamats. Naturvårdsverket föreslår i sin skärgårdsstrategi att arbetet med att skydda marina miljöer bör intensifieras. Bland ska flera marina reservat inrättas. Ett område som föreslås bli marint reservat är de grunda havsområdena norr och väster om Singö tillsammans med Gräsöskärgården.

Följande ekologiskt särskilt känsliga områden finns i Norrtälje kommuns skärgård:

- Havsområden, havsvikar, havssund, stora farleder och hamnområden med höga halter av fosfor och kväve, begränsad vattenomsättning, höga metallhalter i botten sediment eller syrebrist i djupområden. Ytterligare hög belastning av fosfor, kväve, tungmetaller eller andra miljögifter påverkar områdena mycket negativt. Trösklade havsvikar är betydelsefulla som lek- uppväxt- och födosökslokaler för många olika fiskarter och dessutom viktiga häcknings- och födosökslokaler för flera fågelarter.
- Mark- och vattenområden som hyser rödlistade växter och djur (d.v.s. arter som löper risk i varierande grad att försvinna från landet).
- Häcknings-, rast- och övervintringsområden för sjöfågel. Flera vikar och fjärdar i skärgården är viktiga lokaler för häckning, rastning och övervintring för sjöfåglar. Områdena är känsliga för ekologiska förändringar av ekosystemen och utsläpp av olja. För närvarande pågår en inventering av häckande kustfågelarter i hela kommunens kust- och skärgårdsområde vilket kommer att ge nya kunskaper om vilka områden som är värdefulla för fågellivet.

Rekommendation för ekologiskt känsliga och/eller värdefulla vattenområden i skärgården är:

Motiv: Denna kategori omfattar ett stort antal trösklade havsvikar, vilka betraktas som ekologiskt särskilt känsliga. De är betydelsefulla som lek- uppväxt- och födosökslokaler för många olika fiskarter och dessutom viktiga häcknings- och födosökslokaler för flera fågelarter. I kategorin ingår också ett havsområde som utgör en värdefull biotop som bör skyddas med tanke på den biologiska mångfalden.

Rekommendation: Inom dessa områden bör inte fiskodlingar eller småbåtshamnar lokaliseras. I vissa av de orörda trösklade havsvikarna gäller detta även enskild brygga. Inte heller bör muddringar eller andra åtgärder inom eller i anslutning till de känsliga områdena tillåtas om de påverkar de ekologiska värdena negativt.

Lagrum: Miljöbalken 3 kap, 2-3 och 6 §§ samt 4 kap, 1 och 4 §§.

Rekommendation för miljöstödda vattenområden i skärgården:

Motiv: De miljöstödda vattenområdena omfattar några havsvikar där syrehalterna är alltför låga och bottenfaunan praktiskt taget utslagen. De mest frekventerade hamnarna och farlederna är också kraftigt miljöpåverkade. Det är angeläget att en fortsatt minskning av utsläppen till dessa vatten kan ske så att de på sikt kan återfå sin ekologiska balans. I vissa fall kan restaureringsåtgärder vara nödvändiga.

Rekommendation: Inga exploateringsåtgärder eller nya utsläpp får ske som försvårar ett långsiktigt tillfrisknande av dessa vattenområden.

Lagrum: Miljöbalken 3 kap, 3 §.

I Norrtälje kommun finns det 13 st fågelskyddsområden med tillträdesförbud för att skydda fågellivet mot störningar. Det behövs ett betydligt bättre skydd för skärgårdens häckande sjöfågel. Roslagens Ornitologiska förening har under de senaste åren genomfört en stor inventering av häckande kustfåglar i hela kommunen. Norrtälje kommun har bidragit till finansieringen av projektet. Några slutresultat av projektet har ännu inte redovisats. När projektet är färdigställt och redovisat finns ett bra underlag för en satsning på att skydda de viktigaste häckfågelområdena som fågelskyddsområden. Eftersom inventeringen täcker hela Stockholms län bör Länsstyrelsen ta det övergripande ansvaret för att genomföra ett adekvat skydd för skärgårdens häckande fåglar.

8.7 Muddring

I skärgården finns många grundområden som ofta har hög biologisk produktion och mångfald. De utgör viktiga reproduktions-, uppväxt-, och födolokaler för bland annat fisk och fågel. Idag är endast ett fåtal grunda havsvikar fortfarande helt opåverkade av exploatering och dessa bör förbli opåverkade med hänsyn framförallt till deras stora biologiska betydelse. Exempel på åtgärder som kan påverka de grunda havsvikarnas värden negativt är åtgärder som muddringar, anläggning av marinor, småbåtshamnar, bryggor, fiskodlingar och åtgärder på land som nybyggnad och dikning. Skärgården utgör hemvist för permanentboende och många fritidsboende och besökare varav många är båtburna. I takt med att båtstorleken och djupgåendet generellt sett har ökat, har också kraven på bryggplatser, deras utformning och djupförhållanden ökat under årens lopp. Genom den naturliga landhöjningen på ca 5 mm per år, grundas också skärgårdsområdet långsamt upp. Tillsammans leder detta till ett tryck på muddringar i hela skärgården.

Muddring är ett exempel på en verksamhet som både kan vara vattenverksamhet (11 kap Miljöbalken) och miljöfarlig verksamhet (9 kap Miljöbalken). Tillstånd söks hos miljödomstolen. Innan tillstånd söks ska samråd (enligt 6 kap Miljöbalken) genomföras med Länsstyrelsen och berörda fastighetsägare och en miljökonsekvensbeskrivning upprättas. Observera att en muddring som är undantagen från tillståndsplikt kan vara tillståndspliktig eller anmälningspliktig enligt andra bestämmelser i miljöbalken som t ex strandskyddsområde, naturreservat m fl. Vid muddringar där allmänna eller enskilda intressen påverkas krävs alltid tillstånd! När det gäller att bedöma om allmänna eller enskilda intressen kan skadas, har verksamhetsutövaren bevisbördan och beviskravet är mycket starkt.

Några effekter av muddring är försämrat ljusklimat på grund av grumling, spridning av näringsämnen (kväve och fosfor) och miljögifter. Muddermassor bör generellt sätt läggas på land. På skärgårdsöarna kan det däremot vara olämpligt att ta hand om muddermassor på land, då det sällan finns lämpliga plaster. Skadan på landmiljön blir därför stor.

Muddermassor klassas som avfall och uppläggning av muddermassor klassas som miljöfarlig verksamhet (9 kap Miljöbalken). Detta innebär att uppläggning av muddermassor oftast är tillståndspliktigt (Länsstyrelsen är tillståndsmyndighet) eller anmälningspliktigt (Kommunen är anmälningsmyndighet). När det rör sig om dumpning av avfall (t ex muddermassor) inom svenskt sjöterritorium krävs dispens från Naturvårdsverket (15 kap 31 §, Miljöbalken).

Rekommendationen för muddring och deponering i skärgården:

Se avsnittet 8.6.3 Ekologiskt känsliga vattenområden och havsvikar i denna plan och Länsstyrelsens kommande muddringspolicy som är under utarbetande.

Fortsatt arbete

Idag arbetar Länsstyrelsen med att ta fram en vägledning för muddring och deponering av muddermassor i Stockholms län. Den kommer att bli en värdefull vägledning för kommunens arbete med dessa frågor, som kan innebära ett framtagande av en kommunal policy för muddring. Den pågående landhöjningen och igenslamningen medför, som ovan konstaterats, en fortlöpande uppgrundningen av grunda havsvikar vilket påverkar befintliga marinor och bryggor belägna i dessa. Det kan därmed finnas behov av en studie av hur behovet av båtplatser ska säkras långsiktigt med nödvändig hänsyn till långsiktig ekologisk hållbarhet.

8.8 Hushållning med grundvatten och småskaliga avloppslösningar

Kommunens mål är:

- Att en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning ska säkerställas d v s att uttaget av grundvatten inte överstiger återbildningen (ekologisk långsiktigt hållbar).
- Att det samlade utsläppsnivån från enskilda avloppslösningar blir långsiktigt hållbar, dvs inte överskrider de totala recipienternas kapacitet.

Tillgången på grundvatten är relativt sett liten i hela skärgården. SGU gjorde 2001, på kommunens uppdrag, en kartläggning av grundvattenmagasinens kapacitet i hela kommunen. Genom att relatera denna information med befintlig bebyggelse har det varit möjligt att identifiera riskområdena där det bedöms kunna uppstå brist på dricksvatten, risk för förorening av grundvattnet genom olika närliggande föroreningskällor eller saltvatteninträngning i brunnarna. På kartorna för respektive skärgårdsdel redovisas de delar av skärgården som utgör denna typ av riskområden.

I skärgården finns det i nuläget ingen organiserad slamtömning motsvarande den som finns på fastlandet vilket ger upphov till oönskade utsläpp samt besvär för fastighetsägarna att organisera slamtömning på ett enkelt sätt. Det pågår dock ett arbete som syftar till att införa organiserad slamtömning även i skärgården.

Nedan anges de riktlinjer som gäller för hantering av grundvatten och enskilda avlopp i skärgården där syftet är att verka för långsiktigt hållbara lösningar beträffande vattenförsörjning och omhändertagande av avlopp. (Principerna kommer att utvecklas ytterligare i den kommunala va-policy som för närvarande arbetas fram av Miljö- och hälsoskyddförvaltningen). I avsnittet 8.9 Fritidshusbefolkningen redovisas riktlinjer för fritidsbebyggelse som behandlar vatten och avlopp.

- Norrtälje kommun ska bli en föregångskommun när det gäller kunskap kring och användning av lösningar för vattenförsörjning, avloppsvattenbehandling och toalettlösningar som är ekologiskt långsiktigt hållbar (se pågående arbete med en kommunal va-policy).
- Rekommendation för områden där det finns risk för att grundvattentillgången inte är långsiktigt hållbar i skärgården (redovisning av områden på kartorna i kapitel 9):

Motiv: Inom vissa tätbebyggda områden har vattenuttagen successivt ökat och hotar att överskrida grundvattensnybildningen. Vid ökade vattenuttag ökar också risken för saltvatteninträngning i brunnarna. Inom vissa områden kan vattenförsörjningen också hotas av alltför många avloppsutsläpp i kombination med dåliga infiltrationsförhållanden.

Rekommendation: Uttaget av grundvatten behöver regleras så att det inte överstiger återbildningen. Vid ökade vattenuttag ökar risken för saltvatteninträngning i brunnarna. Eftersom denna problematik är akut inom vissa skärgårdsområden måste detta ägnas speciell uppmärksamhet. Det innebär bl a att det inom områden med risk för att den långsiktiga grundvattenvattenförsörjningen inte är långsiktigt hållbar ska råda restriktivitet gentemot exploateringsåtgärder som medför ett ökat grundvattenuttag och/eller utsläpp av avloppsvatten.

Lagrum: Miljöbalken 9 kap, 10-12 §§.

- Kommunen ska verka för fördjupade utredningar beträffande vilka områden i skärgården det är där det föreligger stor risk för att den framtida grundvattentillgången inte är långsiktigt hållbar.
- Kommunen ska verka för ökat användande av vattensnål teknik samt påverka attityderna och insikterna beträffande behovet av att hushålla med vattenresursen.
- Kommunen ska ta ansvar för att organisera slamtömning i skärgårdsområdet (se också avsnitt 8.1.3 kommunal service och dagligvaruhandel). Inom ramen för det kommunala renhållningsmonopolet ska också genomföras en försöksverksamhet som syftar till att införa ny eller befintlig småskalig teknik för lokalt omhändertagande av slam från avloppsbrunnar på öar utan bro eller vägfärja. Detta ska göras i projektform där tekniska kontoret och miljö- och hälsoskyddsförvaltningen har samordnat ansvar.

8.9 Fritidshusbefolkning

Kommunens mål:

- Att våra fritidshusboende ska få god tillgänglighet till sina fritidshus året runt i attraktiv miljö så att utnyttjandegraden av fritidshusen höjs. Det måste dock tas nödvändiga hänsyn till fastboendes verksamheter.

Det finns nästan 4000 fritidshus i Norrtäljes skärgård (inom planområdet), och ungefär 12000 personer använder dessa hus. Fritidshusbefolkningen i skärgården på cirka 12 000 jämfört med de 1300 bofasta utgör således majoriteten av befolkningen i skärgården under vissa tider av året, företrädesvis sommaren. Det finns tyvärr ingen statistik gällande fritidshusbefolkningen utan uppgifterna måste härledas från antalet fritidshus.

Fritidshusen är främst koncentrerade till Blidö Ö (1650) samt Yxlan och Länna skärgård med cirka 1100 vardera.

Enligt kommunala undersökningar används ett fritidshus av i genomsnitt tre personer under tre månader av året. Troligtvis utnyttjas fritidshusen i skärgården under något kortare tid, speciellt de som är belägna på öar utan bro eller vägfärja.

Vår fritidshusbefolkning är heterogen vilket måste tas hänsyn till i olika sammanhang. Vissa är utflyttade från skärgården men har sina rötter kvar sen generationer tillbaka. Ofta äger denna kategori gamla hemman med tillhörande mark och har därför inflytande på hur skärgården kan utvecklas. En annan kategori är de som köpt sitt fritidshus för att uppnå rekreation, och många gånger vill dessa att skärgården ska vara så orörd som möjligt. Å andra sidan är det också många fritidshusboende som engagerar sig med stor kraft för att utveckla skärgården gemensamt med de bofasta. En tredje kategori är de fritidsboende som hyr sina fritidshus. Exemplena är många.

Fritidshusbefolkningen utgör en viktig del av marknadsunderlaget och bidrar därför till sysselsättningen i skärgården. Man efterfrågar olika typer av tjänster såsom underhåll, upprustning, ombyggnad av sina fritidshus, uppläggning, service och reparationer av sina båtar, man handlar från

det lokala utbudet, efterfrågar transporttjänster etc. Problemet är att fritidshusutnyttjandet är säsongsbundet, och därmed blir också efterfrågan på tjänster och varor från det lokala näringslivet ojämn över året med sin topp under sommarmånaderna. Att ändra i någon utsträckning på detta mönster torde också vara svårt även om skärgården har sina kvalitéer även under höst, vinter och vår.

En ofta underskattad potential är att många av våra fritidshusboende kan utgöra intressanta ”resurspersoner” som kan fungera som ”dragare” för det lokala näringslivet. En lokal näringsidkare med en produkt kan t ex få hjälp med marknadsföring av fritidshusboende i reklambranschen. Möjligheter till ”korsbefruktnings” är säkerligen omfattande.

Det är också viktigt att fritidshusboende får tillgång till en funktionell kollektivtrafik till lands och sjöss. För det första kan detta bidra till att utnyttjandegraden av fritidshuset ökar vilket är positivt för det lokala näringslivet. För det andra kan trycket på att behöva ha en båtplats som kan nås med bil minska och det i sin tur underlättar att få en högre funktionalitet beträffande våra strategiska replipunkter. För det tredje uppkommer det positiva värden för miljön om fritidshusboende ute i skärgården inte alltid behöver använda egen bil/båt för komma till sitt fritidshus.

Utvecklingen av IT ökar möjligheterna till distansarbete i olika former samtidigt som det pågår diskussioner om att förkorta arbetstiden, om än i blygsam omfattning. Dessa utvecklingstendenser kommer i framtiden att väsentligt förändra arbetsmarknadens struktur och funktion. Tydliga konsekvenser av detta är att avståndet mellan hem och arbete får mindre betydelse och att valfriheten gällande lokalisering av boendet ökar. Det sistnämnda kommer med stor sannolikhet att öka efterfrågan på bostäder i attraktiva miljöer som t ex skärgården. Om det blir sysselsatta i den kunskapsintensiva tjänstesektorn som väljer att flytta till vår kommun kan det innebära en rad positiva konsekvenser. Hushåll med goda inkomster breddar skattebasen på ett positivt sett. Den genomsnittliga utbildningsnivån höjs. Det är också fullt tänkbart med olika avknoppningseffekter i första hand inom den privata tjänstesektorn. Allt som breddar den lokala arbetsmarknaden är positivt.

En annan effekt av att möjligheterna till distansarbete ökar blir förmodligen att många förlänger tiden som tillbringas i fritidshuset. Hittills är det dock få som nyttjar möjligheten att IT-pendla och följaktligen kan det finnas en stor potential för både ökad permanentning av och ökad vistelsetid i sitt fritidshus. Sammantaget kan det sålunda inom planperioden förväntas ett breddat underlag för kommersiell service, men också en ökande efterfrågan på kommunal service med växande kommunala kostnader som följd.

Riktlinjer för ytterligare fritidshusbebyggelse:

- Inom skärgårdszonen, som anges genom gränsen för högexploaterad kust (se karta på sidan 16), ska det enligt Miljöbalken inte etableras några nya fritidshusområden. Komplettering kan endast ske med enstaka fritidshus i anslutning till eller inom befintliga fritidshusområden eller annan samlad bebyggelse. Här måste dock en prövning ske ifrån fall till fall utifrån de naturgivna förutsättningarna att ordna dricksvatten och avlopp.
- Befintlig fritidsbebyggelse med undermålig vattenförsörjning och/eller avloppslösning ska successivt åtgärdas så att långsiktigt ekologiskt lösningar uppnås.
- All nytillkommande fritidshusbebyggelse samt omvandling av befintlig fritidsbebyggelse ska prövas med utgångspunkten att de även kan bli använda för åretruntboende.

8.10 Rörligt friluftsliv, båtliv och besöksnäringen

Kommunens mål är:

- Att verka för goda möjligheter till turism, båtliv och rekreation med unika kvalitéer med god tillgänglighet på ett långsiktigt hållbart sätt med hänsyn till ekonomiska, sociala och ekologiska konsekvenser.
- Att aktivt verka för ekoturismmärkta aktiviteter och anläggningar i skärgården.
- Att områden av riksintresse för friluftslivet ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

- Att andra mark- och vattenområden som från allmän synpunkt har betydelse för friluftslivet ska göras tillgängliga så långt möjligt.

Många av friluftslivets intresseområden har redan ett lagenligt skydd såsom strandskydds-förordnanden, utpekade riksintressen mm. I den kommunomfattande översiktsplanen redovisas samtliga riks-, regionala och lokala intressen för det rörliga friluftslivet. Strandskyddet behandlas också i denna plan i avsnitt 8.5.

En betydande del av det båtburna friluftslivet i Stockholmsregionen bedrivs inom Norrtälje kommun. Det har uppskattats att det finns minst 20 000 fritidsbåtar med hemmahamn i kommunens kustvatten. Utöver det lokalt baserade båtlivet, utövat av bofasta och fritidsboende i kommunen, finns ett omfattande regionalt båtliv med målområden i kommunen men även genomfart, bland annat till och från Åland. Enligt Resurs AB (som årligen rapporterar om turismens omfattning i Norrtälje kommun) har kommunen mer än 216 000 årliga gästnätter i fritidsbåt.

Båtlivet har olika inslag i kommunen. För en betydande del av kommuninvånarna är båtlivet en viktig fritids- och friluftaktivitet med högt rekreativt värde. Det handlar både om övernattningssturer och dagturer. För många fritidsboende är båten en viktig del av livskvaliteten och ger mervärde åt fritidsvistelsen i kommunen. Norrtälje kommun och särskilt dess skärgård är ett attraktivt mål för såväl länets båtfolk som båtturister från hela landet och andra länder. För dessa betyder Skärgårdsstiftelsens välskötta områden extra mycket och bidrar till skärgårdens tillgänglighet och attraktionskraft. Kommunens sop- och toalett-service ute i båtlivets målområden har avgörande betydelse för att minska miljöbelastningen. En betydande del av fritidsbåtarna, i synnerhet i farlederna, är på genomfart till/från norrlandskusten och Åland/Finland. De fritidsboende är givetvis den helt dominerande turistkategorin, men även de är ofta båtburna, mest kanske på dagturer. Former av båtturism som nu utvecklas snabbt är t ex kanoting, vattenskoteråkning och kommersiella dagturer med sk RIB-båtar.

Det som ger skärgården dess stora attraktionskraft för båtlivet är framför allt tillgången på ren och orörd natur med ett stort antal naturhamnar. En ofördärvad miljö är således en förutsättning för båtlivet. Men båtlivet i sig medför en betydande påverkan på miljön i skärgården. Allvarigast är avgaser från förbränningsmotorer, bränslespill, buller, spridning av skadliga ämnen från bland annat båtbottnfärger, toalettavfall, övrigt avfall samt slitage på naturen. Svenska Båtunionens miljökommitté bedriver ett långsiktigt arbete i syfte att påverka båtfolkets attityder och beteende i positiv riktning. Miljövårdsberedningen har under år 2000 lagt förslag till en Östersjöstrategi som bland annat kommer att innebära skärpta restriktioner mot utsläpp av olja, sopor och toalettavfall från fritidsbåtar.

Inom kommunen finns tolv gästhamnar med fullgod service beträffande avfallshantering, lägena framgår av kartan på sidan 31. Dessutom finns 44 sopmajor ganska jämnt spridda över skärgårdsområdet, ofta i anslutning till omtyckta naturhamnar.

Följande inriktning ska gälla för kommunens arbete med båtlivet:

- För att leva upp till den nya Östersjöstrategin är det angeläget för kommunen att i samarbete med Skärgårdsstiftelsen och Båtunionen komplettera och rusta upp toalettserVICEN i naturhamnar, gästhamnar och andra servicepunkter för båtlivet.
- Inom Norrtälje kommun och särskilt i skärgården finns många områden där åtgärder mot oönskat buller har diskuterats. 1995 gjordes i kommunen en utredning som resulterade i ett urval områden där restriktioner mot buller från motorbåtstrafiken föreslogs införas. Länsstyrelsen har senare fastställt sjötrafikföreskrifter som delvis bygger på detta underlag.
- Båtlivet och fritidsbåtarna har inte bara rollen som underlag för sysselsättning och service i skärgården, utan utgör en viktig del av turismen även på fastlandsdelen av kommunen. De ger också underlag för produktion, distribution och service av båtar, en inte oväsentlig näringsgren i Norrtälje kommun. En viktig aspekt är också att båtliv utvecklar människors kunskaper om och ansvar för naturen.

- Det bör göras analyser beträffande var det finns möjlighet att i anslutning till befintliga va-nät kunna anlägga mottagningsstationer för toalettavfall. Det bör även utredas vilka ekonomiska principer som ska gälla för eventuell ledningsdragning och anslutning till kommunens va-nät. I analyserna bör det också ingå om det finns möjlighet att ta emot sopor, farligt avfall, oljor mm så att eventuella mottagningsstationer blir så kompletta som möjligt. Lämpliga lägen för mottagningsstationer kan vara Herräng, Grisslehamn, Gräddö, Furusund, Stämmarsund, Norrtälje stads hamn, Bromskär m fl.
- SCB:s undersökning, på uppdrag av Sjöfartsverket, som syftar till kartlägga omfattning av fritidsbåtar och hur dessa används bör följas upp i kommunens planering.
- Med hänsyn till båtlivets stora betydelse och potential kan det finnas anledning att göra en specifik tematisk fördjupning för båtlivet. Detta behov måste dock vägas mot andra angelägna planeringsbehov.

Besöksnäringen består av många olika grenar och man brukar räkna in företag som har verksamhet inriktad mot bo och äta – se, handla och göra i turistnäringen. Produktionen och konsumtionen av turistprodukterna sker ofta samtidigt och till stor del i vår natur- och kulturmiljö. Dessa miljöer påverkas av de flesta mänskliga aktiviteter, och miljöerna är dessutom basen för upplevelser i det turistiska resandet varför vi måste vara medvetna om hur turismen påverkar vår miljö. Turismens aktörer måste därför redan idag börja agera för en hållbar utveckling och se till att känsliga kulturvärden, fauna, flora och landskap inte förstörs. Här har samarbetet med de lokala privata företagen och kommunen en stor betydelse.

En långsiktig turismutveckling på ett hållbart sätt bör enligt Turistdelegationen avse både ekonomiska, ekologiska och även kulturella/sociala konsekvenser. De olika aspekterna är beroende av varandra för en långsiktig hållbarhet. Kortsiktiga beslut tenderar att åsidosätta miljön varför långsiktigt agerande är en förutsättning för att uppnå hållbarhet.

Förutsättningen för att kunna erbjuda besökaren efterfrågade och förväntade upplevelser bygger alltid på ett starkt lokalt engagemang på resmålet. Hur bra man lyckas beror på viljan och drivkraften hos lokala företag, myndigheter och lokalbefolkningen att tillsammans fungera i nätverk. Förmågan att på ett kreativt och ekonomiskt försvarbart sätt föra samman komponenterna bo och äta - se, handla och göra driver utvecklingen och utgör grundfundamentet för en hållbar turismutveckling.

Avgörande för den framtida turismen blir således samarbete - tvärs över alla administrativa gränser och tvärs över alla psykologiska spärrar som finns mellan å ena sidan de offentliga och ideella kultur- och naturansvariga och å andra sidan de kommersiella turistverksamheterna. Tillsammans måste aktörerna bestämma sig för hur turistprofilen ska se ut och hur miljöfrågorna ska lösas.

8.11 Hälsa och säkerhet

Miljökvalitetsnormer är föreskrifter om viss lägsta miljö kvalitet för mark, vatten och luft eller den fysiska miljön i övrigt. Tillämpliga lagrum finns i Miljöbalken 5 kap och i PBL 2 kap 1§. Normer finns idag för bly, svaveldioxid, kvävedioxid och hälsofarliga partiklar. Utsläppsnivåerna i Norrtälje kommun ligger under de föreskrivna värdena och förväntas göra så framöver, särskilt i skärgårdsområdet.

Bullerproblematiken är inte särskilt utbredd i skärgårdsområdet. Det enda ställe som tas upp i den kommunövergripande översiktsplanen, där buller från färjor och fartygstrafik kan uppfattas som störande, är stora farleden vid Furusund och Köpmanholm. Utmed västra kusten på Yxlan och i Furusund förekommer stranderosion inom vissa avsnitt. Detta är dock snarare ett miljöproblem än en säkerhetsrisk.

Räddningstjänsten har en deltidstation på norra Blidö. Härigenom kan man nå i stort sett hela Yxlan och Blidö med en insatstid inom 29 minuter. På alla andra öar utan fast landförbindelse, dvs resten av planområdet, är insatstiden längre än 29 minuter. Inom detta område finns cirka 370 mantalsskrivna skärgårdsbor. Inom hela kommunen finns mellan 2500 och 3000 fritidsfastigheter som räddningstjänsten inte kan nå inom 29 minuter. Större delen av dessa ligger i skärgården.

Räddningstjänstens ansvarsområde omfattar kommunens landtytor. Till sjöss ligger ansvaret på sjöfartsverket och kustbevakningen. Ett undantag från detta utgörs av de inre hamnområdena i Norrtälje, Kapellskär, Hallstavik och Grisslehamn. Om ett oljeutsläpp hotar skärgården är det alltså inte förrän det når öarna som den kommunala organisationen tar över. För närvarande håller räddningstjänsten på att utarbeta en särskild oljeskyddsplan, vars syfte är att klargöra organisation, arbetssätt, särskilt skyddsvärda områden mm.

Kommunens räddningstjänst påpekar att det är särskilt viktigt att anläggningar och verksamheter planeras och bedrivs med en robusthet att motstå svåra påfrestningar som exempelvis långa elavbrott och snöstormar.

Det är viktigt att tillgång till helikoptertransporter vid sjukdomsfall, olyckor mm säkerställs.

Transporter av farligt gods förekommer naturligtvis också i skärgården. Den kommunala räddningstjänsten har dock ingen kontroll över dessa. Kapellskärs hamn är den plats i kommunen där den största mängden farligt gods hanteras. Här passerar årligen 90000 lastbilar, varav 12000 har släp. Det uppges att 10% av dessa transporter utgörs av farligt gods, mestadels brandfarliga vätskor.

9 Inriktningsplanering för olika skärgårdsområden

9.1 Indelning av skärgården

Med syfte att göra planeringen för den framtida skärgården mer tillgänglig och greppbar har kommunens skärgård delats in i ett antal delområden. Indelningen har baserats på hur skärgården försörjs av olika replipunkter. Det har gett följande områden (replipunkter anges inom parantes) som också redovisas på nedanstående kartor:

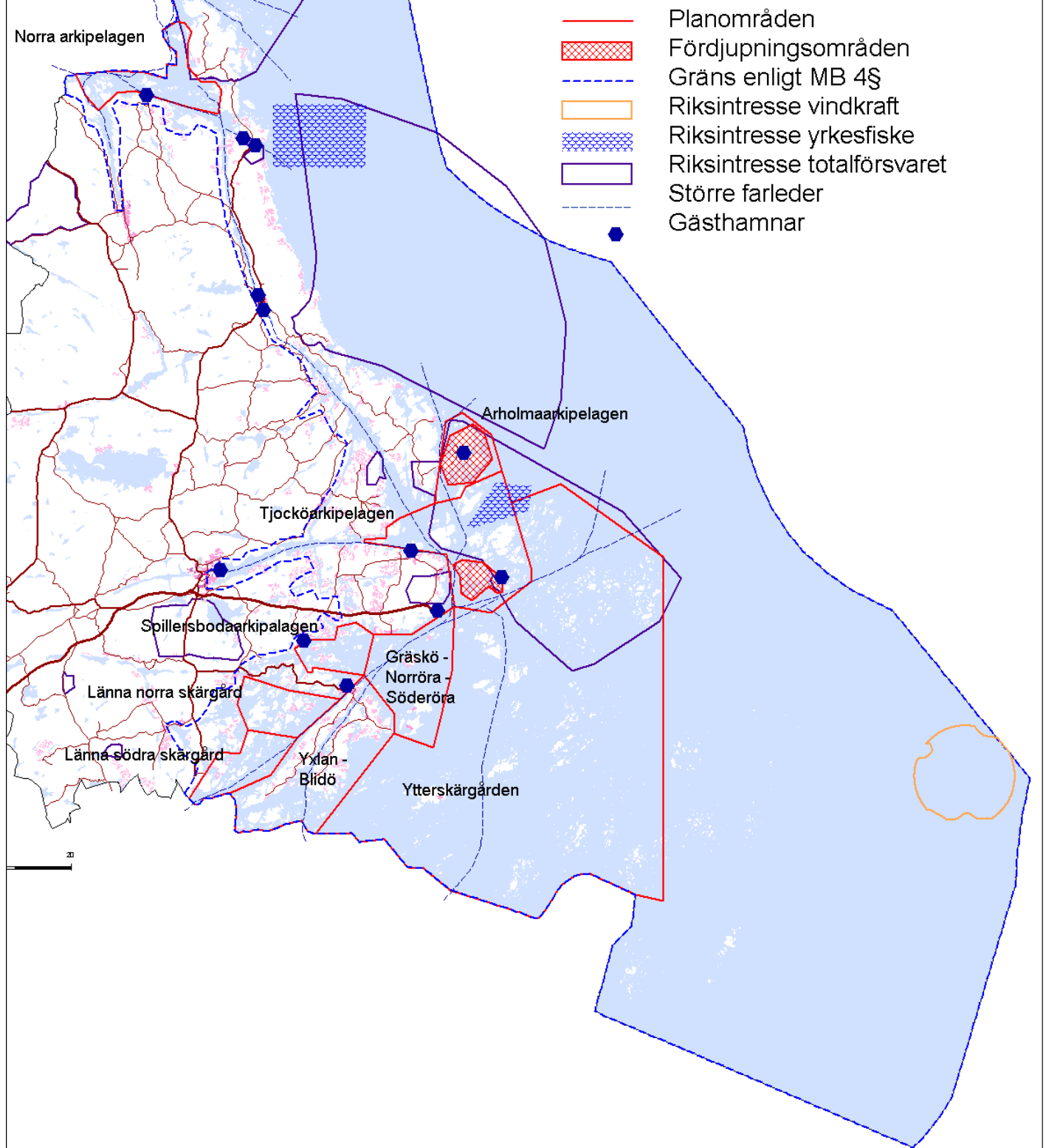
- Norra arkipelagen utanför Herräng (Herräng)
- Arholma arkipelagen (Simpnäs – Östersjö)
- Tjockö arkipelagen (Räfsnäs)
- Spillersboda arkipelagen (Spillersboda)
- Länna norra skärgård (Solö)
- Länna södra skärgård (Urö – Vettershaga)
- Yxlan/Blidö
- Gräskö, Norröra – Söderöra m fl (Östernäs – Furusund – (Köpmanholm) – Norrsund [gods] – Bromskär)
- Ytterskärgården

Ansatsen för respektive skärgårdsområde har varit att redovisa:

- gällande förhållanden
- framtida inriktning och plankarta

Kartan nedan visar översiktligt vald indelning av skärgården (planområde) samt gränsen för högexploaterad kust enligt Miljöbalken §4. Även öarna Arholma och Tjockö är markerade som fördjupningsområden eftersom dessa utgör prioriterade skärgårdssamhällen och därför behandlas extra utförligt. Även riksintressen för yrkesfiske, vindkraft, totalförsvaret samt större gästhamnar och farleder redovisas på kartan.

Fördjupning av översiktsplanen för skärgårdsområdet

9.2 Skärgårdsområden

9.2.1 *Norra arkipelagen utanför Herräng*

Arkipelagen ligger utanför Herräng och består av en mängd olika öar. Den gränsar i norr mot Östhammars kommun med en omfattande övärld och utbredd fritidshusbebyggelse. De större öarna är Ormö, Kålsö, Rörskäret och Askholmen.

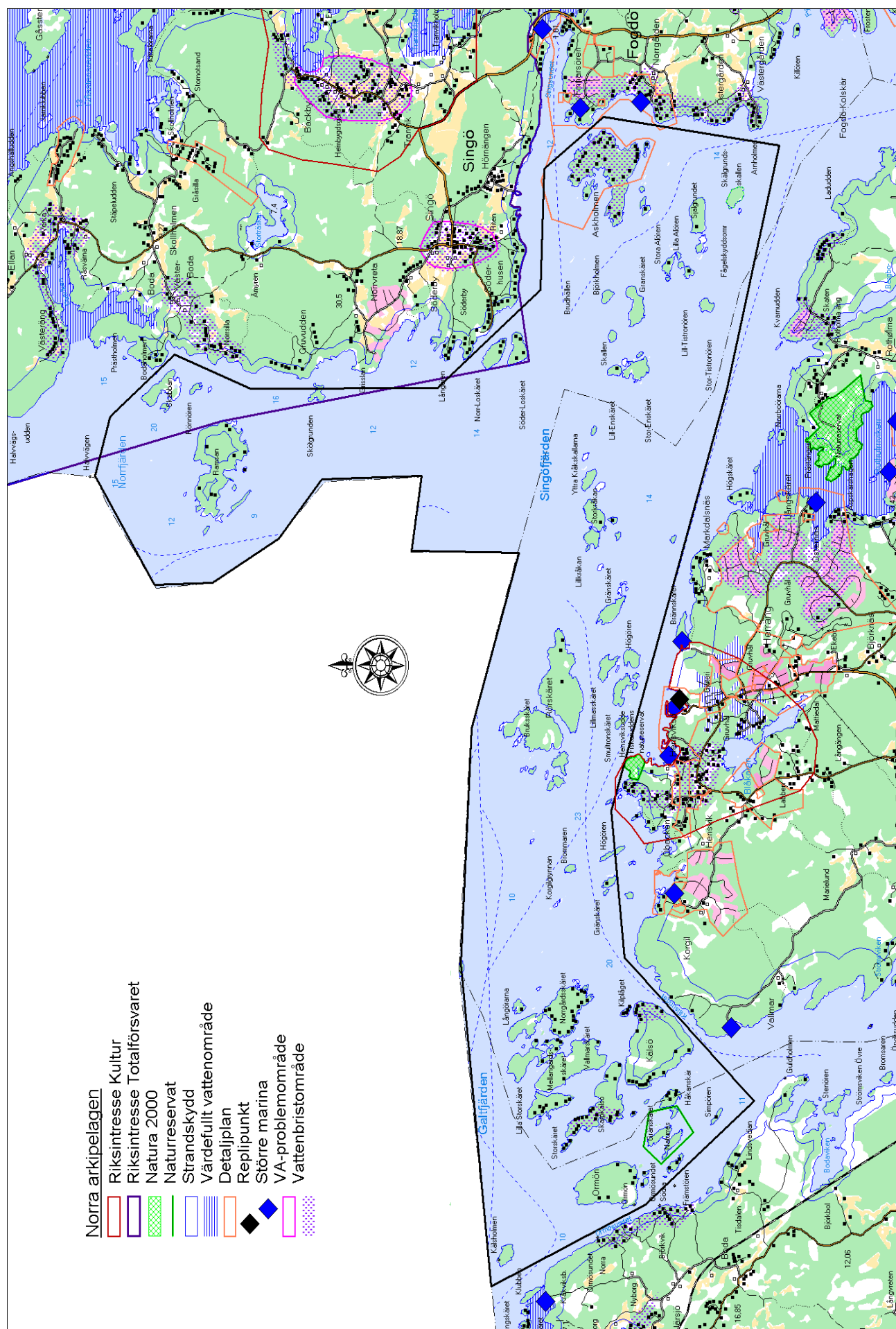
9.2.1.1 *Befintliga förhållanden*

Området utgörs av södra delen av Galtfjärden och Singöfjärden, som är ett ganska skyddat innerskärgårdsområde, och som är relativt rikt på öar och har flera avgränsade djupområden. Bottnarna utgörs till största delen av lera. I Edeboviken och Galtfjärden saknas blåstång på några platser och den förekommer sparsamt i resten av området. Även i Singöfjärden är blåstångsbältet svagt utvecklat och förekommer rikligt först i de norra delarna. Algsamhällena avviker därmed från förhållandena i andra delar av kommunen med liknande koncentrationer av näringsämnen och siktdjup. Skärgårdsområdet är således tydligt påverkat av närsalter och föroreningar. Koncentrationerna av kväve och fosfor minskar dock med avståndet till Edeboviken och Vaddövik. Rotholmsviken utgör ett ekologiskt känsligt och värdefullt vattenområde.

I området finns det cirka 20 bofasta på bl a öarna Rörskäret och Askholmen samt 100-talet fritidshus. Det finns således enbart sparsam bebyggelse på öarna och flera är obebodda. Öarna är relativt låga och dominerade av bara hållar eller morän. På de mindre öarna dominerar barrskog och på de större löv- eller blandskogar. Marken tillhör de kalkrikaste i kommunen vilket ger en hög artrikedom. I området finns Granskärets naturreservat och Skälgrundsskaens fågelskyddsområde. Området har ingen kollektivtrafik och ett mycket begränsat näringsliv men ett betydande rörligt friluftsliv. I norra delen passerar farleden till Hargshamn med en avstickare via farleden som går mellan fastlandet och Ormö (Ormösundet) och söderut till Hallsta pappersbruk. Det pågår och planeras utbyggnader av hamnen i Hargshamn.

9.2.1.2 *Framtida inriktning*

För området gäller i huvudsak pågående markanvändning och på öarna planeras ingen ytterligare exploatering. Det är dock angeläget att förutsättningarna för en fungerande replipunkt i Herräng bibehålls. Farlederna i området är ett allmänt intresse med hög prioritet. Trafiken med fartyg till Hargshamn kan öka i takt med att hamnen byggs ut. De höga naturvärdena ska värnas. Eventuella exploateringsåtgärder får prövas från fall från fall. Eftersom som skärgårdsområdet gränsar mot Östhammar ska möjliga samordningslösningar, t ex kollektivtrafik, fortlöpande bevakas genom kontakter med Östhammars kommun.

9.2.2 Arholma arkipelag

Arholma arkipelag utgörs av öarna Arholma, Viberön, Krokholmen m fl och är belägen utanför Björkö.

9.2.2.1 Befintliga förhållanden

Öarna kring Arholma hör till yttre delen av skärgården. Vattenområdena står i nära förbindelse med havet och har en god vattenomsättning. Bottnarna präglas av lera i de skyddade delarna och av huvudsakligen sand och grus i de yttre mer exponerade områdena. Hela vattenområdet är klassat som ekologiskt känsligt och värdefullt med hänsyn till naturvärden.

Arholma utgör ett av kommunen prioriterat skärgårdssamhälle. Utvecklingen har varit svagt positiv även om det hela tiden funnits risk för stagnation och minskad befolkning.

Arholma inklusive närliggande öar har cirka 80-talet fastboende vilket innebär en ökning på drygt 10 % åren 1991 – 2001. Åldersfördelningen är relativt jämn även om en viss övervikt ligger i åldern 55-64. Arholma ö har totalt ca 120 bebyggda fastigheter och 10 obebyggda. Föreningslivet är omfattande och viljan att få fram gemensamt fungerande lösningar är god.

Under år 2000 etablerade polisen en brottsanmälningscentral som sysselsätter cirka 15 personer. Det finns ett vandrarhem med cirka 30 bäddar. Andra sysselsättningar är jord-, skogsbruk och fiske. Skärgårdsstiftelsen spelar en viktig roll för både turistnäringen och jord- och skogsbruket. Bygg och anläggningsverksamhet med anknytning till främst fritidsboende är av stor vikt. Turism och rörligt friluftsliv ger visst bidrag. Entreprenader åt WÅAB beträffande kollektiva båttrafiken sysselsätter flera öbor på heltid och deltid. Försvaret har varit en viktig arbetsgivare men förlorar i betydelse.

Till Arholma går passbåt från Simpnäs, dagligen året runt, och angör bryggan på västra stranden vid affären. De flesta turerna är kopplade mot busslinje 636 i Simpnäs. Vid speciella väderförhållanden går dock trafiken i stället från Granö längre söderut på Arholma till Östersjö. Sommarhalvåret är Arholma även slutpunkt för linjetrafiken till sjöss från Stockholm och norrut. Dessa turer är speciellt viktiga för turister men fungerar också som tvärförbindelser till andra öar söder om Arholma. Utbudet av kollektivtrafik motsvarar i stort sett de behov som finns. Under 2002 var det cirka 11 400 personer som reste med WÅAB till Arholma. Tungt gods till Arholma transporteras via en tredje brygga på ön, Österhamn, som ägs av Fortifikationsförvaltningen.

Parkering för bofasta, fritidsboende och övriga besökare finns vid Simpnäs och Östersjö. Vid Östersjö finns också bryggor för småbåtar. Det pågår förhandlingar gällande en långsiktig lösning för parkering i Simpnäs.

Ön har en egen affär som fortlöpande brottas med sin ekonomiska lönsamhet. F.n. driver en ekonomisk förening handelsboden som dock inte kan ses som långsiktigt säkrad. Affären tillmäts en stor betydelse och öbornas engagemang för denna måste ses som föregångare när det gäller att stödja lanthandel i skärgårdsmiljö.

På Arholma finns två gästhamnar, Österhamn och Almanviken, med totalt 55 platser som under år 2002 hade cirka 8000 gästnätter.

Närmaste låg- och mellanstadieskola finns i Skenninge och högstadium finns i Älmsta.

Arholma är beläget i den skärgårdsdel som är av riksintresse för såväl kulturmiljö som naturvård och friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken (MB). Området är dessutom del av område som är av riksintresse med hänsyn till samlade natur- som kulturvärden enligt 4 kap. 1-2 och 4 §§ MB. Det finns förordnanden till skydd för landskapsbilden, strandskydd och stora delar är naturreservat vilket innebär att det behövs tillstånd från Länsstyrelsen för olika exploateringsåtgärder (se vidare rekommendationer för Arholma under avsnittet framtida inriktning).

Arholma jordregisterområde är en synnerligen värdefull skärgårdsmiljö där välbevarad bebyggelse och ett småskaligt odlingslandskap tillsammans utgör omistliga delar. Byn bildar ett åskådligt exempel på

en levande tradition som bevarats där manbyggnader, uthus och övriga byggnader visar skärgårdsbefolkningens varierande näringsfång.

Arholma ingår i ett område som är ett riksintresse för totalförsvaret enligt förordnanden enligt 12 kap 4 § PBL.

9.2.2.2 *Framtida inriktning*

Arholma har goda förutsättningar för att utvecklas till ett långsiktigt hållbart skärgårdssamhälle. Det innebär en bofast befolkning på en stabil nivå (ca 100 personer) som ger en levande ö året runt men även att Arholma är attraktivt för fritidshusboende, för det rörliga friluftslivet samt för olika former av småskalig turism. Dessutom krävs det att detta ska uppnås på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt långsiktigt hållbart sätt.

För att Arholma ska bli en livskraftig skärgårdsdel krävs det att en mängd olika komponenter samverkar. Nämnas kan tillgång till bostäder och sysselsättning, fungerande repli- och bryggstruktur, tillräckligt utbud av kollektivtrafik, aktivt föreningsliv med tillgång till lokaler, arbetsplatser på ön, tillfredsställande vägnät, uthållig ö-butik, tillgängliga sevärdheter, aktiviteter och boende för turister, långsiktigt hållbara lösningar för vatten och avlopp, hävdande av kulturmiljövärden samt värnade av naturvärden, fungerande offentlig service etc.

I nedanstående punkter sammanfattas de insatser som behövs för att Arholma ska bli ett livskraftigt och hållbart skärgårdssamhälle:

- Det behövs mer bostäder och för detta krävs det mark som företrädesvis är belägen i anslutning till tillbefintlig bebyggelse och befintliga vägar. Möjliga lägen för kompletterande bebyggelse har markerats på plankartan. I tabellen på sidorna 40 - 43 redovisas Länsstyrelsens ställningstagande för respektive område.
- Ytterligare sysselsättning kan komma till stånd på flera olika sätt. Det kan t ex vara företagstjänster, kompletterande tillverkning i främst bygg- och anläggningsbranschen, tillhandahållande av service och aktiviteter för turismen och det rörliga friluftslivet. Viktiga medel för att stimulera detta är:
 - Boendemöjligheter för personer med egna yrkesaktiviteter.
 - Lokaler för serviceföretag.
 - Förbättrade kommunikationer för tungt och skrymmande gods.
 - Fortsatt utveckling av telekommunikationer – bredbandsteknik
 - Stärkt samverkan mellan ö-företagen i skärgården t ex genom bildande av nätverk som kan erbjuda paketlösningar.
 - Utveckling av infrastrukturen för turister.
- Ett bibehållande av Arholmas butik året runt tillmäts stor betydelse. Denna fyller en mängd funktioner. Utöver försäljning av livsmedel till bofasta, fritidsboende, dagsturister, provianterande båtturister m fl ges också tillgång till posttjänster, beställningsverksamhet av läkemedel, systembolagets sortiment etc. Det gäller således att samtliga aktörer verkar för butikens fortlevnad.
- I samband med översynen av replipunkter ska kommunen verka för långsiktiga lösningar beträffande Arholmas behov av parkeringar, båtplatser mm enligt intentionerna i det skärgårdspolitiska programmet "Skärgården – Hållbar framtid".
- Alla befintliga transportmöjligheter för personer och gods måste bibehållas. För persontrafik innebär det dels passbåtstrafiken till Simpnäs, dels sommartrafiken med en båtlinje till Stockholm. En framtidsfråga är hur restiderna till Norrtälje kan kortas. Eventuellt kan introduktionen av kollektiv svävartrafik ge nya möjligheter. Beträffande anläggningar på ön behövs båda de befintliga bryggorna. Bryggan på västra sidan ön behövs för persontransporter med varierande

storlekar på båtar och för lättare godstransporter. Bryggan vid Österhamn behövs för transport av tungt gods. När det gäller transport av tungt gods saknas idag lösning för färjetransporter och ett klart behov av detta finns. Två lösningsalternativ finns. Det ena alternativet är att Waxholmsbolaget upphandlar reguljära turer med ett rederi och det andra är att någon förening eller liknande organiserar transporterna och söker frakttöd för dessa hos Landstinget.

- I den pågående utbyggnaden av bredband i kommunen ska en nod läggas på Arholma vilket ger goda IT-kommunikationsmöjligheter för de företag och hushåll som väljer att ansluta sig till nätet.
- Det finns eventuellt behov av en fördjupad utredning beträffande vattentillgångarna på Arholma eftersom dessa utgör en fundamental förutsättning för utvecklingen på ön.
- För att värna om och berika natur- och kulturmiljövärden krävs att Arholmas öppna landskap hävdas och skyddade områden respekteras. Det är dock länge sedan skyddsbesluten fattades och en översyn behöver göras. (Se vidare nästa punkt).
- Arronderingen av naturreservaten behöver ses över för att få möjlighet att komplettera med bebyggelse enligt föreslagna områden på plankartan. Det kan finnas möjlighet att byta centrala områden på Arholma, som Skärgårdsstiftelsen äger och utnämnt till reservat, mot mer värdefulla områden ur natursynpunkt som då införlivas i naturreservaten. Samfälligheten äger mycket mark som skulle vara lämpliga för byten mot Skärgårdsstiftelsens mark. T ex ligger den mark som skogsvårdsstyrelsen pekat ut som värdefull utanför befintliga naturreservat. Skärgårdsstiftelsen påpekar att arronderingen av reservatsmark på kartan kan se något splittrad ut men att stora delar av mellanliggande marker har arrenderats av Skärgårdsstiftelsen och att det i nuläget inte är några problem med arronderingen. Skärgårdsstiftelsens framför också att deras markinnehav inte är en handelsvara som går att sälja. Enligt Skärgårdsstiftelsens stadgar är de inte heller tillåtna att avyttra sina fastigheter. Undantag kan dock vara markbyten vid t ex fastighetsreglering. Då Skärgårdsstiftelsen fastigheter även är avsatta som naturreservat måste även Länsstyrelsen pröva eventuellt markbyte. Eventuella markbyten är således ingen enkel fråga utan måste prövas ytterst noga av Skärgårdsstiftelsen och Länsstyrelsen. Norrtälje kommun anser att det vore värdefullt att fortsätta en diskussion om hur arronderingen kan utvecklas både till gagn för Arholmas utveckling som skärgårdssamhälle men också för att stärka bevarandeintressena och det rörliga friluftslivet. Processen, även om den är komplicerad, skulle kunna genomföras i tre steg; 1. utredning, 2. värdering och förhandling 3. förrättning.
- Skärgårdsstiftelsen är beredd att diskutera förvaltning och tillsyn, som gagnar det rörliga friluftslivet och tar hänsyn till de värden som finns, inom respektive område som eventuellt blir tillgängligt med anledning av Försvarmakten lämnar dessa.
- Inom ramen för det kommunala renhållningsmonopolet ska det genomföras en försöksverksamhet som syftar till att införa ny eller befintlig småskalig teknik för lokalt omhändertagande av slam från avloppsbrunnar på öar utan bro eller vägfärja. Eftersom Arholma utgör ett prioriterat skärgårdssamhälle är det lämpligt att förlägga en försöksverksamhet gällande test av ny småskalig teknik till denna ö.
- Möjligheten att inrätta en badplats (dock ej kommunal) bör prövas på samfälliga marken S:16 Stora Dyviken (se plankarta för Arholma)
- Möjligheten att inrätta en återvinningsstation på en markyta vid befintlig väg till dansbanan tillhörande fastigheten 12:1 bör prövas (se plankarta för Arholma).

På kommande sidor redovisas först en karta för Arholma skärgårdsdel och därefter en plankarta för Arholma ö. Den förstnämnda kartan för delområdet Arholma arkipelagen visar att hela området ingår i

riksintresse för totalförsvaret och att hela vattenområdet betraktas som ekologiskt värdefullt. Dessutom redovisas gränserna för naturreservaten respektive strandskyddsförordnandet. På södra delen av Arholma inklusive Änglaskär finns tre gällande detaljplaner för fritidsbebyggelse från 1970-talet, vilka markerats med orange begränsningslinje. Inom det prickiga området på centrala delen av Arholma finns en bedömd risk att grundvattentillgången inte är tillräcklig för en långsiktigt hållbar vattenförsörjning. På kartan redovisas också kollektivtrafiklinjerna till sjöss som förbinder Arholma med replipunkterna Simpnäs och Östersjö.

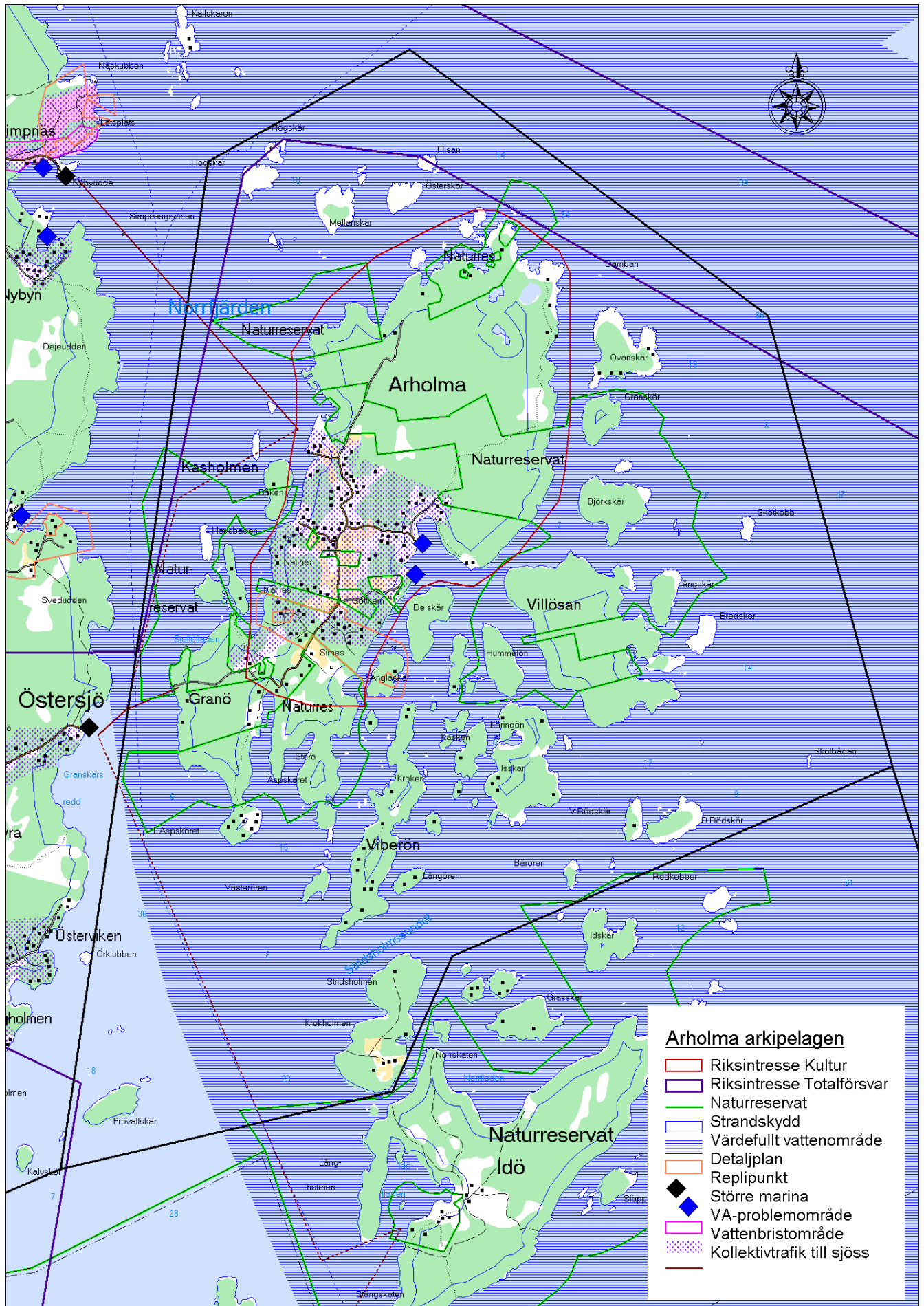
Plankartan för Arholma ö redovisar natur- och kulturmiljövärden, strandskyddsförordnanden, vägar, befintlig bebyggelse, skogs- och åkermark mm. Dessutom redovisas ett antal möjliga lägen för framtida bebyggelse. Dessa områden är medvetet små och spridda med tanke på Arholmas bebyggelsekaraktär. I första hand är det fråga om enskild bostadsbebyggelse på normalstora tomter. De särskilda förutsättningarna för respektive område anges i en separat tabell. För all nytillkommande bebyggelse gäller att vattenförsörjning och avlopp måste lösas på ett långsiktigt hållbart sätt.

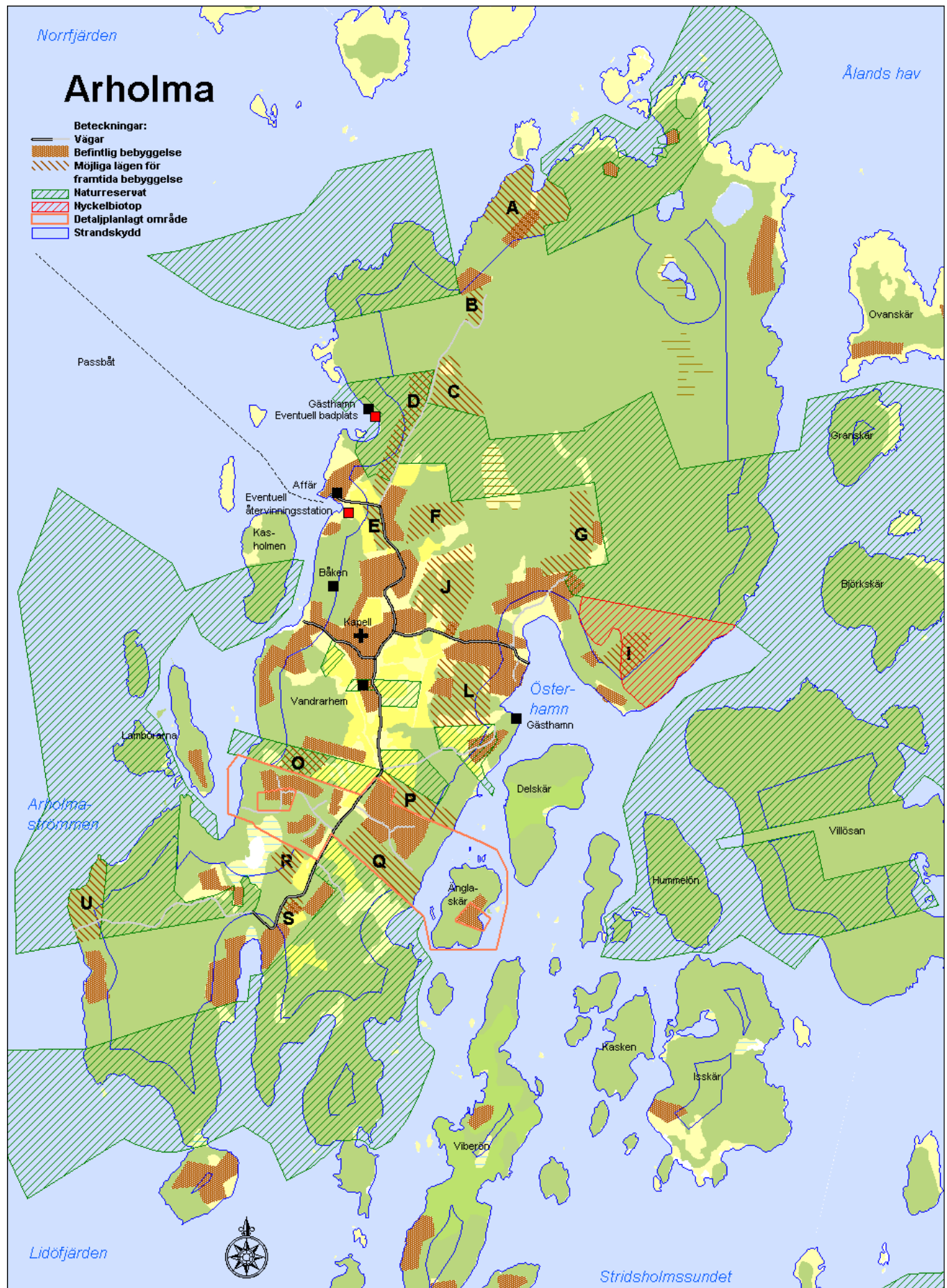
Eftersom Arholma ingår i ett område av riksintresse för totalförsvaret ska vid fråga om nyexploatering eller detaljplanläggning försvarets intressen prioriteras. Innan kommunen meddelar beslut om förhandsbesked eller bygglov ska kommunen samråda skriftligt med försvarsmakten.

Försvarsmakten kommer att lämna mark och byggnader på norra delen av Arholma och vid Granö. Det finns byggnader både på norra Arholma och Ovanskär. De kan förslagsvis användas både för bostäder, företag och turism (t ex vandrarhem). Användning av bergrum till för försvarsmuseum är också ett förslag som diskuterats. Vid Granö finns det förrådsbyggnader och SIKO:s idé är att de skulle kunna användas till företagshus.

I syfte att underlätta bygglovshanteringen gäller följande rekommendationer för Arholma ö.

1. De med brun skraffering markerade områdena på plankartan för Arholma ö är avsedda för ny bostadsbebyggelse inklusive icke störande verksamhet.
2. Som tomtplats ska inte åkermark, betesmark eller mark som behövs för vattenförsörjning och avloppslösningar tas i anspråk. Detta kan även gälla möjlighet att lösa problem med befintliga avloppsanläggningar.
3. Byggnader ska inplaceras i kulturlandskapet på ett sätt som stämmer väl överens med skärgårdens byggnadstraditioner.
4. Ny bebyggelse ska utformas med hänsyn till Arholmabebyggelsens kulturhistoriska karaktär med avseende på skala, proportioner, materialval, färgsättning och byggnadsdetaljer. Detta gäller även vid om- och tillbyggnad av befintliga hus.
5. Förordande enligt 19 § naturvårdslagen, att nybyggnad, upplag eller annat arbetsföretag som i väsentlig mån kan skada landskapsbilden icke må utföras utan Länsstyrelsens tillstånd inom ett område omfattande Arholma jordregisterområde. Ej heller må inom samma område anläggningar av vägar, dragning av luftledningar, trädfällningar samt schaktning och fyllning eller annan liknande åtgärd ske utan Länsstyrelsens tillstånd, därest åtgärden skulle innebära väsentlig ändring av befintligt höjdläge eller befintlig vegetation.

Förteckning över föreslagna områden för bebyggelse på Arholma

Område	Fastighet	Ägare	Naturvärden	Strandskydd	Väganslutning	Övrigt
A	'1:76	Försvaret		Helt inom	Ja, bra kvalitet	I dagsläget finns det baracker och pjäser. Skärgårdsstiftelsen har intresse av att tillskapa ytterligare vandrarhemplatser genom befintliga baracker vid Riddarviksområdet. Genom avtal med Försvarmakten torde det vara möjligt att finna former för sambruk. Ett militärmuseum skulle medföra att en del av kulturhistorian bevaras för framtidens generationer. Samtidigt kan det bli en turistattraktion i likhet med Siaröfortet och därmed också bidra till ökat antal besökare på Arholma. Hemvärnet kommer inte att fortsätta öva på denna plats. AMF 1 avser att teckna nyttjanderättsavtal eller servitut på fastighetsdelen 1:76, 2 "Nordkap" m a skjutplats Gisslingsö för ev sensorer. Det finns signaler om att staten kan vara positiv till att utveckla området för offentlig verksamhet. Länsstyrelsen anger : Att för området gäller strandskydd. Inom området finns militärbaracker. Detta strandskyddsmässigt känsliga läge borde ej privatiseras utan hellre användas till något mer "allmänt" ändamål som vandrarhem eller liknande.
B	'16:1	Privat	Inga	Nej	Ja, bra kvalitet	Länsstyrelsen anger : Att området ligger i anslutning till en bebyggd tomt och att någon eller några byggrätter inom det angivna området borde kunna komma till.
C	'12:2 4:10	Försvaret	Inga	Nej	Ja, bra kvalitet	Benämnd Tippen eftersom det tippats stenmassor i området som består av två delar. 12:2 ägs av Försvaret och är "Tippen", fylld med stenmassor. 4:10 som är c:a tre gånger större och innehåller ej stenmassor. Amf 1 avser att lämna området. Länsstyrelsen anger : Att ett flertal byggrätter borde kunna komma till det inom på kartan angivet område.

Område	Fastighet	Ägare	Naturvärden	Strandskydd	Vägenslutning	Övrigt
D	'12:1	Skärgårdsstiftelsen	Reservat	Delar av	Ja, bra kvalitet	Brottsanmälningsscentralen är belägen i södra spetsen. Genom att området idag är inrättat som naturreservat av Länsstyrelsen och med beaktande av Skärgårdsstiftelsens stadgar krävs att förslaget utreds ytterligare. Som Stiftelsen angett kan tillkommande byggnationer övervägas i den södra delen av området. Det gäller omedelbart norr och söder om nuvarande brottanmälningsscentral. I norra delen av område D har Stiftelsen etablerat tätpåls och en fungerande och relativt nyetablerad gästhamnsbrygga i Ahlhamsviken Länsstyrelsen anger : Att större delen av området är naturreservat. För mellersta delen gäller strandskydd. I södra delen av det markerade område ligger Brottsanmälningsscentralen. Om området ska kunna exploateras för bebyggelse så är det den södra delen om den kan anpassas till det öppna och känsliga kulturlandskapet runt västerhamnen. Hänsyn måste också tas till verksamheten vid anmälningsscentralen.
E	'4:10	Privat	Utredas	Nej	Ja, bra kvalitet	Området har varit betesmark och är numera beväxt med sly. Länsstyrelsen anger : Att området kan exploateras förutsatt exploateringen till sin omfattning och utformning anpassas till det öppna och känsliga kulturlandskapet runt västerhamnen, byn och österhamnen.
F	'4:10	Privat	Inga	Nej	Enklare	Området är bergigt. Länsstyrelsen anger : Att området kan exploateras förutsatt exploateringen till sin omfattning och utformning anpassas till det öppna och känsliga kulturlandskapet runt västerhamnen, byn och österhamnen.
G	'4:11 '17:1	Privat	Inga	Nej	Finns väg till 17:20	Länsstyrelsen anger : Att området kan exploateras förutsatt exploateringen till sin omfattning och utformning anpassas till det öppna och känsliga kulturlandskapet runt västerhamnen, byn och österhamnen.

Område	Fastighet	Ägare	Naturvärden	Strandskydd	Vägenslutning	Övrigt
I	'1:68	Privat			Traktorväg	Länsstyrelsen anger : Området ligger i anslutning till naturreservat och strandskyddsområde. Största delen av området är beläget inom mark som är klassat som nyckelbiotop av skogsårdsstyrelsen. Det är dock möjligt vid en noggrann planering att viss bebyggelse kan accepteras i anslutning till den befintliga som finns söder och väster om nyckelbiotopen.
J	'17:1	Privat	Inga	Nej	Ja, bra kvalitet	Skogs- och ängsmark. Norra delen utgörs av åker som håller på att växa igen. I södra spetsen finns sjukstugan. Det finns risk för att grundvattentillgången inte är långsiktigt hållbar enligt kommunens översiktsplan Länsstyrelsen anger: Att här finns naturvärden som måste utredas. Området är också beläget inom och invid det känsliga kulturlandskapet intill byn. Viss bebyggelse torde dock kunna accepteras förutsatt att den anpassas till nämnda värden.
L	'1:92	Privat	Utredas	Nej	Ja, bra kvalitet	Det finns risk för att grundvattentillgången inte är långsiktigt hållbar enligt kommunens översiktsplan Länsstyrelsen anger: Att området ligger inom det känsliga öppna kulturlandskapet vid byn och österhamnen. Boende från Arholma har påtalat att flertal fågelarter vistas i området. Det är väl värt att utreda så att kunskapen om huruvida arterna enbart finns inom det aktuella och om det finns boträd inom området o.s.v. Naturvärdena bör här utredas vidare innan ställning till bebyggelse inom området kan tas.
O	'1:119	Skärgårdsstiftelsen	Nej	Nej	Enskild	Är naturreservat beroende på fastighetsindelningen. Skärgårdsstiftelsen ser möjligheter till fortsatta diskussioner om markbyte för att möjliggöra kommunens planer på att skapa fler bostäder på Arholma. Det finns risk för att grundvattentillgången inte är långsiktigt hållbar enligt kommunens översiktsplan Länsstyrelsen anger: Att området ligger inom ett naturreservat men intill ett för fritidsbebyggelse utbyggd detaljplan. Det angivna området synes inte ha några höga naturvärden. Området som bedöms som lämpligt för bebyggelse borde kunna bebyggas efter markbyte så att ianspråktagandet av naturreservatsmark kompenseras med annan mark med högre naturvärden.

Område	Fastighet	Ägare	Naturvärden	Strandskydd	Vägenslutning	Övrigt
P	'1:109	Privat	Nej	Nedre delen	Krävs anläggande av anslutning	Det finns risk för att grundvattentillgången inte är långsiktigt hållbar enligt kommunens översiktsplan Länsstyrelsen anger: Att området ligger emellan område som utgör naturreservat och område för vilket detaljplan för fritidsbebyggelse gäller. Området närmast stranden omfattas av strandskydd. Länsstyrelsen anser att den del som inte omfattas av strandskydd kan användas för bebyggelse.
Q	'1:34	Privat	Nej	Upphävt	Ja, bra kvalitet	Området utgör grönmark i detaljplan. Området kan vara olämpligt pga att det är lätt för de redan boende att motsätta sig eventuell exploatering. Trädfällningsförbud gäller inom hela detaljplaneområdet. Länsstyrelsen anger: Att för området gäller detaljplan. Det markerade området utgör parkmark. Frågan om bebyggandet av området är en fråga om en detaljplaneändring bedöms möjlig ur plansynpunkt men också med hänsyn till boende inom planområdet. Någon bebyggelse som ligger inom strandområdet (100 meter från stranden) bör dock inte accepteras.
R	'16:1	Privat	Nej	Nej	Ja, bra kvalitet	Länsstyrelsen anger: Området ligger i anslutning till detaljplan för fritidsbebyggelse. Området bör kunna utnyttjas för bebyggelse.
S	'16:1	Privat	Nej	Nej	Ja, bra kvalitet	Länsstyrelsen anger: Att området ligger alldeles nordväst om naturreservat och intill väg. Området torde kunna nyttjas för bebyggelse. Bebyggelsen bör dock utformas så att den inte helt stänger av passagemöjligheterna för människor att ta sig från vägen förbi den eventuellt kommande bebyggelsen och till det sydost därom liggande naturreservatet.
U	'5:1	Försvaret		Inom	Ja, bra kvalitet	Amf 1 har endast intresse av ett nyttjanderättsavtal för mark samt servitut på brygga/väg. Granö med tillhörande markområde är en viktig angränsningspunkt på Arholma under vintertid när det är is. Länsstyrelsen anser: Att området ligger inom naturreservat och inom strandskyddsområde. Inom området finns två stora militärbaracker. Detta strandskyddsmässigt känsliga läge borde ej privatiseras utan hellre användas till något mer "allmänt" ändamål som vandrarhem eller liknande.

9.2.3 Tjockö arkipelag

Området innehåller öarna Tjockö, Fejan, Tyvö, Lidö, Idö, Gisslingsö m fl och ligger nordöst om Rådmansö.

9.2.3.1 Befintliga förhållanden

Allmänt

Området består av havsområdet utanför Norrtäljevikens mynning, och det utgörs bl a av relativt stora fjärdar som Havssvalget, Lidö-, Tjockö- och Granhamnsfjärden. De yttre delarna av vattenområdet som står i nära förbindelse med havet har en god vattenomsättning och relativt bra vattenkvalitet. Den samlade tillförseln av näringsämnen från åarna och den kustnära bebyggelsen ger problem i den inre mer inneslutna delen av skärgårdsområdet. Ändå är förekomsten av blåstång och bottenlevande djurarter relativt god. Området verkar fungera som ett uppväxtområde för strömming. Yttre delen av vattenområdet är klassat som värdefullt och ekologiskt särskilt känsligt.

Av öarna är Tjockö och Tyvön de som har utbredd bebyggelse. De andra större öarna, Gisslingö, Lidö och Idö, är endast sparsamt bebyggda. Därutöver finns en mängd mindre holmar och skär. De större öarna är ibland strax över 25 m ö h. Lidö domineras av morän medan de övriga domineras av bar hållmark eller hållmark med tunna moränlager. Gisslingö domineras av gammal barrskog som dock är i aktivt skogsbruk. På övriga större öar är lövskogsinslaget betydande. Ett litet inslag av öppen jordbruksmark finns representerat på varje större ö. Området hyser betydande naturvärden där Lidö, Idö, Skabbö och Fårholmen har naturreservat och Furholmen har ett fågelskyddsområde. Största delen av Lidö samt centrala delar av Gisslingö är dessutom Natura 2000-område.

Områdets viktigaste replipunkt är Räfsnäs. Här finns omstigningsmöjlighet mellan WÅAB:s passbåtstrafik och SL:s linje 631. Hamnen anses som trång och besvärlig och ett åtgärdande är planerat inom ramen för kommunens översyn av prioriterade replipunkter. Kommunen äger mark söder om hamnen som kan bidra till att förbättra hamnens funktion. Från Räfsnäs utgår det kollektiv båttrafik till Tjockö, Fejan, Lidö och Tyvö. Även båtlinjerna med utgångspunkt i Stockholm passerar området.

En annan replipunkt är Gräddö som har en allmän brygga med Vägverket som huvudman. Bryggan har ingen kollektiv båttrafik men passerar av busslinje 631. I Gräddö finns det god service i form av sjömack, affär, post, apoteksombud, systemutlämning, varv mm.

Närmaste låg- och mellanstadium och högstadium finns i Rådmansö.

De flesta öarna, utom Tjockö, ligger inom riksintresse för totalförsvaret enligt förordnande 12 kap 4§ PBL.

Fejan

På slutet av 1800-talet svepte en koleraepidemi fram över Europa, och för att hindra smittan att komma över gränsen förlades bl a en karantänsstation på Fejan bestående av ett sjukhus, Wasa, och ett antal ytterligare byggnader. Numera arrenderar Skärgårdsstiftelsen mark på norra Fejan, med ambitionen att ”skapa ett skärgårdscentrum”. På Fejan finns en restaurang och ett vandrarhem med 55 bäddar som under 2002 genererade cirka 3000 gästnätter, vilket var en minskning jämfört med föregående år med cirka 20 %. Anläggningen startades 1997. På Fejan finns tre större bryggor, varav två trafikeras av kollektiv linjetrafik till Räfsnäs med flera turer dagligen året runt. Generellt kan sägas att bryggan på östra sidan vid restaurangen och vandrarhemmet trafikeras sommartid medan den västra angörs övrig tid på året. Övriga delar som inte arrenderas av Skärgårdsstiftelsen är i privat ägo.

Lidö och Idö

I stort sätt hela Idö och Lidö är naturreservat och ägs av Skärgårdsstiftelsen. Det finns endast några bofasta på ön. På Lidö finns det en herrgård som byggdes år 1769 på resterna av ett äldre stenhus. Herrgården har rustats av Skärgårdsstiftelsen och år 2002 nystartades Lidö krog och konferens med restaurang, boende och konferensanläggning varför inpendling av personal sker. Lidö har förbindelse

till Råfsnäs och trafikeras av båtlinjerna som utgår från Stockholm. Ny brygga har byggts och WÅAB-trafiken har ökat från 1 100 passagerare år 2002 till 1 700 år 2003. Här finns också kajakuthyrning och en gästbrygga för 25 båtar, och Österhamn utgör en naturhamn för det rörliga båtlivet. Jordbruk bedrivs på ön. Vattenområdet runt Lidö är ekologiskt känsligt och har höga natuvärden. Idö trafikeras sommarhalvåret av båtlinjerna som utgår från Stockholm, övrig tid saknas kollektivtrafik.

Tyvö

På ön finns ett 60-tal fritidshus på södra halvan och inga bofasta. Största delen av ön utgörs av en fastighet som ägs av en stiftelse, Gunnar och Elsa Jäderlunds minne. Ön har en brygga som sommarhalvåret trafikeras av WÅAB:s båtlinjer som utgår från Stockholm och från sommaren 2003 dagligen året runt av passbåt från Råfsnäs.

Gisslingö

Ön, som är stor och oexploaterad, har enstaka bofasta. På västra delen finns lite bebyggelse mestadels bestående av fritidshus. Ön trafikeras inte av kollektiv båttrafik. Det finns flera attraktiva vikar för det rörliga friluftslivet.

Tjockö

Tjockö är en gammal fiske- och lotsby som idag endast har några naturhamnar och saknar bra hamn för nyttotrafik, lastning och lossning, samt för tillfälliga besökare t.ex. kunder till ö-butiken. Byn är belägen mellan Norr- och Söderviken och har behållit sin genuina karaktär av levande skärgårdssamhälle. Den ingår i ett värdefullt kulturlandskap som även innefattar en betydande del av ytterskärgården.

Tjockö utgör ett av kommunen prioriterade skärgårdssamhällen. Möjlighet finns att vidareutveckla ön som ett levande skärgårdssamhälle. Ur transportsynpunkt är Tjockös läge bra med en timmes resväg till Norrtälje stad och 1,5 timme till Stockholm och Uppsala.

Tjockö har i nuläget en befolkning på cirka 55 personer, och under den senaste 10-årsperioden har befolkningen ökat med 30 %. Åldersfördelningen är relativt jämn. Av de ca 100 fastigheter med bostadsbebyggelse används 25 för permanentboende. Ön har ett rikt föreningsliv och den gamla skolan fungerar bra som samlingslokal.

Näringslivsstrukturen är främst inriktad mot byggsektorn, handel eller turism. Idag finns möjligheter till ytterligare verksamheter.

Kollektivtrafiken utgår från Råfsnäs med flera turer dagligen, året runt, och angör någon av de tre bryggorna på Tjockö. Tjockö västra/Ångbåtsbryggan, som ägs av Tjockö samfällighetsförening, har en samfärdig körväg. Roholmsbryggan ägs av byalaget och till ön Roholmen leder en spång från Tjockö och det saknas en samfärdig och körbar väg. Bryggan i Norrviken är en privatägd brygga centralt i byn med körväg. WÅAB:s turlista trafikerar bryggorna i olika omfattning beroende på årstid. Skolskjutsar är en viktig del i kollektivtrafikens struktur. Under senare år har det skett en försämring av buss- och båtturer för skolbarnen. Barnen kan ej längre bedriva fritidsaktiviteter (t.ex. kommunala musikskolan) efter skoldagen.

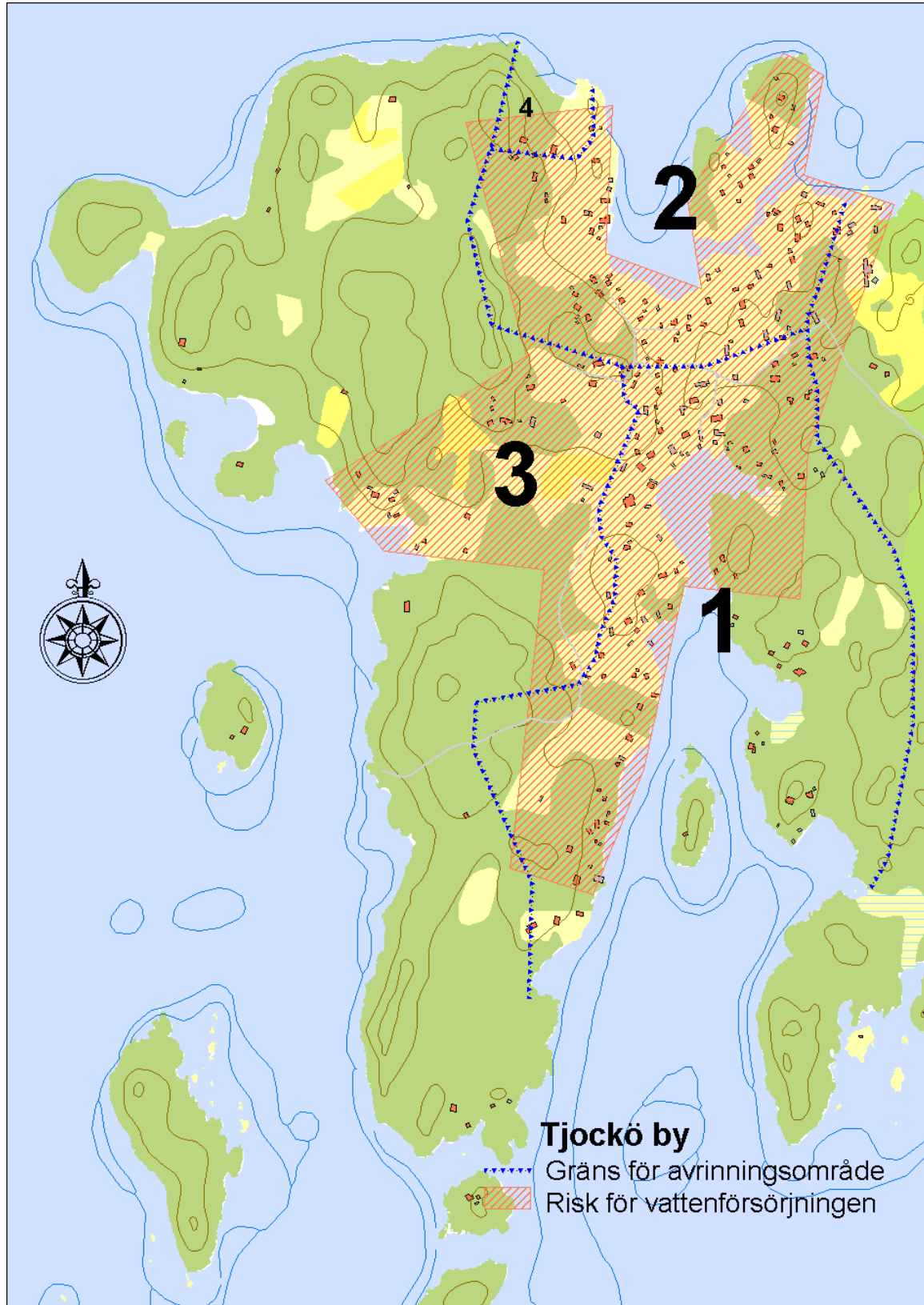
Parkering i Råfsnäs hamn finns för bofasta. Antalet är dock inte tillräckligt. Fritidsboende och övriga besökare kan parkera på annan plats i hamnens närhet. Arbetspendlare till öarna har ej tillgång till parkering i hamnen. Eftersom "båtparkeringen" i hamnen är mycket begränsad så försvårar det arbetspendling från Tjockö på udda tider.

Ön har en egen affär som drivs av en ekonomisk förening. I affären finns både post- och apoteksombud. Omsättningen ligger för närvarande på gränsen för att affären ska kunna överleva. Affären är väsentlig för öns utveckling.

Strax söder om Tjockö finns Furholmens och Fårholmens naturreservat (det förstnämnda är även fågelskyddsområde).

På nedanstående karta redovisas nuvarande bebyggelse, vattenavrinningsområden och var det finns risk för att vattentillgången inte är långsiktigt hållbar.

Det finns i princip tre vattenavrinningsområden för den samlade bebyggelsen på Tjockö. Område 1 som omfattar ca 45 bostadsfastigheter mynnar ut i Söderviken. Viken har mycket dålig vattenomsättning och synes vara relativt kraftigt belastad av mänskliga aktiviteter. Område 2 som omfattar ca 35 bostadsfastigheter mynnar ut i Norrviken. Vattenkvaliteten synes där vara relativt god men hela inre delen av viken är mycket grund. Område 3 omfattar ca 20 bostadsfastigheter och mynnar ut på västra sidan av Tjockö.

Det är osäkert om tillgången på grundvatten är långsiktigt hållbar även om det inte skulle ske någon ytterligare komplettering med bebyggelse. Flera vattenbrunnar har dokumenterad saltvatteninträngning och här finns det troligtvis ett mörkertal eftersom alla brunnar säkerligen inte är kontrollerade. Ett mindre antal brunnar har också liten tillgång på vatten. Några enstaka kan möjligen ha kapacitet att försörja ett större antal fastigheter.

9.2.3.2 Framtida inriktning och plankartor

Kartan på nästa sida redovisar förutsättningarna för hela skärgårdsdelen. För Tjockö redovisas också en specifik plankarta på sidan 34.

Fejan

Fejan utgör med sin restaurang och sitt vandrarhem en viktig attraktion för turismen och det rörliga friluftslivet. För att stödja befintlig verksamhet kan det ske komplettering med uthyrningsstugor. Det pågår ett arbete som syftar till att ta fram förslag på områdesbestämmelser för detta ändamål. Skärgårdsstiftelsen har hos Fortifikationsverket och Försvarmakten anmält intresse av att alternativt överta eller erhålla dispositionsrätt till de två kvarvarande barackerna på nordöstra Lidö. Syftet är att söka skapa förutsättningar för lägerskolverksamhet. Den långsiktiga tillgången på vatten måste beaktas. Det är viktigt att utbudet av kollektivtrafik stödjer bibehållandet och den framtida utvecklingen av verksamheterna på ön men också fungerar för de boende. Eftersom Fejan ingår i ett område av riksintresse för totalförsvaret ska vid fråga om nyexploatering eller detaljplanläggning försvarets intressen prioriteras. Innan kommunen meddelar beslut om förhandsbesked eller bygglov ska kommunen samråda skriftligt med försvarmakten. För närvarande hyrs 10 % av marken av Skärgårdsstiftelsen. En svårighet men också en möjlighet är det stora stenhuset om det rustas upp för lämpligt ändamål. På norra sidan finns det också möjligheten att i framtiden anlägga en skyddad småbåtshamn. Bryggan på västra sidan som trafikeras av kollektiv linjetrafik till Räfsnäs, är i privat ägo. Det är viktigt att Fejans miljövärden inte utarmas på sikt.

Lidö

Huvudinriktningen är att bevara kulturlandskapet och utveckla turismen inom ramen för naturreservatets bestämmelser. Österhamnen är viktig för det rörliga båtlivet och bör hållas tillgänglig. Utbudet av kollektivtrafik bör fortlöpande anpassas så att det stödjer utvecklingen av verksamheterna på ön. Eftersom Lidö ingår i ett område av riksintresse för totalförsvaret ska vid fråga om nyexploatering eller detaljplanläggning försvarets intressen prioriteras. Innan kommunen meddelar beslut om förhandsbesked eller bygglov ska kommunen samråda skriftligt med försvarmakten.

Idö

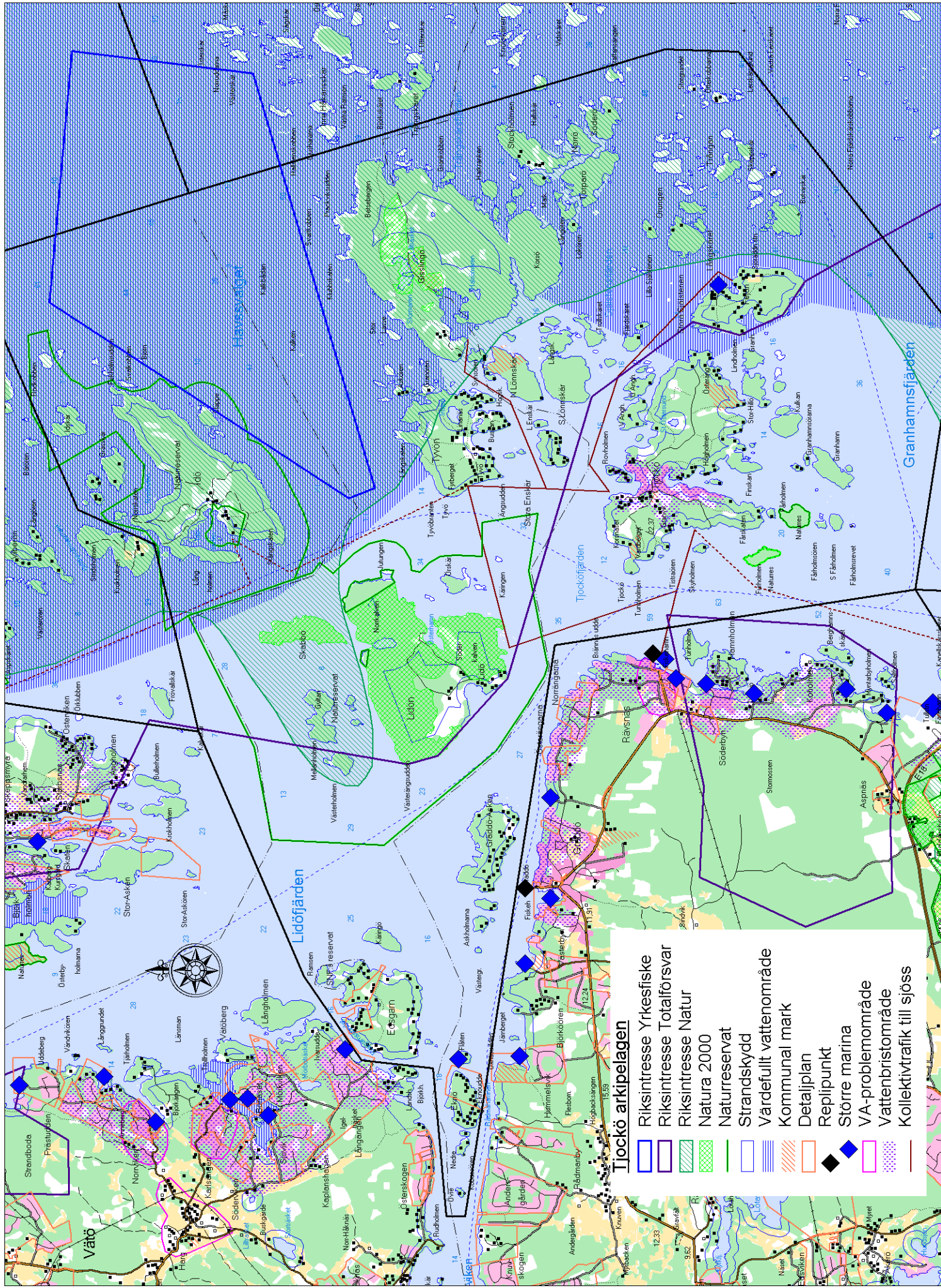
Ön utgör ett befintligt naturreservat och pågående markanvändning gäller. Eftersom Idö ingår i ett område av riksintresse för totalförsvaret ska vid fråga om nyexploatering eller detaljplanläggning försvarets intressen prioriteras. Innan kommunen meddelar beslut om förhandsbesked eller bygglov ska kommunen samråda skriftligt med försvarmakten.

Tyvö

För ön gäller pågående markanvändning, det vill säga fritidsboende på ej avstyckade tomter och därutöver allmänt rörligt friluftsliv. För att underlätta ett bevarande av öns karaktär bör införande av områdesbestämmelser övervägas. Eventuella nya exploateringar får prövas från fall till fall men kan medföra krav på detaljplanering. Eftersom Tyvö ingår i ett område av riksintresse för totalförsvaret ska vid fråga om nyexploatering eller detaljplanläggning försvarets intressen prioriteras. Innan kommunen meddelar beslut om förhandsbesked eller bygglov ska kommunen samråda skriftligt med försvarmakten.

Gisslingö

För ön gäller pågående markanvändning och exploateringsåtgärder får prövas från fall till fall. Det rörliga båtlivets intressen bör uppmärksammas så att inte tillgängligheten försämrats förutsatt erforderliga hänsynstagande till naturen. Den utpekade grunda havsviken betraktas som ekologiskt särskilt känsligt område enligt miljöbalken 3:3. Fiskodlingar eller större småbåtshamnar bör inte lokaliseras i dessa områden och mer omfattande muddringar bör inte genomföras. Eftersom Gisslingsö ingår i ett område av riksintresse för totalförsvaret ska vid fråga om nyexploatering eller detaljplanläggning försvarets intressen prioriteras. Innan kommunen meddelar beslut om förhandsbesked eller bygglov ska kommunen samråda skriftligt med försvarsmakten. Statens mark på ön är ren råmark som miljösanerats. Amf 1 avser att tillståndspröva skjutplats Gisslingsö för bl a handeldvapenskjutning, både för Amf 1 och hemvärnet och vill således ha marken kvar som skjutplats och SIKO har en idé att det skulle kunna tillskapas en skärgårdscamping genom samnyttjande.

Tjockö

Det övergripande målet är att bevara Tjockö som en levande skärgårdsö.

För att nå nämnda övergripande mål har följande delmål formulerats som ej är ordnade i prioritetsordning:

- Bofast befolkning på minst 70 personer
- Fungerande bredbandslösning
- Långsiktigt hållbara lösningar för vatten- och avloppslösningar
- En fritidshusbefolkning av i stort sett dagens omfattning (ca 300 personer)
- Kollektiva kommunikationer (båt + buss) i första hand anpassade till arbets- och skolpendling, i andra hand serviceresor samt fritidshusbefolkningens behov
- Räfsnäs hamn utvecklas till en fungerande replipunkt enligt intentionerna i kommunens skärgårdspolitiska program.
- Båtplatser (vinter som sommar) för samtliga bofasta familjer
- Två fasta anöringsplatser (Ångbåtsbryggan + norr) för passbåtarna
- Bevarande av befintlig väg i gott skick
- Ett framtidsanpassat och varierat näringsliv (idag behövs fler företag)
- Affär med post- och systemombud
- Samlingsplats inomhus och utomhus för öns befolkning
- Bevarande av gemensam tvättstuga och bastu i fungerande skick
- Fungerande äldreservice
- Fungerande barnomsorg
- Badplats för allmänheten

Nedan redovisas de riktlinjer som kommunen kommer att tillämpa vid prövning av bygglov och tillståndsgivning på Tjockö:

- Tillgången på grundvatten är en grundläggande förutsättning för att utveckla Tjockö med ytterligare bebyggelse och således behöver den långsiktiga tillgången på grundvatten analyseras. Om det ska ske komplettering med flera nya lägenheter krävs lämpliga tekniska lösningar som är ekologiskt långsiktigt hållbara.
- Ny bebyggelse bör i första hand tillkomma i anslutning till bykärnan eller på västra delen av ön. Även lämpliga lägen längs etablerade ”vägar” bör vara möjliga.
- Det är positivt om det kan tillskapas hyresbostäder. Kommunen kan dock inte åta sig vare sig byggande eller drift utan detta måste hanteras av privata intressenter. Siko:s projekt gällande hyresbostäder kan eventuellt resultera i att andra möjligheter öppnar sig.
- Mark som kan behövas för att lösa problem med befintliga avloppsanläggningar ska inte tas i anspråk. Det ska ej heller byggas på åker- eller betesmark.
- För nytillkommande och standardhöjd bebyggelse måste vatten och avlopp lösas med lämplig teknisk lösning på ett långsiktigt hållbart sätt.
- Nytillkommande fastigheters behov av båtplats ska om möjligt lösas. Det kan ske genom bryggplats på stamfastigheten om möjlighet finns alternativt samfällid strandnära mark.
- Standardhöjning av fritidshus är positivt eftersom det innebär ett tillskott till öns boendekapacitet.
- Nybyggnad av bostadshus för fritidsändamål får prövas från fall till fall.
- Komplettering med övernattingsstugor för turism är positivt och bör tillåtas där så är lämpligt.
- Komplettering av bebyggelse för näringslivsändamål ska så långt som möjligt tillmötesgåas med hänsyn till gällande lagstiftning.
- All ny- och om- och tillbyggd bebyggelse ska utformas med hänsyn till befintliga natur- och kulturmiljövärden.

1964 inköptes en fastighet på Tjockö av dåvarande Norrtälje stad för att tillförsäkra invånarna tillgång till skärgårdens områden för fritidsbehov, vilket är anledningen till att kommunen idag äger tre markskiften på Tjockö. För dessa gäller följande:

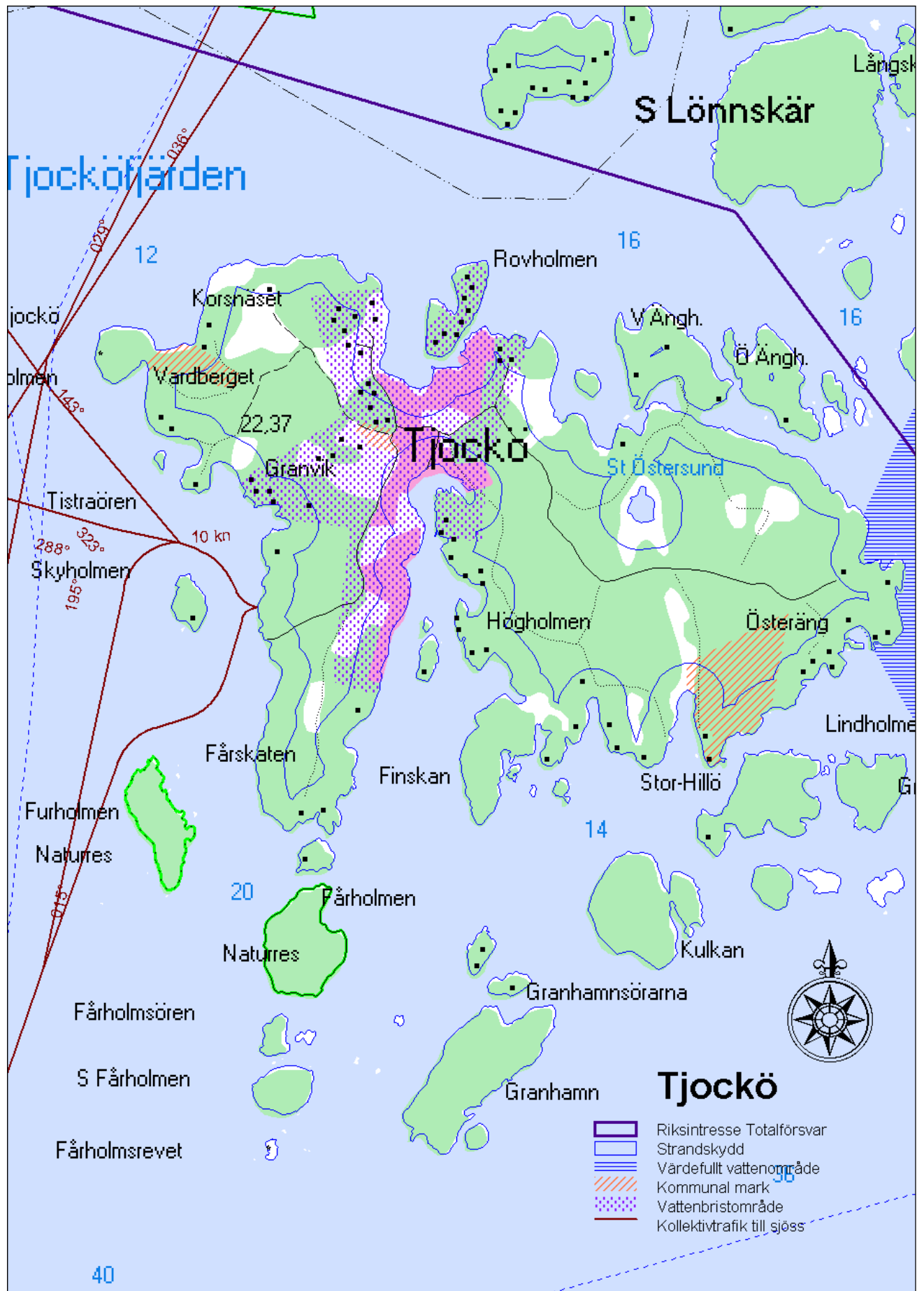
- Det centrala området ska behållas i kommunal ägo och ej bebyggas utan användas för olika allmänna intressen.
- Det nordvästra kan användas till en badplats (ej kommunal).
- För det sydöstra området gäller för närvarande pågående markanvändning (betesmark) eftersom det ligger så långt ifrån övrig bebyggelse. Ny bebyggelse kan i framtiden diskuteras.

Inriktningar i övrigt:

- Kommunen kommer att biträda och delta vid översynen av replipunkten i Räfsnäs enligt intentionerna i det skärgårdspolitiska programmet och bryggplanen. Kommunen kommer också fortlöpande verka för att kollektivtrafiken utvecklas genom sina kontakter med WÅAB och SL. Härvid är det viktigt med en dialog med fast- och fritidsboende på öarna i Tjocköarkipelagen.
- I den pågående utbyggnaden av bredband i kommunen ska en nod läggas på Tjockö vilket ger goda IT-kommunikationsmöjligheter för de företag och hushåll som väljer att ansluta sig till nätet.
- Tjockös bryggstruktur behöver utvecklas. I nuläget angör den kollektiv båttrafiken tre olika bryggor. Frågan är om det på sikt finns ekonomiska möjligheter att hålla tre bryggor, varför det kan finnas anledning att göra en översyn men med beaktande av att upplägget anpassas till efterfrågan på ett bra sätt. En utgångspunkt för en sådan genomgång skulle kunna vara att det behövs åtminstone två bryggor och göra en genomgång av vilka funktioner de olika bryggorna ska ha. Rätt klart i denna funktionsuppdelning torde vara att ångbåtsbryggan behövs för trafiken vintertid vid is, för angöring av linjetrafiken från Stockholm samt för lastning och lossning av gods. Samtidigt torde de flesta passagerare komma från byns närhet, varför en kompletterande brygga i närheten av bykärnan är funktionell. Passbåten bör angöra samma brygga/or morgon och kväll alla veckodagar. Vid en genomgång av bryggstrukturen skulle en bedömning behöva göras om det vore möjligt att minska ner bryggantalet till två och vad som skulle behövas för att kunna göra det. Övriga faktorer att beakta i en genomgång är t ex att det måste klargöras vad som är lämpligaste sätt att lasta och lossa små och stora båtar året om både på ösidan och på fastlandet. En aspekt där är att affärens varutransporter bör kunna ske med annat än privata lösningar och från privata bryggor, eftersom det binder verksamheten till speciella personer. Det kommer också att finnas behov av båtplatser för bofasta och även för tillfälliga gäster som fungerar året om. En vinterhamn behövs speciellt för de båtar som nu har sin sommarplats i Söderviken. Man måste också beakta att innersta delen av Norrviken inom inte en alltför avlägsen framtid kommer att vara så pass uppgrundad att muddring eller nya båtplatsalternativ kan behöva diskuteras. Det är också viktigt att boende på grannöarna får goda möjligheter och enkelt att angöra bryggor i olika väderstreck. De från bryggor orörda vikarna på östra delen av ön behöver inventeras vad gäller lekplatsförekomster för fiskar.
- Om ön ska fungera krävs det att nuvarande vägar hanteras på ett framsynt sätt av vägsamfällighet m fl så att Tjockö fungerar kommunikationsmässigt.
- Företag som idag är etablerade på ön arbetar i huvudsak inom byggsektorn, handel eller med turism. Med bredbandsutbyggnad och satsningar på bl.a. snabb datakommunikation kan man utveckla en bredare företagsinriktning som blir mindre konjunkturkänslig. Positivt för företagen är att man kan förvänta sig en stabilare personalstyrka på företag i en glesbygd än i en tätort. Det är positivt med en breddning av näringslivet på Tjockö. Öns möjligheter och vilja att utveckla en anpassad turism - ekoturism drivet av bofasta - är positiv. Kommunen kommer att vara behjälplig att utveckla näringslivet på Tjockö i första hand genom sin funktion näringslivsservice.
- Ö-butiken är en av de viktigaste funktionerna för Tjockö samhälle. Omsättningen ligger på gränsen för att affären ska kunna överleva på längre sikt. Post/apotek- och systemombud är viktiga funktioner för att ge de boende och framförallt de äldre möjligheter att bo kvar längre på

ön, vilket i sin tur ger besparingar för kommunen. Kommunen stödjer utvecklingen av lanthandel i skärgården enligt intentionerna i kommunens skärgårdspolitiska program.

- Det är ett gemensamt ansvar för Tjocköborna att bevara och rusta Bygården som är den naturliga mötesplatsen. Tvättstuga och hemtjänst har betydelse för nyetablering. I vissa gamla hus finns fortfarande ej möjlighet till tvätt varför öns tvättstuga har betydelse. Den används även av hemtjänsten. Öns tvättstuga utgör även bas för brandförsvaret.
- Antalet äldre människor (över 65 år) kommer att öka. Ett behov av utökad hemtjänst kommer att finnas för att ge framtidens äldre en möjlighet att bo kvar på ön (kanske även människor från närliggande öar) och få den hjälp de önskar. Den kommunala äldreomsorgen är organiserad så att behovet av hemtjänst beträffande innehåll och frekvens bestäms i samråd mellan hemtjänsten och mottagaren och det finns ingen begränsande särbehandling beroende på om mottagaren av tjänsten bor på fastlandet eller en ö. I praktiken kan dock servicenivån bli något lägre på en ö beroende på praktiska omständigheter. T ex kan insatstiden för besök bli längre, men i akuta lägen finns helikopter att tillgå, så vanligtvis föreligger inga större skillnader mellan ö och fastland. Ambitionen är att ge lika service till alla medborgare.
- Enskild förskola etablerades på ön under år 2003. Tyvärr tvingades den upphöra från årsskiftet 2003/2004 beroende på otillräckligt underlag. Från den 1 april 2004 anställde kommunen istället en dagbarnvårdare och förhoppningsvis underlättar detta för barnfamiljer att etablera sig på ön.
- Idag finns ingen iordningställd badplats. Möjlig plats finns på kommunens mark, dock ej med kommunalt ansvar. Det bör vara tillgång till dass och sopmaja för att naturen inte ska bli nedskräpad.

9.2.4 Spillersboda arkipelag

Utanför Spillersboda ligger öarna Norrmansö, Stomnarö, Sundholmen, Äspholmen m fl.

9.2.4.1 Befintliga förhållanden

Detta område utgörs av innerskärgård med en mängd mindre och något större öar. Vattenområdet sträcker sig från den grunda innerskärgården i Norrfjärden via Furusundsfjärden som öppnar sig ut mot farleden och de stora fjärdarna utanför Gräskö. Vattenomsättningen minskar ju längre västerut man kommer, varför de inre delarna av området har högre halter av näringsämnen. Ökningen tros bero på diffusa utsläpp från den omfattande fritidsbebyggelsen. Området har dock en riklig förekomst av blåstång.

Öarna domineras av morän och hållmarker med mindre inslag av lerjordar som på Stomnarö fortfarande är uppodlade. På de yttre öarna är lövskogar dominerande. På de inre är det mer barr- och blandskogar. Furusundsaskens naturreservat består av öarna Lill och Stor-Asken. Därutöver finns Lettholmens naturreservat. Öarna Lill- och Stor-Asken samt Ålandet är Natura 2000-område. Dessa ingår också i ett naturreservat, Furusundsfjärden, som är ett omtyckt utflyktsmål. Inom skärgårdsområdet finns grunda havsvikar (Håtoviken samt Östra och Västra Lermaren) som är ekologiskt känsliga.

Området har storleksordningen 25 bofasta fördelade på Stomnarö respektive Sundholmen och några mindre öar. Området har en jämn åldersfördelning. Av de 345 bebyggda fastigheterna används cirka 15 för permanentboende. Inom området finns endast ett 10-tal obebyggda tomter.

Näringslivet är begränsat till jordbruk och viss båtverksamhet. Visserligen beläget på fastlandet men av betydelse för detta skärgårdsområde är lanthandeln i Spillersboda.

Området använder i huvudsak Spillersboda som replipunkt. Under 2004 och 2005 har det pågått ett arbete beträffande bryggor och parkeringsplatser med syfte att skapa en fungerande anläggning för fastboende och turister (se Bryggplan). Området saknar helt kollektiv båttrafik, och således måste fast- och fritidsboende på öarna utanför Spillersboda klara sina sjötransporter på egen hand. Spillersboda angörs av busslinje 630 som går in till Norrtälje stad.

På Äspholmen finns det ett eget va-kollektiv med kommunalt vatten och eget reningsverk som drivs av tomtägarföreningen. Västra delen av Stomnarö har kommunalt vatten. På övriga delar på Stomnarö och Norrmansö föreligger det risk för att tillgången på grundvatten inte är långsiktigt hållbar.

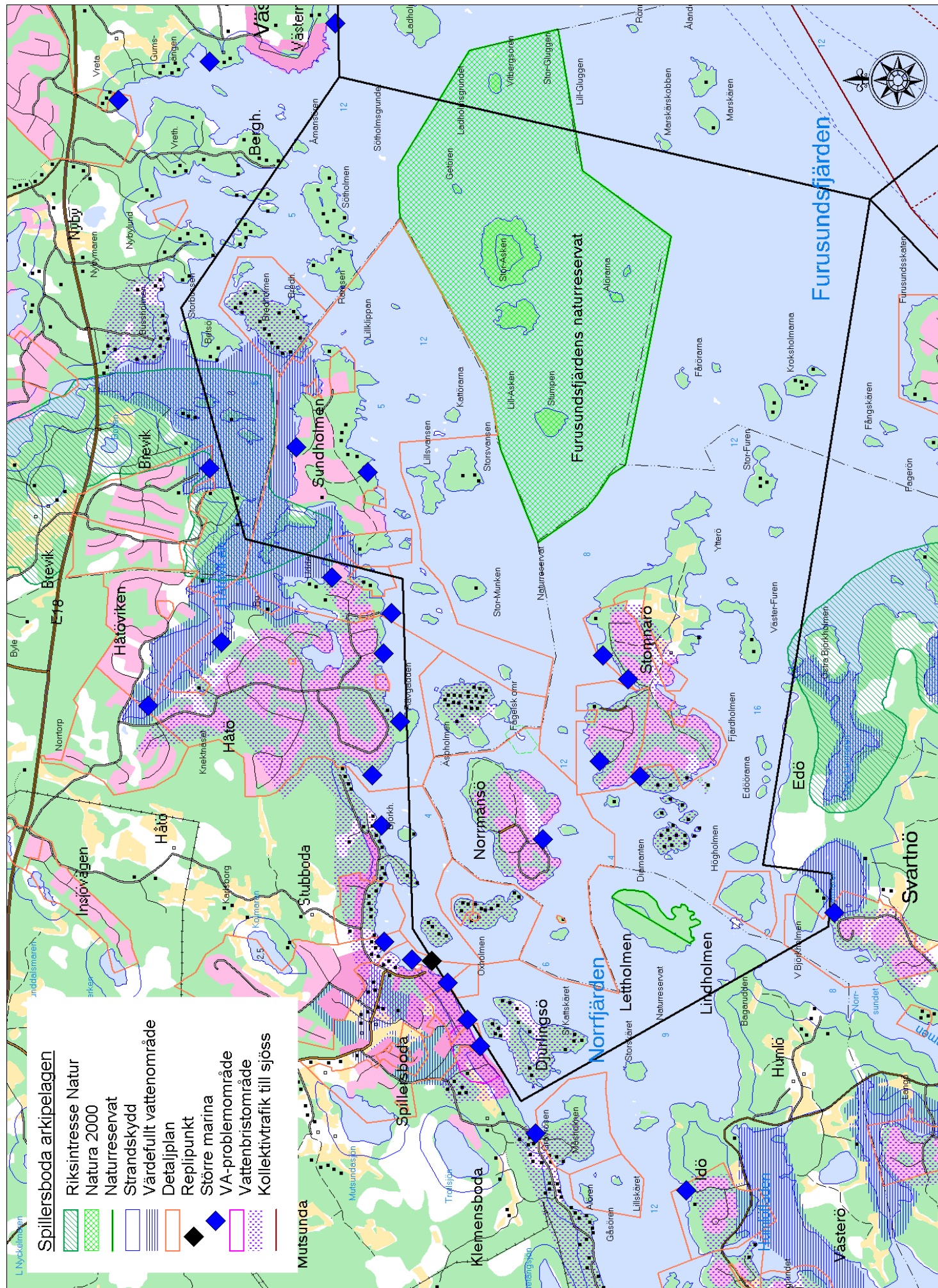
9.2.4.2 Framtida inriktning

För området gäller i huvudsak pågående markanvändning och att exploateringar får prövas från fall till fall. Området saknar kollektivtrafik och enligt kommunal målsättning är det önskvärt att någon form av kompletteringstrafik inrättas. Huvudman för detta är WÅAB och kommunen kommer fortlöpande att framföra områdets behov av kollektivtrafik.

Iordningsställande av Spillersboda som replipunkt fortskrider. Under 2002/2003 har replipunkten kompletterats med brygga för fastboende öbor och en allmänt tillgänglig brygga för korttidsförtöjning har förlängts. Besöksparkering för bilar har anlagts och befintlig lastkaj kompletterats med en färjeramp. Av utbyggnaden återstår att bygga ut reserverad parkering för öbor, snöskoter/hydrokopterramp samt carportar. Utbyggnaden av dessa anläggningar är beroende av resultatet av pågående detaljplanering.

Det är angeläget att hävden av odlingslandskapet på Stomnarö bibehålls.

Naturreservatet Furusundsfjärden bör skyddas mot oönskat buller genom införande av hastighetsbegränsning enligt sjötrafikförordningen.

9.2.5 Länna norra skärgård

I denna del av skärgården ligger Högmarsö och Hemmarö m fl där den förstnämnda kan ses som huvudö.

9.2.5.1 Befintliga förhållanden

Området är ett utpräglad innerskärgårdsområde med instängda mindre fjärder som skyddas av öbarriärer i norr och öster. Bottnarna domineras av grunda lerbottnar utom i öster där farleden utgörs av en djupränna på cirka 30 meter. Länna skärgård utgör ett av de viktigaste reproduktionsområdena för gädda i hela länet. Den samlade tillförseln av näringsämnen från Penningbyån och den kustnära bebyggelsen har lett till att näringshalterna i Västerfjärden är relativt höga. Ekologiskt värdefulla havsvikar finns vid Hemmarö och Högmarsö.

Högmarsö och Hemmarö är de klart största öarna och på dessa finns både hållmarker, morän- och lerområden. Öarna är relativt höga över 25 m ö h där både barr- och lövskogar finns representerade. Delar av Stora Stensholmen är naturreservat.

I området finns det drygt 40 bofasta varav hälften är 55 år eller äldre (främst i 1-2 personhushåll). Högmarsö har på grund av den enskilda bilfärjan, som erhåller både statliga och kommunala bidrag, lättare kunnat befolkas. Där finns nu 30-talet bofasta. Inom hela området finns idag nästan 400 bebyggda fastigheter och 20-tal obebyggda tomter.

Övervägande del av de förvärvsarbetande pendlar ut från området. De turisttrafikströmmar som finns idag inom området är framförallt den större trafiken som går genom Furusundsleden, men även den där fastlandsbor tar sin båt till ytterskärgården på sommaren.

Området har ett begränsat utbud av kollektiv båttrafik, som främst är anpassad för fritidsboende och turism, där linjetrafiken går mellan Solö och Furusund. Dessa bryggor utgör områdets viktigaste replipunkter. Vid Solö finns både kajer av olika höjd och en mindre färjeramp och Furusund är en stor terminalbrygga. Juridiskt är den allmänna tillgängligheten inte säkrad. Till Högmarsö går en privat finansierad bilfärja och på ön ligger det också varv.

Närmaste lanthandel är Penningby livs respektive Furusund. Närmaste låg- och mellanstadieskola är Köpmanholm och högstadiet är i Norrtälje stad. Det finns en sommaröppen butik på Högmarsö.

Det finns flera områden med otillräcklig grundvattentillgång på Högmarsö och Hemmarö. Speciellt problematiskt med grundvattentillgång och avlopp är det i Högmarsö by.

Inom skärgårdsområdet finns grunda havsvikar (Aspöfladen, V Högmarsö och Kuggviken) som är ekologiskt känsliga och ett mycket stort antal bryggplatser. Området nära Furusundsleden är utsatt för buller och svall.

9.2.5.2 Framtida inriktning

För området som helhet gäller i huvudsak pågående markanvändning och att exploateringar får prövas från fall till fall. Det är positivt med ytterligare bofasta och utveckling av näringsverksamhet på Högmarsö där det finns en god potential och även Hemmarsö bör kunna inrymma fler bofasta i framtiden.

För områden där risk föreligger för att den långsiktiga vattentillgången inte är långsiktigt hållbar ska restriktivitet iaktas gentemot exploateringsåtgärder som medför ett ökat vattenuttag och/eller utsläpp av avloppsvatten.

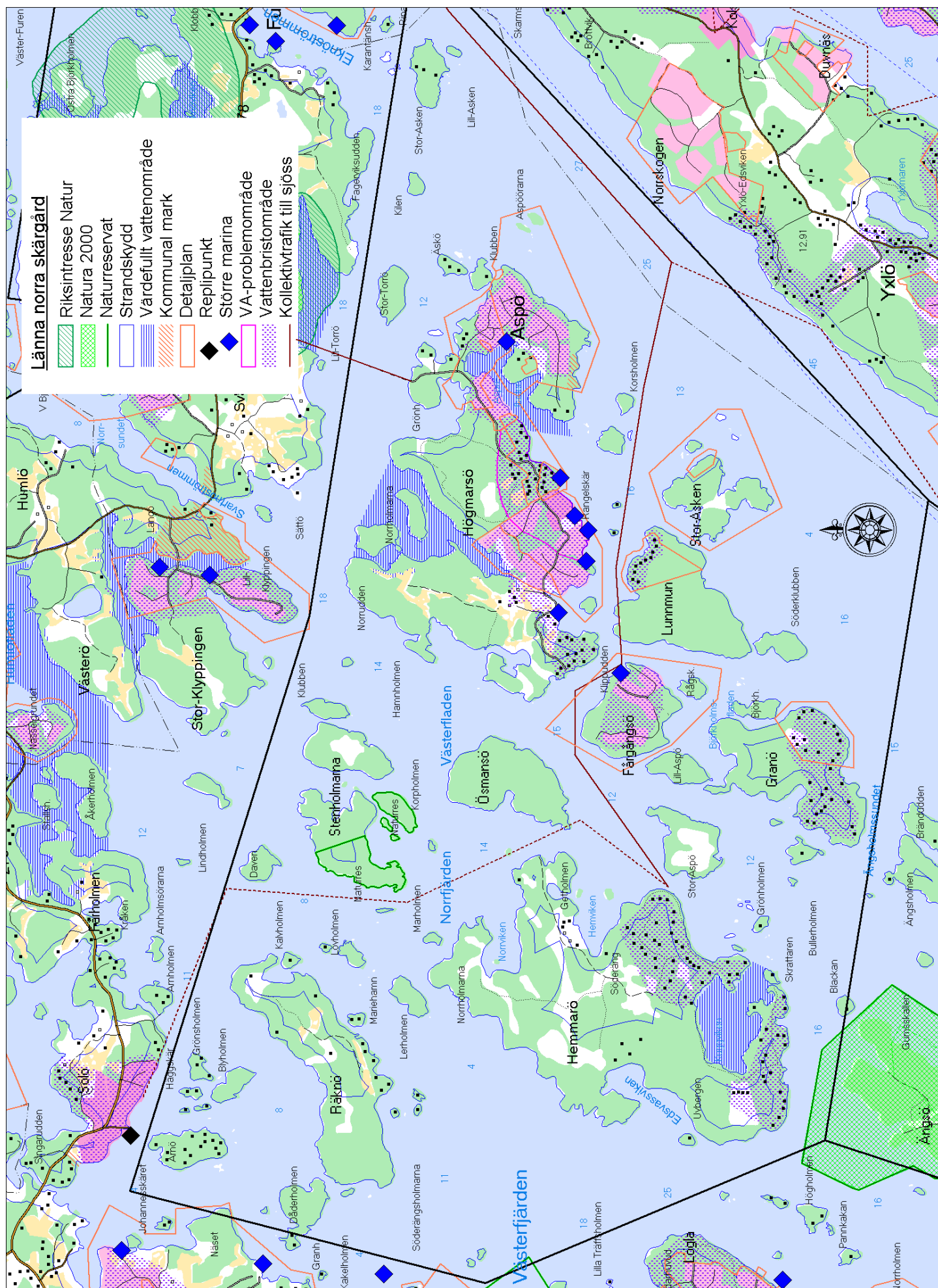
Området har bristfälligt utbud av kollektivtrafik, och det är framgent önskvärt med ett ökat utbud som möjliggör arbetspendling. Huvudman för detta är WÅAB och kommunen kommer fortlöpande att framföra områdets behov av kollektivtrafik.

Färjan till Högmarsö är enskild och det utgår statsbidrag till ansvarig förening. Norrtälje kommun har inget huvudmannaskap för vägfärjor utan detta ligger hos Vägverket. Det är dock angeläget att färjan ges förutsättningar att fortsätta fungera.

Det är positivt om varvet kan fortleva. Dock bör planläggning och tillståndsgivning fullföljas.

Det är angeläget att hävden av odlingslandskapet på Högmarsö bibehålls.

De utpekade grunda havsvikarna vid Hemmarö och Högmarsö betraktas som ekologisk särskilt känsliga områden enligt miljöbalken 3:3. Fiskodlingar eller större småbåtshamnar bör inte lokaliseras i dessa områden och mer omfattande muddringar bör inte genomföras.

9.2.6 Länna södra skärgård

Området omfattar öarna Väringsö, Löparö och Ängsö m fl.

9.2.6.1 Befintliga förhållanden

Detta är ett utpräglat innerskärgårdsområde med instängda mindre fjärdar och relativt dåligt vattenutbyte. Bottnarna domineras av grunda lerbottnar utom i öster där farleden utgörs av en djupränna på cirka 30 meter. Länna skärgård utgör ett av de viktigaste reproduktionsområdena för gädda i hela länet. Den samlade tillförseln av näringsämnen från Bergshamraån och den kustnära bebyggelsen har lett till att näringshalterna innanför Löparö-Arnö är relativt höga. Ekologiskt värdefulla havsvikar finns i anslutning till Vetershagafjärden och norr om Löparö.

Av de större öarna är Ängsö och Väringsö i princip opåverkade av bebyggelse medan Löparö har permanent- och fritidsbebyggelse. Morän dominerar på öarna med inslag av hällmark. På Löparö finns ett relativt stort inslag av lerjordar som delvis brukas. På öarna finns inslag av såväl barr-, löv- som blandskogar. På Ängsö hävdas ett ålderdomligt landskap genom slätter och bete. Ängsö är landets första nationalpark och det skyddades genom riksdagens beslut 1909. Ängsö är även Natura 2000-område. Ängsö nationalpark är också ett högkvalitativt besöksmål i Roslagens skärgård. Här ges guidade turer och här finns Naturrum med information och rastbod.

Området har cirka 30 bofasta varav 15-talet bor på Löparö. Området har en jämn åldersfördelning. Inom hela området finns idag drygt 200 bebyggda fastigheter och ett 10-tal obebyggda tomter.

Området har två replipunkter, Vetershaga och Urö. Vetershaga brygga är strategiskt belägen för att försörja Norrtäljes sydligaste skärgård. I dagsläget saknas en allmän brygga som kan användas för tung gods- och turisttrafik samt fritidsboende. Det finns allmän väg till brygggläget, parkeringsplatser för cirka 15 bilar, tillgänglig mark för eventuell expansion samt en enkel träbrygga för stävtillägg för taxibåtar. Den gamla ångbåtsbryggan har rivits av byalaget som äger marken och brygggläget. Kommunen äger två markområden norr om brygggläget som skulle kunna utgöra bytesobjekt vid ett eventuellt förvärv av mark och brygggläge i syfte att skapa en replipunkt för allmänhet, fast- och fritidsboende på öarna utanför Vetershaga. Sundet mellan Urö och Löparö är den kortaste vattenvägen till Löparö. Fastboende arrenderar i nuläget bil- och båtplatser på Urö dels av en tomtägareförening på ett år i taget, dels av privatpersoner

Allmänna kommunikationer med WÅAB finns endast till Ängsö under sommartid och det huvudsakliga transportmedlet är egen båt. För Löparö är den naturliga replipunkten för persontrafik Urö pga det mycket korta avståndet till fastlandet. Från Vetershaga går framförallt resor till Ängsö men även transporter till Löparö och alla resor till Väringsö. Stor brist råder på båtplatser på fastlandet för framförallt fritidsboende som färdas med egen båt till hus på öar. Närmast till busslinje 621 på fastlandet är det från Vetershaga, 1,2 km.

För den omfattande privata båttrafiken i området finns det bl a en stor småbåtshamn vid bron strax norr om Stäket längs riksväg 276. Under 2003 antogs en ny detaljplan för detta område.

På Löparö finns varvsverksamhet samt taxibåt. Övervägande del av de förvärvsarbetande pendlar ut från området. De turisttrafikströmmar som funnits fram till idag inom området är framförallt den större trafiken som går genom Furusundsleden samt privatbåttrafiken till Ängsö nationalpark. Flera lokala rederier/taxibåtsföretag erbjuder utflyktstrafik till Ängsö. Ängsö har under 2003 fått en ångbåtsbrygga där WÅAB lägger till. Besöksströmmarna kan därmed öka väsentligt från dagens cirka 30 000 besökande per år. Ytterligare en trafikström finns och det är den där fastlandsbor, framförallt från Bergshamraviken, tar sin båt till ytterskärgården. Trots den stora resandeströmmen till Ängsö är intäkter till området från turism mm mycket begränsade.

Närmaste lanthandlar är Vetershaga respektive Bergshamra. Närmaste skola (åk 1-9) ligger i Bergshamra.

Det finns risk för att tillgången på grundvatten inte är långsiktigt hållbar på Löparö och Arnö. Innanför Löparö finns ett antal grunda havsvikar som är ekologisk känsliga (Löparö-, Norr- och Sörgårdsgårdsfjärden). Fiskodlingar eller större småbåtshamnar bör inte lokaliseras i dessa områden och mer omfattande muddringar bör inte genomföras. Bergshamnreviken har dålig vattenomsättning via Vetershagaafjärden till skärgårdshavet vilket är ett problem. Öarna närmast Furusundsleden påverkas av buller och svall.

9.2.6.2 Framtida inriktning

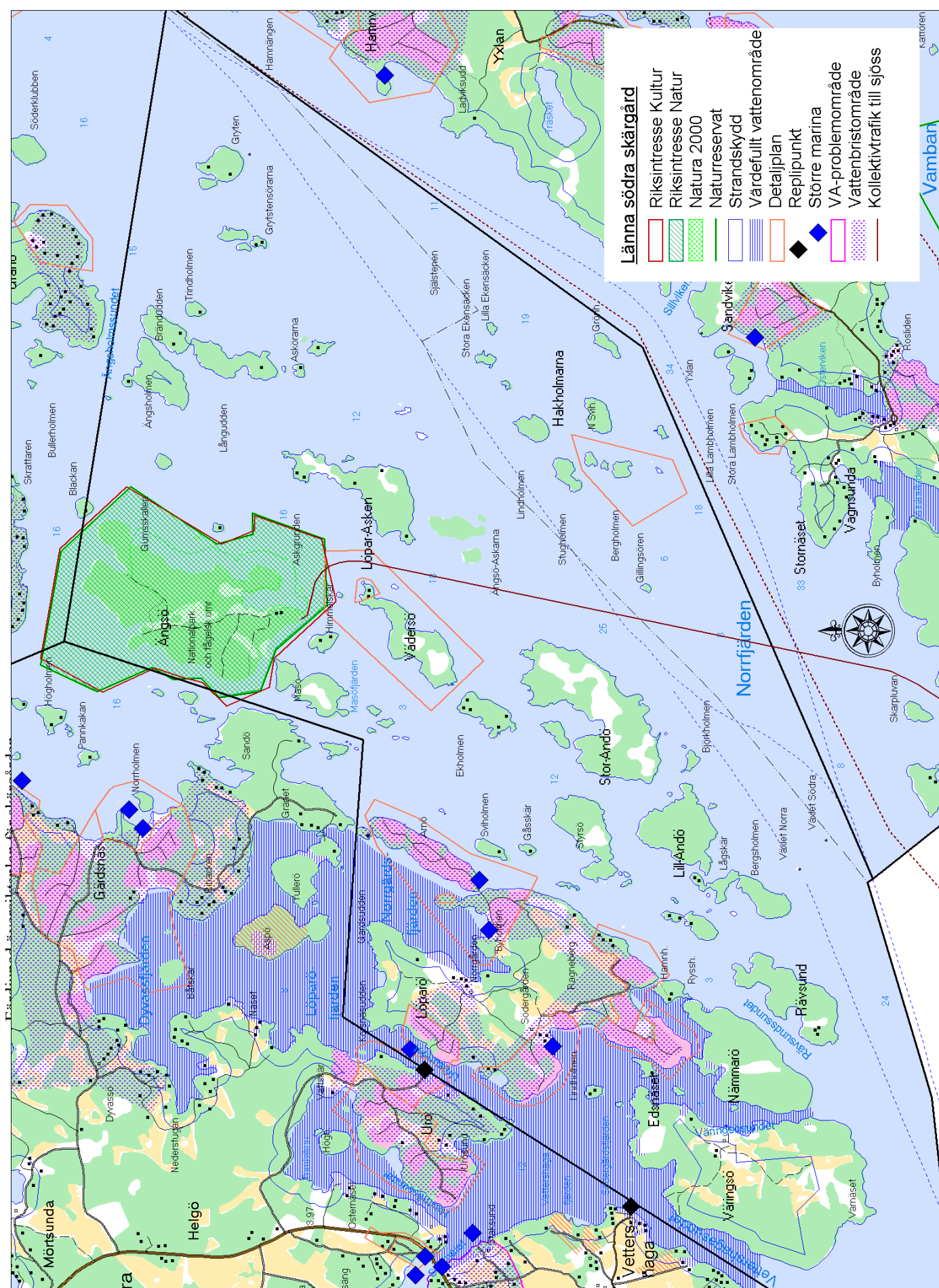
För området som helhet gäller i huvudsak pågående markanvändning och att exploateringar får prövas från fall till fall. Det är dock positivt med ytterligare bofasta och utveckling av näringslivet på Löparö. Härvid måste emellertid den långsiktiga tillgången på vatten beaktas.

Väringsö utgör en av de få oexploaterade öarna och bör också så vara i framtiden. Mindre exploateringsåtgärder där syftet är att bibehålla förutsättningarna för ett permanent boende i de befintliga bebyggda fastigheterna bör vara tillåtna förutsatt att bevarandevärdena inte urholkas. Det innebär att nybyggnationer skall vara möjliga, dock i begränsad omfattning och i ett utförande och stil som beaktar och bevarar nuvarande bebyggelses karaktär.

Vetershaga brygga är viktig att säkerställa som en framtida replipunkt, annars finns det risk för att denna möjlighet försvinner. Replipunkten bör utvecklas enligt intentioner i det skärgårdspolitiska programmet och bryggplanen.

I Urö är inriktningen att få till stånd en långsiktig lösning för de fastboende beträffande båt- och parkeringsplatser.

På Löparö behöver tillgängligheten till stranden mot Urö ges en fungerande lösning för de fastboende. Det är också angeläget att hävden av odlingslandskapet på ön bibehålls.

9.2.7 Blidö/Yxlan

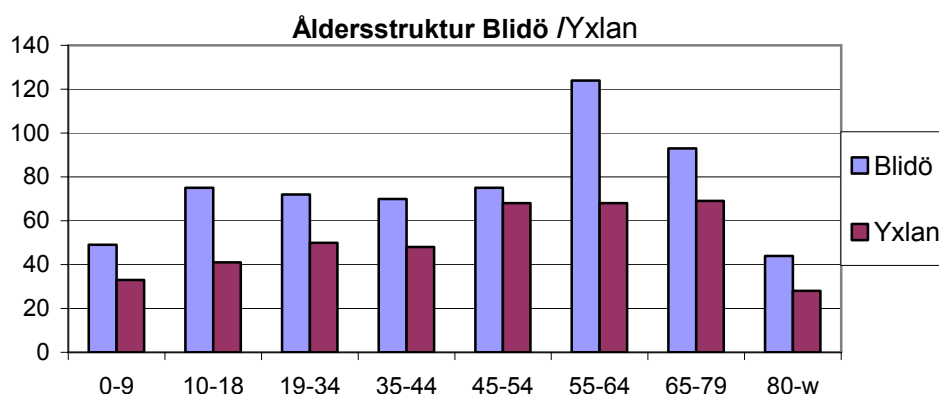
Till området hör Blidö, Yxlan samt Själbottna. Själbottna ”försörjs” närmast från Ljusterö i Österåkers kommun och flyttningsrörelser sker således via denna ö. Därför beskrivs inte Själbottna så ingående i detta material.

9.2.7.1 Befintliga förhållanden

Blidö och Yxlan är de utan jämförelse två största öarna i kommunen och har en natur centralt på öarna som inte skiljer sig från fastlandets natur. Hällmarker eller tunna lager av morän på hällmark dominerar på de södra delarna av öarna. Längre norrut blir morän- och lerinslaget större. På norra delen av Blidö utbreder sig ett stort område med moränlera samt mindre områden med sand och grus. Den kalkrika moränleran finns på några platser i kommunen men är en ytterst ovanlig jordart i dessa delar av landet. Fortfarande brukas en del av jordbruksmarken men det finns även stora delar som vuxit igen. Skogsmarkerna domineras av gran och tall men med ett ökat inslag av lövträd i en nordöstlig gradient. På Blidös södra spets finns Linkuddens naturreservat, en beteshävdad udde med bl a Adam och Eva. På Oxhalsö finns Stora Rådmansholmens betade havsstrandäng.

Västerfladen och Österviken på södra Yxlan samt Hemsundet, Källviken, Södersundet, Sikmarsundet och Lissviken på Blidö är ekologiskt känsliga grunda havsvikar.

Med sina över 600 bofasta är Blidö Norrtälje kommuns skärgårds största ö. Yxlan har ca 400 bofasta och Själbottna ett tiotal. Blidö har drygt 1 650 bebyggda fastigheter och nästan 200 obebyggda tomter. Yxlan har 1 050 bebyggda och drygt 100 obebyggda tomter. Bofast befolkning finns i huvudsak på de norra delarna av öarna. Blidö och Yxlan skiljer sig markant vad gäller befolknings- och näringslivsstruktur. Blidö har framförallt en stor grupp i åldern 7-18 år samt 55-64. Yxlan har en något jämnare åldersfördelning.

År 1998 fanns det cirka 200 sysselsatta som ökat till drygt 250 år 2002 vilket är en 25 % ökning. Det finns således ett kreativt och utvecklingsbart näringsliv med stor dynamik. De starkaste branscherna är byggverksamhet (en femtedel) och handel och kommunikation (en fjärdedel), men även vård och omsorg, tillverkning och personliga eller kulturella tjänster har höga andelar (10 % eller något mer).

Blidö Wårdshus & vandrarhem och den rustade sandkilen Helmi med hemmahamn i Stämmarsund utgör ett viktigt nav för turistverksamheten på Blidö.

De dominerande trafikströmmarna inom området går förstås via Vägverkets färja Furusund-Yxlan-Blidö samt Åland – och Baltikumtrafiken genom Furusundsleden.

Förändringen av antal resor med bil via Vägverkets färja beror dels på resemönstret dels på befolkningsökning. I dag har Blidö en förändring på ca +0,7 % per år respektive +1,6% per år. För Yxlan är motsvarande siffror ca +1,0% per år respektive +0,4% per år. I ett 15-årsperspektiv ger detta en ökad personbilstrafik på ca 30 respektive 20 %.

Den kollektiva busstrafiken som är riktad till Norrtälje stad har cirka 10 dubbelturer per dag,

Ett flertal ”ångbåtsbryggor” finns på båda öarna, vilka framförallt nyttjas för turisttrafik för de genomgående kollektivtrafiklinjerna.

Yxlan, som ligger närmast fastlandet, har kortast och enklaste resväg till Norrtälje och därmed störst andel utpendlare, 85 % av dem med arbete. Andelen utpendlare har minskat successivt sedan flera år tillbaka både för Blidö och för Yxlan medan det faktiska antalet dock ökat. Även antalet inpendlare ökar succesivt.

Livsmedelsbutik finns vid Oxhalsö och Stämmarsund på Blidö.

Närmaste barnomsorg och skola finns på Yxlan. För åk 7 och högre finns det högstadium i Bergshamra och Norrtälje stad.

Arealen åkermark minskade dramatiskt under perioden 1975-1993 från totalt 250 ha, för de båda öarna, till totalt 140 ha. För år 2002 har nivån glädjande nog inte sjunkit ytterligare. Det finns 4 st lantbruk på Blidö (varav två fårbesättningar) och ett på Yxlan.

Det finns risk för att tillgången på grundvatten inte är långsiktigt hållbar på de södra delarna av Blidö respektive Yxlan.

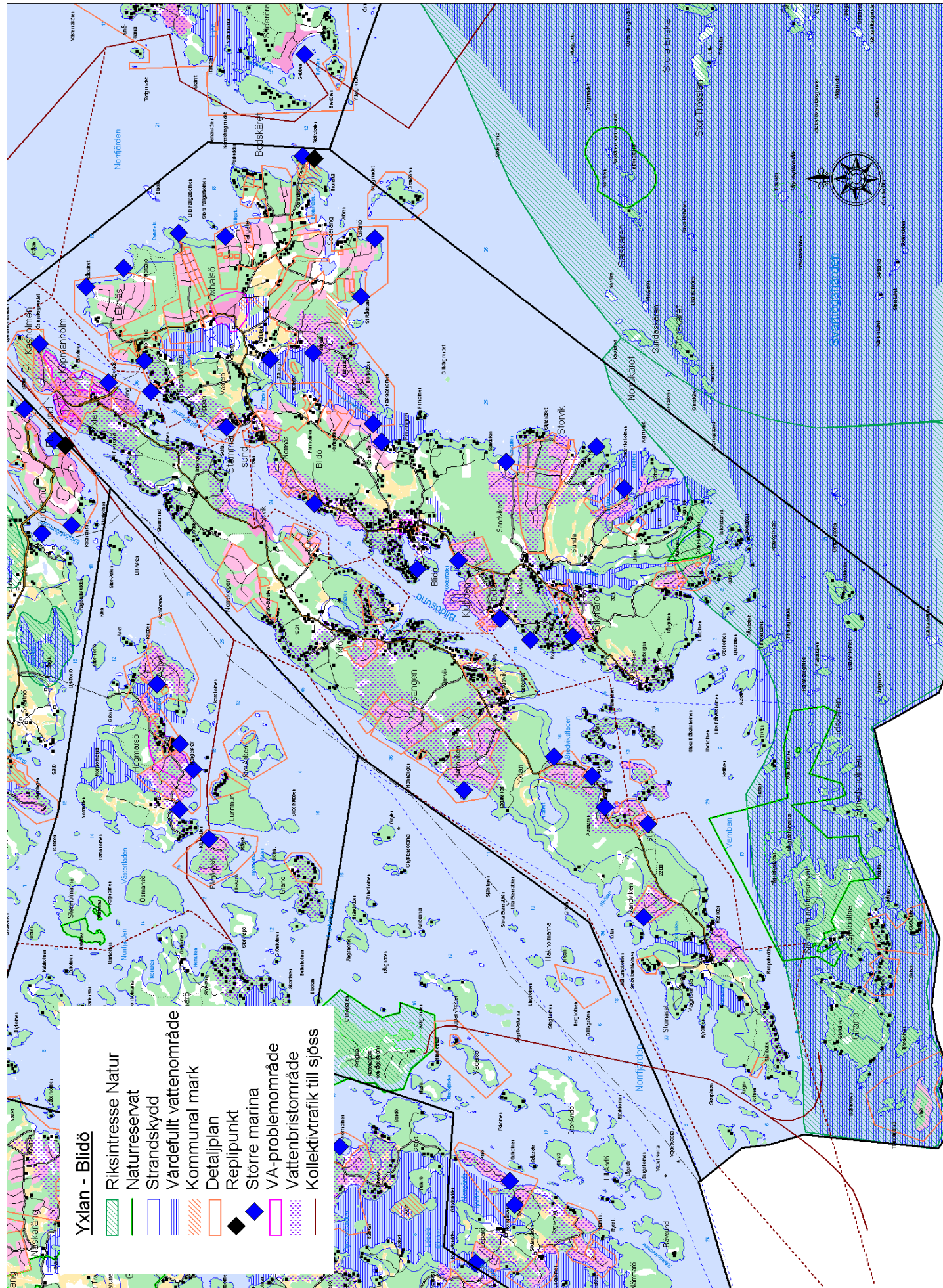
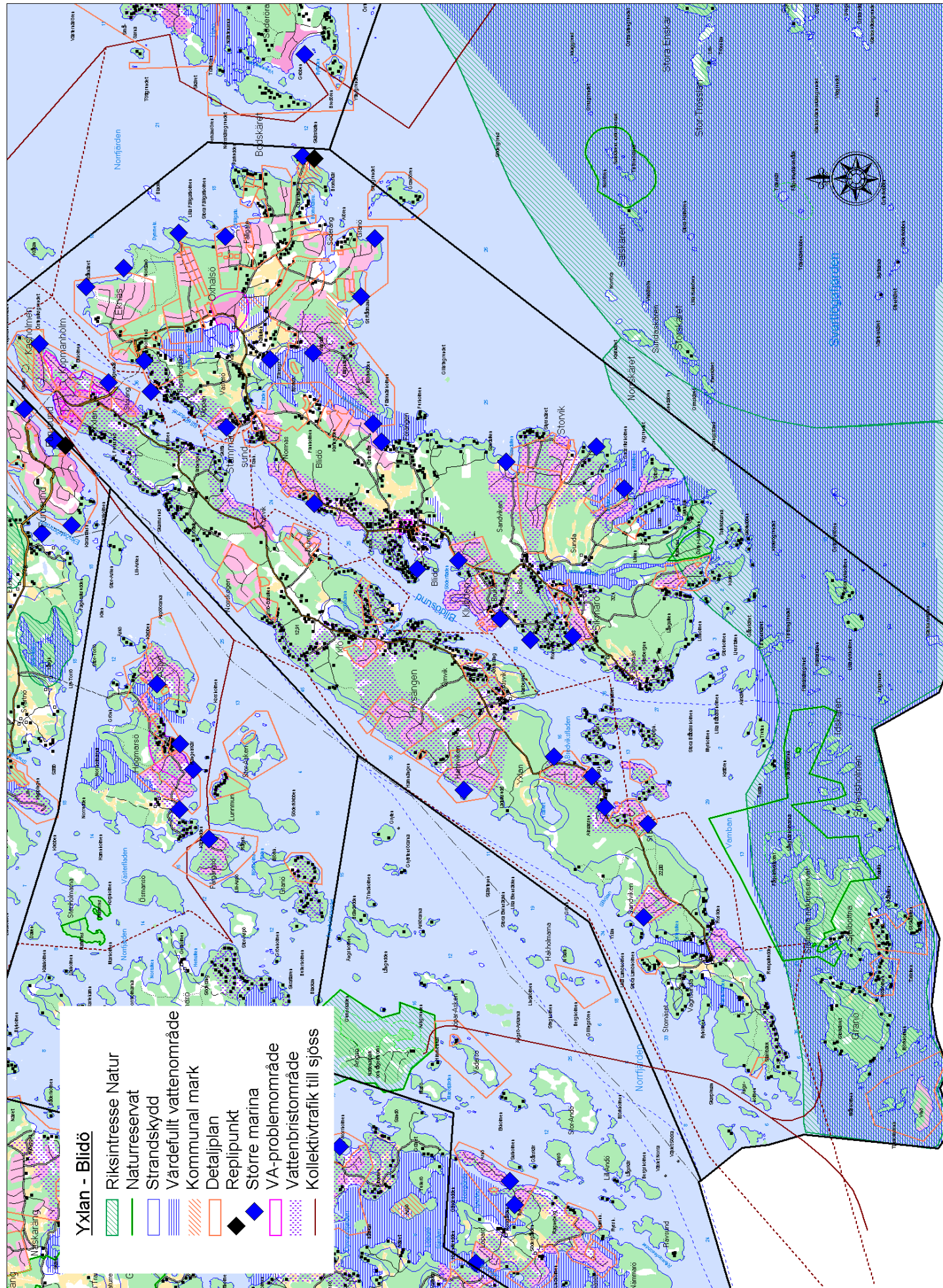
9.2.7.2 *Framtida inriktning*

Blidö och Yxlan, som är kopplade mot fastlandet via vägfärja, utgör den del av kommunens skärgård som har en stark egen växtkraft. Detta avspeglar sig bl a i ökande befolkning och dynamiskt näringsliv. Det finns ett aktivt föreningsliv som också engagerar sig i olika utvecklingsfrågor. Det gäller m a o att framgent främja denna utveckling genom att bl a förbättra vägar och allmänna kommunikationer, utveckla förutsättningar för IT-användning, stärka bostadsmarknaden med utbud av hyresbostäder, bevara natur- och kulturmiljövärden, ställa om vatten och avlopp mot långsiktigt hållbara lösningar etc.

Eftersom detta är komplext föreslås att det tas fram en specifik fördjupning för Blidö och Yxlan i ett senare skede när den fördjupade översiktsplanen för skärgården är antagen. För övrigt gäller kommunens översiktsplan och de övergripande strategierna, riktlinjerna och åtgärderna i som anges i den fördjupade översiktsplanen. Öarnas bryggor behandlas i kommunens Bryggplan som för som ska antas av kommunfullmäktige under hösten 2005. Nedan ges dock förslag på ett antal framtida inriktningar baserad på en analys som genomfördes i samband med en träff på Blidö i maj 1999 inom ramen för framtagande av kommunens skärgårdspolitiska program. Dessa är:

- Det gäller att slå vakt om bygdens styrkor som kan sammanfattas i miljö med värden som ger hög livskvalité, bra sammanhållning och samarbetsvilja, kompetent folk med varierad inriktning, välfungerande butiker, acceptabla allmänna kommunikationer samt små påtagliga konflikter mellan fast- och fritidsboende.
- Besöksnäringen har en stor potential för utveckling. För att underlätta detta behövs ökad kapacitet beträffande gästhamnar och gästbryggor. Den framväxande upplevelseturismen bör utgöra ett intressant segment att utveckla. En annan möjlighet är att utveckla camping. Det är även angeläget att försöka förlänga turistsäsongen på olika sätt.
- Det behöver pekats ut mark och lokaler för etablering och utökning av företagsverksamhet.
- Bostadsmarknaden behöver kompletteras med bl a hyresbostäder.
- Vägarna är smala och krokiga där bl a bussar, lastbilar blandas med cyklister och gående vilket orsakar trafiksäkerhetsproblem. Det är således angeläget att öka trafiksäkerheten på de båda öarnas vägnät.

- Det finns idéer om att inrätta färjetrafik mellan Vettershaga och Yxlands östra udde. Det skulle ge en kortare väg till Stockholm samt avlasta vägen från Penningby till Furusund. Det skulle dock också troligtvis ske en viss ökning av trafiken på Yxlan. Det har också funnits tankar om en broförbindelse mellan Blidö och Yxlan. Dessa idéer bör prövas i en fördjupning.
- Det är viktigt att färjornas tidtabeller konstrueras utifrån de behov som finns.
- Säkerheten i elnätet behöver ökas så att även data- och telekombaserad verksamhet kan bedrivas på ett acceptabelt sätt.
- Det finns risk för att igenväxningen ökar när bönderna minskar sin verksamhet. Det är positivt med initiativ som syftar mot en lokal produktion. Det kan t ex finnas förutsättningar för gårdsförsäljning och leverans till lokala restauranger och krogar. Det gäller dock att försöka påverka reglerna för lokal livsmedelsproduktion så att sådana initiativ underlättas. Det kan också finnas en potential för "hästgårdar" vilket gärna kan kombineras med turistinriktad verksamhet som t ex turridning. Allt som bidrar till att bibehålla kulturmiljön och det öppna landskapet är positivt.

9.2.8 Gräskö, Norröra - Söderöra

Området omfattas av öarna Söderöra, Norröra, Gräskö samt Marö.

9.2.8.1 Befintliga förhållanden

Allmänt

Området utgörs av mellanskärgård där fjärdarna upptar större ytor än öarna. I Gräsköfjärden och angränsande vattenområden är näringshalterna i huvudsak låga. Området har en riklig förekomst av blåstång som finns på ner till 7 meters djup. Detta tyder på god vattenkvalitet. Bottnarna består huvudsakligen av sandblandad lera och ren sand, vilket indikerar en god vattenomsättning. Öjanfladen mellan Norr- och Söderöra är ett ekologiskt särskilt känsligt vattenområde.

På Norröra finns den ovanligt kalkrika moränleran, i övrigt domineras öarna av morän. Lövträden dominerar alltmer här i mellanskärgården och här utbreder sig den maritima lövskogen - unik för Stockholms skärgård. På öarna finns relativt mycket fritidsbebyggelse men vissa delar har höga naturvärden som t ex några slätterängar på Norröra. Bullerskär är både naturreservat och Natura 2000-område. Inom området finns det ingen brukad åkermark och endast en liten del öppen hagmark (Norröra).

I området finns 45 permanentboende varav två tredjedelar på Söderöra och en tredjedel på Gräskö och några enstaka på Norröra. Antal fastigheter med bostadsbebyggelse uppgår till 450 och obebyggd tomtmark till drygt 120 varav hälften på Norröra.

De viktigaste replipunkterna för området är Bromskär, Furusund, Östernäs, Norrsund (främst gods) och på sikt Kapellskär.

I nuläget har öarna endast turistbaserad "WÅAB-trafik" som dels är riktad mot Furusund, dels tvärgående linjer som utgår från Stockholm. Passningen mellan passbåt och SL-buss i Furusund fungerar relativt dåligt beroende på att det även ska vara passning vid Solö brygga. Utbudet av kollektivtrafik fungerar inte för arbetspendlare.

Bromskär är Söderöras och Norröras viktigaste replipunkt och kan också utvecklas till en replipunkt för Rödlöga och Svartlöga. Området kring Bromskär är delvis detaljplanerat och det finns parkering för fastboende, fritidshusboende och turister. Dessa är dock långt ifrån tillräckliga och det råder trafikchaos under högsäsong, storhelger samt när isarna bär. Vid dessa tillfällen uppstår ofta avsevärd trängsel med brist på parkeringsplatser samt framkomlighetsproblem för SL:s bussar. Vägverket är huvudman för brygga och väg och kommunen för piren och träbryggan. Busslinjen 634 vänder vid bryggan som inte trafikeras av WÅAB. Den främsta orsaken till detta är att inseglingsrännan är för smal, men det saknas också vågbrytare och dessutom är hamnytan otillräcklig för WÅAB-trafik och andra större båtar. Under högsäsong är Bromskärs kapacitet på båtplatser otillräcklig vilket medför att det kan vara krångligt för de fastboende att få tillfällig båtplats. Detta problem uppstår också under vår och höst när de fritidsboende veckopendlar till sina fritidshus. En process som syftar till att få fram en helhetslösning så att Bromskär blir en fungerande replipunkt enligt intentionerna i kommunens skärgårdspolitiska program pågår. Det finns ett intresse, främst från fritidsboende, att anlägga en marina för småbåtar. Söder om piren finns en naturstrand som är av stort värde för friluftslivet.

Furusund är en stor terminalbrygga framförallt för den norra skärgårdens fritidstrafik och en viktig replipunkt för bl a befolkningen på Gräskö. Anslutande väg och brygga är allmän med vägverket som huvudman. Bryggan angörs av WÅAB-trafik. Det är 500 m till närmaste busshållplats där busslinjerna 632 och 634 passerar.

Östernäs och Kapellskär utgör de naturliga replipunkterna för öarna Gräskö, Marö och Vidinge.

I Östernäs är bryggan allmän och Vägverket är huvudman men kollektiv båttrafik saknas. Det finns ett begränsat utbud av P-platser, och boende på Gräskö m fl öar hyr P-plats på ett år i taget av fastlandsbefolkningen. Busslinje 631 passerar 800 meter från bryggan.

Vid Kapellskär finns en tämligen nyanlagd brygga som under sommarhalvåret angörs av WÅAB-trafiken mellan Stockholm och Arholma. Vägen till bryggan är tillfredsställande och parkeringar finns på ett avstånd av ca 150 meter. En dryg kilometer från denna brygga finns en småbåtshamn i Södersundet, vilken är Marös anöringspunkt på fastlandet. Kapellskär fungerar idag inte som replipunkt annat än för Marö utan är framförallt en färjehamn för Finlands- och Estlandstrafiken. Terminalen för färjetrafiken innehåller lunchrestaurang, kiosk och toaletter. Bussförbindelse finns dels med rederiernas egna bussar till Stockholm, dels med linje 631 till Norrtälje. I övrigt finns inom området gästhamn, naturreservat, vandrarhem samt camping med kiosk sommartid.

Vägverket är huvudman för både Norrsunds brygga, som är av god standard, och angörande väg. Bryggan används för omlastning av gods och persontransporter mellan Blidö och öarna utanför samt mellan Blidö och Stockholmsområdet. WÅAB-linjen Stockholm – Blidö – Arholma angör bryggan under vår, sommar och höst. Busslinjen 634 passerar förbi bryggan. Det saknas parkeringsplatser i anslutning till bryggan.

En viktig småbåtshamn för de fritidsboende finns vid Köpmansholm på Yxlan.

Skola och barnomsorg finns på Yxlan och Rådmansö. Pensionärsbostäder finns på Blidö

Det är hög radonhalt i brunnar på Norr- och Söderöra. Det är risk för att vattentillgången på Västra Norröra och Marö inte är långsiktigt hållbar. Öarna närmast Furusundsleden, som passerar genom området norr om Gräskö, är störda av buller och svall.

Söderöra

Söderöra har 20-talet bofasta och 120 fritidshusfastigheter samt ett 30-tal obebyggda tomter enligt gällande detaljplan från 1975.

Antal passagerare till/från Söderöra i WÅAB-trafik uppgår till 2 500 per år. En lokal entreprenör kör skolbarn mellan Söderöra och Bromskär. Barnen ska till Köpmanholms skola och Flygskolan i Norrtälje. Posten kör ut post till Söderöra och Gräskö måndag – torsdag.

Företagen på ön har i huvudsak verksamhet baserad på båttrafik (skolskjutsar, WÅAB, post och fiske) och därför finns det tillgång på bra båtar som klarar svåra förhållanden. Det finns också varvsverksamhet. Att många har varit verksamma på ön har minskat behovet av kollektivtrafik för arbetspendling.

Söderöra håller på att växa igen och detaljplanen är inte utformad med hänsyn till att det ska vara möjligt att hålla betesdjur. T ex får inte grönområden stängslas in samtidigt som markägorna är uppdelade på små skiften etc.

Under sommartid finns en handelsbod som bl a säljer färsk fisk.

Norröra

Norröra har endast några enstaka bofasta och 110 fritidshusfastigheter samt cirka 60 obebyggda tomter enligt detaljplan som antogs 1974.

Antal passagerare till/från Norröra i WÅAB-trafik uppgår till 6 000 per år. Norröra har en speciell förutsättning att utvecklas som besöksmål eftersom ön är marknadsförd som Saltkråkan i den välkända TV-serien/filmatiseringen av Astrids Lindgrens bok. Det föreligger akuta problem beroende på avsaknad av fungerande lösningar för sopor, toalett mm beroende av besöksströmmarna till ön.

Gräskö

Gräskö har 10-talet bofasta och 140 fritidshusfastigheter varav 15-tal är obebyggda. Det finns tre separata detaljplaner som täcker nästa hela ön.

I nuläget har ön endast turistsbaserad ”WÅAB-trafik” som är riktad mot Furusund. För närvarande finns det inga skolbarn på Gräskö.

Gräsköborna är orienterade mot två olika replipunkter, Östernäs och Köpmanholm/Furusund. Den förstnämnda har fördelarna med bra väg till Norrtälje/Stockholm och att det finns möjlighet att få ner

bussen till bryggan. Detta innebär dock en förlängning av restiden vilket SL är tveksam till. I Furusund finns affär, systemutlämning, bensinmack, post etc. Dessutom finns den närmaste skolan i Köpmanholm. Det är således det mest fördelaktiga om eventuell kollektivtrafik kan angöra båda dessa punkter.

På ön har delar av det gamla odlingslandskapet restaurerats av ideella krafter.

9.2.8.2 *Framtida inriktning*

I dagsläget finns det ingen fungerande kollektivtrafik och ändamålsenliga replipunkter för de fastboende och knappt heller för de fritidshusboende. Om området ska kunna utvecklas med fler bofasta och behovet av egen båt för fritidsboende ska minska krävs en rad åtgärder vilka specificeras nedan:

- Att Bromskär detaljplan läggs utifrån en helhetssyn enligt intentionerna i kommunens skärgårdspolitiska program och bryggplanen varvid även förutsättningar för finansiering beaktas. Det är härvid viktigt att beakta att efterfrågan på båtplatser kan påverkas genom att kollektivtrafik introduceras som tillfredsställer dels de fastboendes behov av arbets- och serviceresor, dels de fritidshusboendes behov att ta sig ut Norröra, Söderöra, Svartlöga och Rödlöga. Ett iordningställande har hög prioritet.
- Att Östernäs replipunkt ses över enligt intentionerna i kommunens skärgårdspolitiska program och bryggplanen.
- Att Kapellskärs möjligheter att på sikt utvecklas till en större replipunkt som komplement/ersättning för framförallt Östernäs och på sikt som komplement till Räfsnäs utreds. Service finns redan inom området pga färjehamnen och naturreservatet och den kan komma att utökas om färjetrafiken skulle öka. En lokalisering av en replipunkt till Kapellskär skulle förutsätta förändringar av kollektivtrafiklinjerna, utbyggnader på land mm. Gällande markdispositionsplanen för Riddersholm är från år 1984, och förutsättningarna för bl a trafik till Baltikum har ändrats radikalt sedan dess. En större utredning i samarbete mellan alla aktörer inom området, t ex Roslagshamnar, Skärgårdsstiftelsen, SL, WÅAB m fl borde därför göras för att fastlägga den framtida markanvändningen och om/hur de olika intressena kan samverka. Om Kapellskär kan komma att få ett regionalt intresse som replipunkt bör ett planarbete för Kapellskär prioriteras. En liten del i detta vore undersökningen om möjlighet finns att etablera en replipunkt.
- Att Gräskö, Norröra, Söderöra och eventuellt Marö förses med kollektiv trafik som ger möjlighet till arbets- och skolpendling samt serviceresor. Även de fritidshusboendes behov av att åka kollektivt till Svartlöga och Rödlöga ska uppmärksammas. Inrättande av kollektivtrafik utifrån de fastboendes behov är en grundläggande förutsättning för att befolkningen ska kunna öka på Söderöra, Norröra, Gräskö samt eventuell permanent bosättning på Marö.

Gräskö

Gällande detaljplan behöver ses över med inriktningen att bl a möjliggöra ett ökat antal fastboende och utveckling av näringsverksamhet. Det är angeläget att kulturlandsskapet hävdas.

Norröra

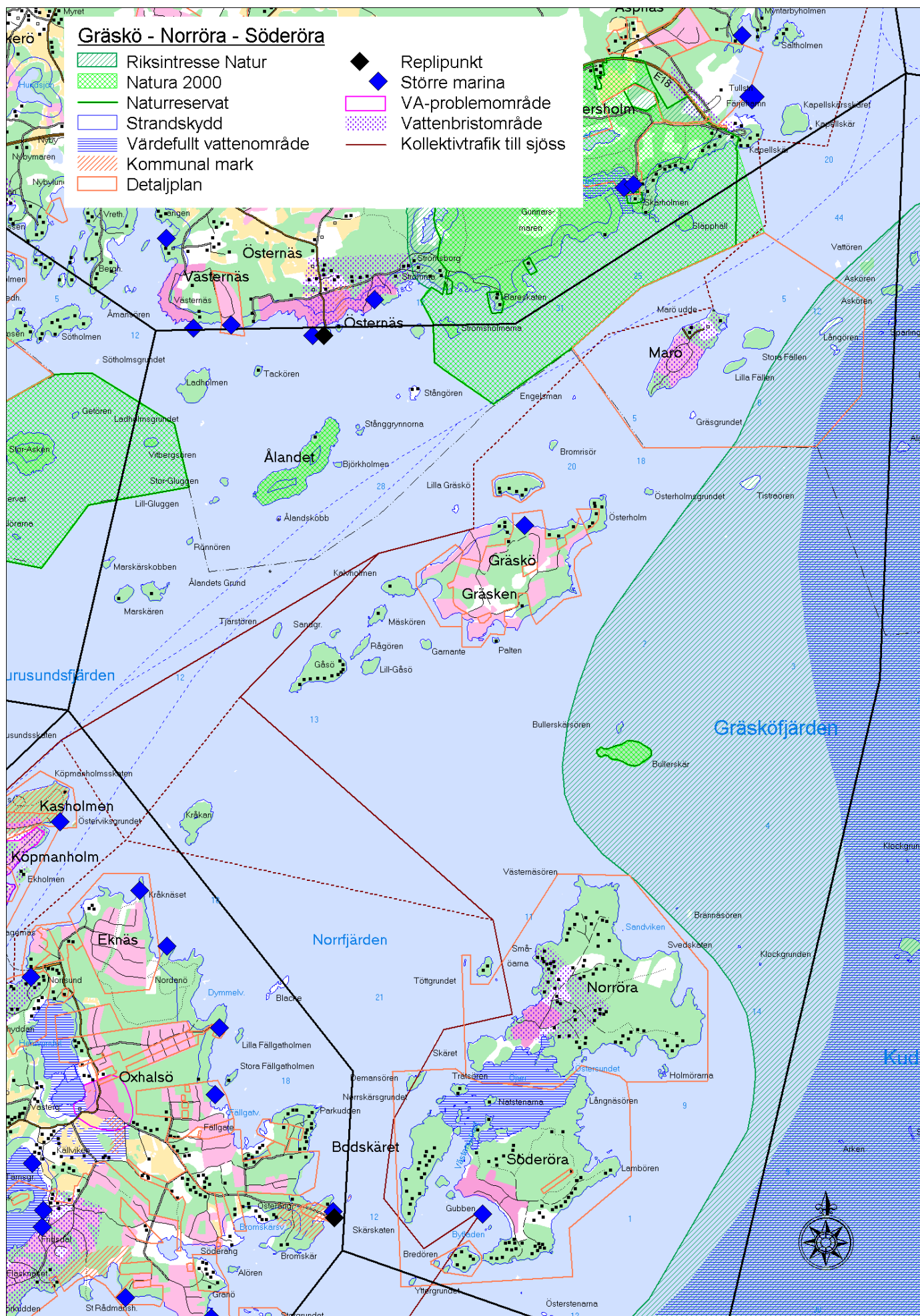
Gällande detaljplan behöver ses över med inriktningen att bl a möjliggöra ett ökat antal fastboende, utveckling av näringsverksamhet samt restaurering av kulturlandskapet genom t ex betning. Problem med sopor och latrin beroende på många turister behöver ges en fungerande lösning.

Söderöra

Gällande detaljplan behöver ses över. Inriktningen bör vara att bl a möjliggöra ett ökat antal fastboende, utveckling av näringsverksamhet samt restaurering av kulturlandskapet genom t ex betning. Dessutom bör bevarandebeståndet i bykärnan tillvaratas. Genom effekt av bl a landhöjningen och därav följande uppgrundning finns ett behov av att se över bryggstrukturen. Gällande detaljplan ger stor frihet att bygga bryggor och initiativet till t ex samordning av bryggorna ligger hos fastighetsägarna på ön. Kommunen kan emellertid biträda fastighetsägarna i denna process.

Marö

Om Marö förses med kollektivtrafik inom ramen för konceptet med Söderöra – Norröra och Gräskö kan ön bli en ö som även är intressant att bosätta sig permanent på. Det finns 40-talet bebyggda fastigheter och avståndet till Kapellskär är kort.

9.2.9 Ytterskärgården

De större öarna är Svartlöga, Rödlöga, Vidinge, Kudoxa och Sundskär samt Söderarm.

9.2.9.1 Befintliga förhållanden

Ytterskärgården upptar en stor del av Norrtälje kommuns yta och domineras av vida fjärdar med delvis stora vattendjup. Områdets vattenkvalitet är till stor del beroende av påverkan från verksamheter som är belägna utanför kommunens gränser. I området finns många vattenområden av betydelse för fisk och fågelliv som betraktas som ekologiskt särskilt känsliga. I de inre delarna av området finns några större öar på vilka ett relativt stort inslag finns av morän. Men öarna domineras stort av glacialslipade hållar eller hållar som har ett tunt jordtäckte av morän. På Svartlöga finns ett stort inslag av sand som bildat den speciella Heden - en torr betesmark med enar. På de större öarna och en bit ut (utom Svartlöga) dominerar den maritima lövskogen - en unik naturtyp som bara finns i Stockholms skärgård. I området finns flera natur-, säl-, och fågelreservat bl a Svenska Högarna, Svenska Björn, Hallskäret, Stångskär och Vidinge varav flera även är Natura 2000-områden. Området är ett koncentrat av enastående natur- och kulturvärden som är världsunikt. Området är föreslaget som Världsarvsområde.

Inom området är drygt 10 personer mantalsskrivna (främst enpersonshushåll). Området har drygt 250 fastigheter med bostadsbebyggelse och ett 15-tal fastigheter klassade som tomtmark. Några av dessa kommer dock inte att kunna bebyggas med fritids- eller permanentus pga av nu rådande byggnadsrestriktioner.

Antalet WÅAB-resenärer som tar sig ut till Svartlöga och Rödlöga är ca 5 500 per år och ö. Till detta kommer ett tusental turister via Cinderella-båtarna och Strömma kanalbolaget. Dessa bolag trafikerar också utskärgårdar som Norrpada, Röder och Svenska Högarna beroende på väderleksförhållanden. Inom området finns Söderarms fyr som numera erbjuder som konferensverksamhet med övernattningsmöjligheter och utbud av olika aktiviteter.

Till Svartlöga och Rödlöga finns daglig, turitsbaserad ”WÅAB-trafik” under sommarhalvåret, en vardag samt helg vår och höst och helgtrafik på vintern. Statistik på den rörliga småbåtsturismen finns redovisad av Skärgårdsstiftelsen, och i området Norrpada/Vidinge uppskattas besöksantalet en fin sommar till runt 25 000 övernattare i egen båt. På Svenska Högarna är motsvarande siffra drygt 4 000. Ytterskärgården genomkorsas i sin norra del av Ålands- och Baltikumtrafiken. I den södra delen av ytterskärgården går Husaröleden. Svenska Högarna är ett populärt utflyktsmål med en intressant och spännande kulturhistoria. Och den idag enda svenska fyr och utsjöplatsen som fortfarande har en bofast befolkning.

Under sommarhalvåret finns det en öppen lanthandel på Rödlöga.

Området innehåller riksintressen för kulturmiljön bestående av öarna Svartlöga –Rödlöga samt ytterskärgårdens jakt- och fiskeplatser. Beskrivningar och rekommendationer för dessa områden redovisas i den kommunomfattande översiktsplanen, del 2, kapitel 6.

9.2.9.2 Framtida inriktning

Ytterskärgårdens karaktär av ostört natur- och kulturlandskap med vidsträckta arkipelager ska bibehållas och skyddas. Stor restriktivitet ska råda vid exploatering. Det är positivt att det finns en lanthandel på Rödlöga och denna ska värnas enligt intentionerna i Skärgården – Hållbar framtid. Beträffande den inre delen av ytterskärgården bestående av bl a öarna Sundskär, Vidinge, Kudoxa-Mjölkö, Rödlöga och Svartlöga får inte kulturmiljövärdena urholkas genom ny- och ombyggnad av bebyggelse på sätt som strider mot de befintliga bebyggelsemiljövärdena. Detta gäller även Svenska Högarna med Storön.

Staten äger mark som Fortifikationsverket förvaltar och hyr ut till Försvaret som håller på att aveckla eller förändra sin verksamhet vilket berör fleraöar i den yttre skärgården. Beträffande

Söderarm/Torskär så äger Staten marken medan försvaret äger 1/3 av husen. Avveckling av Försvarets verksamhet pågår här för närvarande. Det finns starkström framdragen till många ställen i Söderarms skärgård som Försvaret kommer att ta bort om ingen alternativ användning kommer fram. På ön Yttre Hamnskär finns det vatten genom osmos och avlopp ordnat samt övernattningsmöjlighet för 220 personer. Husen är i bra skick. Amf 1 vill ha anläggningar till övningar 20-30 dagar/år och övrig tid kan det finnas möjlighet till alternativ verksamhet. När det gäller Manskär finns det inga militära beslut fattade och troligtvis behåller Amf 1 anläggningen ett tag till. För Svenska Högarna säger sannolikt Försvarmakten upp sitt hyresavtal.

Skärgårdsstiftelsen är mycket angelägen om att kunna bibehålla förvaltningen och verksamheten på Svenska Högarna även om Försvarmakten säger upp sina hyreskontrakt med Fortifikationsverket. Ännu har Stiftelsen ej nåtts av några besked om att avtalet är uppsagt. Inget har heller sagts vad som är tänkt, avsett eller förväntat. Kommunens uppfattning är att Svenska Högarna bör fortsätta att vara en öppen och tillgänglig del i ytterskärgården oavsett huvudman.

